

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ:
LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doğa Duygu USLU

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

ARALIK 2016

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI
ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ:
LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Doğa Duygu USLU
(519131005)**

Kentsel Tasarım Anabilim Dalı

Kentsel Tasarım Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Lale BERKÖZ

ARALIK 2016

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 519131005 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Doğa Duygu USLU, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ÖRNEĞİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Lale BERKÖZ**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Lale BERKÖZ**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Y. Çağatay SEÇKİN
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Nilgün Çolpan ERKAN
Yıldız Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : **25 Kasım 2016**
Savunma Tarihi : **20 Aralık 2016**

Aileme,

ÖNSÖZ

Tez çalışmam sırasında araştırmalarımı destekleyen ve yardımcı olan değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Lale Berköz başta olmak üzere, Lüleburgaz Belediye Başkanı Sayın Emin Halebak'a, Sayın Doç. Dr. Nilgün Erkan'a, Lüleburgaz Belediyesi çalışanlarına, bana her konuda destek olan aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Kasım 2016

Doğa Duygu USLU
(Peyzaj Mimarı)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xv
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xvii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xix
ÖZET	xxi
SUMMARY	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Amacı	1
1.2 Kapsam.....	2
1.3 Yöntem.....	2
1.4 Hipotezler	3
2. KAMUSAL MEKÂN ÇERÇEVESİNDE PARKLAR	5
2.1 Kamusal Mekân	5
2.1.1 Kamusal açık alanlar	6
2.1.2 Kamusal yeşil alanlar	6
2.2 Parklar	9
2.2.1 Parkların tarihsel oluşum süreci.....	11
2.2.2 Parkların üstlendiği işlevler	15
2.2.3 Toplumun Parklardaki Rolü.....	19
3. KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ.....	21
3.1 Aktivite ve Kullanımlar.....	24
3.2 Ulaşılabilirlik ve Bağlantılar	28
3.3 Konfor ve İmaj	31
3.4 Sosyallik.....	35
4. LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ALAN ÇALIŞMASI.....	39
4.1 Çalışma Alanı Olarak Lüleburgaz.....	40
4.1.1 Lüleburgaz'ın konumu ve coğrafi özellikleri	40
4.1.2 İlçenin demografik yapısı	41
4.1.3 İlçenin sosyal yapısı.....	42
4.1.4 Lüleburgaz'ın kentsel oluşum süreci	44
4.1.5 İlçedeki parkların tarihsel süreçte gelişimi	47
4.2 Çalışma Alanı Olarak Gençlik Parkı.....	50
4.2.1 Gençlik Parkı'nın konumu ve çevresi ile ilişkileri	51
4.2.2 Gençlik Parkı'nın tarihsel oluşum süreci çerçevesinde değerlendirilmesi	52
4.2.3 Gençlik Parkı'nın kamusal açık alanlarda kullanımları etkileyen faktörler	
açısından değerlendirilmesi	55
4.3 Gençlik Parkı Anket Çalışması	72

4.3.1 Sosyo-demografik özellikler	74
4.3.1.1 Katılımcıların cinsiyetleri	74
4.3.1.2 Katılımcıların yaş aralıkları	75
4.3.1.3 Katılımcıların medeni durumları	75
4.3.1.4 Katılımcıların eğitim seviyeleri	75
4.3.1.5 Katılımcıların çalışma durumları	76
4.3.1.6 Ankete katılan öğrencilerin eğitim seviyeleri	77
4.3.1.7 Katılımcıların Lüleburgaz'da ikamet etme süreleri	77
4.3.1.8 Katılımcıların ikamet ettiği mahalleler	77
4.3.1.9 Sosyo-demografik özellikler bölüm sonucu	78
4.3.2 Aktivite ve kullanımlar	79
4.3.2.1 Katılımcıların parka gitme alışkanlıkları	80
4.3.2.2 Katılımcıların parka gelme sebepleri	80
4.3.2.3 Katılımcıların parkı kullanma sıklıkları	80
4.3.2.4 Katılımcıların parkta kaldıkları süreler	81
4.3.2.5 Katılımcıların parka geldikleri gün ve saat aralıkları	81
4.3.2.6 Katılımcıların parka geldikleri mevsimler	82
4.3.2.7 Katılımcıların parkta kimlerle vakit geçirdiği	83
4.3.2.8 Katılımcıların park içindeki aktivitelerin yeterliliği ile ilgili düşünceleri	84
4.3.2.9 Katılımcıların parkta gerçekleştirdikleri aktivite çeşitleri	84
4.3.2.10 Katılımcıların parkta gerçekleştirilen etkinliklerden haberdarlık durumu	85
4.3.2.11 Katılımcıların parkta olmayan ama olmasını istedikleri olanaklar ..	86
4.3.2.12 Katılımcıların parktaki aktivite alanları ile ilgili memnuniyetleri ...	86
4.3.2.13 Katılımcıların park içerisinde çoğunlukla kullandıkları alanlar	87
4.3.2.14 Katılımcıların park içerisinde kullanmayı tercih etmedikleri alanlar	87
4.3.2.15 Katılımcıların en sık kullandıkları parklar	88
4.3.2.16 Katılımcıların kullandığı diğer kamusal açık alanlar	90
4.3.2.17 Katılımcıların parka gelmek dışında hafta sonu yaptıkları rekreasyon aktiviteleri	90
4.3.2.18 Aktivite ve kullanımlar bölüm sonucu	91
4.3.3 Ulaşılabilirlik ve bağlantılar	93
4.3.3.1 Katılımcıların parka hangi yollarla ulaşım sağladıkları	93
4.3.3.2 Katılımcıların parka ulaşma süreleri	93
4.3.3.3 Katılımcıların parka ulaşmaları için olan şehir içi yollardan memnuniyeti	94
4.3.3.4 Parkın arka kapısının açık olması durumunun kullanıcılara avantaj sağlayıp sağlamaması	94
4.3.3.5 Katılımcıların park içindeki yollardan olan memnuniyetleri	95
4.3.3.6 Parkın şehir merkezine yakın olmasının kullanıcıların park kullanımına etkisi	95
4.3.3.7 Ulaşılabilirlik ve bağlantılar bölüm sonucu	96
4.3.4 Konfor ve imaj	97
4.3.4.1 Parkın konforu	97
4.3.4.2 Katılımcıların parkın konfor öğeleri ile ilgili memnuniyetleri	97
4.3.4.3 Parkın güvenliği	99
4.3.4.4 Kullanıcıların parkta rahatsız oldukları durumlar	99
4.3.4.5 Konfor ve imaj bölüm sonucu	100

4.3.5 Sosyallik.....	101
4.3.5.1 Kullanıcıların kendilerini parkın bir parçası olarak hissetmeleri.....	101
4.3.5.2 Kullanıcıların parkı iyi bir toplanma mekânı olarak görmesi.....	101
4.3.5.3 Kullanıcıların parkta tanıdıklarıyla karşılaşma sıklıkları.....	102
4.3.5.4 Kullanıcıların parktaki diğer insanlarla iletişimi	102
4.3.5.5 Sosyallik bölüm sonucu	103
4.3.6 Genel değerlendirme ve farkındalık	103
4.3.6.1 Katılımcıların parkın etkileri ile ilgili farkındalığı	104
4.3.6.2 Kullanıcıların Gençlik Parkı’nın en çok hoşlandıkları özellikleri ...	104
4.3.6.3 Kullanıcıların Gençlik Parkı’nın hoşlanmadıkları özellikleri.....	105
4.3.6.4 Kullanıcıların Gençlik Parkı ile ilgili genel değerlendirmeleri.....	106
4.3.6.5 Genel değerlendirme ve farkındalık bölüm sonucu	106
5. SONUÇ	107
KAYNAKLAR	111
EKLER	116
ÖZGEÇMİŞ	129

KISALTMALAR

PPS	: Projects for Public Spaces
TDK	: Türk Dil Kurumu
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
TRAKYAKA	: Trakya Kalkınma Ajansı
GENKAD	: Genç Katılım Spor Kulübü Derneği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1 : Lüleburgaz şehir ve kırsal nüfusunun yıllara göre değişimi (TÜİK, 2016).	41
Çizelge 4.2 : 2000 tasdikli 1/1000 NİP'e göre Yaşı ve Spor Alanları Fonksiyon Dağılımı (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000).	49
Çizelge 4.3 : Örneklem yöntemlerinin karşılaştırılması (Yükselen, 2010).	74
Çizelge 4.4 : Katılımcıların cinsiyetleri.	74
Çizelge 4.5 : Anket katılımcılarının yaş grupları.	75
Çizelge 4.6 : Anket katılımcılarının eğitim seviyeleri.	76
Çizelge 4.7 : Anket katılımcılarının çalışma durumları.	76
Çizelge 4.8 : Anket katılımcılarının Lüleburgaz'da ikamet etme süreleri.	77
Çizelge 4.9 : Anket katılımcılarının parkı kullanma sıklıkları.	81
Çizelge 4.10 : Anket katılımcılarının parkta kalma süreleri.	81
Çizelge 4.11 : Anket katılımcılarının parka geldikleri günler.	82
Çizelge 4.12 : Anket katılımcılarının parka geldikleri mevsimler.	83
Çizelge 4.13 : Anket katılımcılarının parkta kimlerle vakit geçirdikleri.	83
Çizelge 4.14 : Katılımcıların parktaki aktivelerin yeterliliği hakkındaki görüşleri.	84
Çizelge 4.15 : Katılımcıların parkta gerçekleştirdikleri aktiviteler.	85
Çizelge 4.16 : Katılımcıların parktaki etkinliklerden haberdarlık durumu.	85
Çizelge 4.17 : Katılımcıların aktivite alanları ile ilgili memnuniyetleri.	86
Çizelge 4.18 : Katılımcıların park içinde en sık kullandıkları alanlar.	87
Çizelge 4.19 : Katılımcıların kullanmaktan çekindikleri alan olup olmadığı.	88
Çizelge 4.20 : Anket katılımcılarının en sık kullandıkları parklar.	89
Çizelge 4.21 : Anket katılımcılarının kullandıkları park sayısı.	89
Çizelge 4.22 : Katılımcıların kullandığı diğer kamusal açık alanlar.	90
Çizelge 4.23 : Katılımcıların hafta sonu rekreasyon tercihleri.	90
Çizelge 4.24 : Katılımcıların parka ulaşma süreleri ve ulaşım yolları.	94
Çizelge 4.25 : Katılımcıların şehir içi yollardan memnuniyeti.	94
Çizelge 4.26 : Diğer kapının açık olmasının katılımcıların park kullanımına etkisi.	95
Çizelge 4.27 : Katılımcıların park içindeki yollardan memnuniyeti.	95
Çizelge 4.28 : Parkın şehir merkezine yakın olmasının park kullanımına etkisi.	96
Çizelge 4.29 : Kullanıcıların gözünden parkın konfor durumu.	97
Çizelge 4.30 : Kullanıcıların konfor öğeleri ilgili memnuniyetleri.	98
Çizelge 4.31 : Kullanıcılara göre parkın güvenlik durumu.	99
Çizelge 4.32 : Katılımcıların parkta rahatsız oldukları durumlar.	100
Çizelge 4.33 : Katılımcıların kendilerini parkın bir parçası olarak hissetmesi.	101
Çizelge 4.34 : Kullanıcıların parkı bir toplanma mekânı olarak görmesi.	102
Çizelge 4.35 : Kullanıcıların parkta tanıdıklarıyla karşılaşma durumları.	102
Çizelge 4.36 : Kullanıcıların parktaki diğer insanlarla iletişimi.	103
Çizelge 4.37 : Katılımcıların parkın rolleri ile ilgili farkındalıkları.	104
Çizelge 4.38 : Katılımcıların verdiği cevap sayısının cinsiyetlere göre dağılımı.	104
Çizelge 4.39 : Kullanıcıların parkın en sevdikleri özellikleri.	105

Çizelge 4.40 : Kullanıcıların parkın hoşlanmadıkları özellikleri.	105
Çizelge A.1 : Anket	117

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 : High Line Park, New York, 2016.	25
Şekil 3.2 : BUMBO, New York; Parque das Nações, Lizbon, 2016.....	27
Şekil 3.3 : Bryant Park, New York (PPS, 2016).	30
Şekil 3.4 : Farklı oturma alanları, 2010-2016.....	33
Şekil 3.5 : Oturma alanları ve çevresel faktörler, 2011-2012.....	33
Şekil 3.6 : Teardrop Park, NY- Rose F. Kennedy Greenway, Boston, 2016.	34
Şekil 3.7 : Central Park, New York, 2016.....	36
Şekil 3.8 : Madison Square Park, New York, 2016.....	38
Şekil 4.1 : Kırklareli'nin konumu, yazar tarafından hazırlanmıştır.....	40
Şekil 4.2 : Lüleburgaz'ın il içindeki yeri, yazar tarafından hazırlanmıştır.....	41
Şekil 4.3 : Lüleburgaz halkı, Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi (Url-8).....	44
Şekil 4.4 : Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi ve kentin eski tarihlerdeki görünümü...	45
Şekil 4.5 : 1987 tasdikli Lüleburgaz İmar Planı.	46
Şekil 4.6 : Lüleburgaz'ın 2000'li yıllardaki kentsel dokusu.	47
Şekil 4.7 : 2000 tasdikli Lüleburgaz 1/1000 İmar Planı, kentteki yeşil alanlar.....	48
Şekil 4.8 : Lüleburgaz'da mevcut durumda yer alan parklar..	49
Şekil 4.9 : Parkın kentteki konumu, yazar tarafından hazırlanmıştır.	51
Şekil 4.10 : Gençlik P. yakın çevresi, yazar tarafından hazırlanmıştır.....	52
Şekil 4.11 : Gençlik Parkı vaziyet planı, yazar tarafından yeniden çizilmiştir.	57
Şekil 4.12 : Gençlik Parkı'nda yer alan yürüyüş ve egzersiz aktiviteleri.....	57
Şekil 4.13 : Gençlik Parkı'ndaki farklı oturma alanları, 2016.	58
Şekil 4.14 : Gençlik Parkı kafeteryası yaz akşamı kullanımı, 2016.....	58
Şekil 4.15 : Gençlik Parkı çocuk oyun alanı, 2016.	59
Şekil 4.16 : Gençlik Parkı akülü araba alanı, 2016.	59
Şekil 4.17 : Gençlik Parkı'nda bisiklet süren çocuklar, 2016.	59
Şekil 4.18 : Gençlik Parkı'na dolaştırılmak için gelmiş köpekler (Url-9).	60
Şekil 4.19 : Gençlik Parkı'nda düzenlenen Mart Dokuzu etkinliği, 2016.....	60
Şekil 4.20 : Gençlik Parkı'nda sabah erken saatlerde koşu yapanlar, 2016.....	61
Şekil 4.21 : Hafta içi ilkokul öğrencileri ve ebeveynleri, 2016.	62
Şekil 4.22 : Parktaki ev hanımları grubu ve yaşlı erkek kullanıcılar, 2016.....	62
Şekil 4.23 : Hafta sonu çocuk parkı kullanımı, 2016.	63
Şekil 4.24 : Gençlik Parkı ve yakın çevresi, yazar tarafından hazırlanmıştır.....	64
Şekil 4.25 : Yürüyüş parkuru etrafına bırakılmış bisikletler, 2016.	65
Şekil 4.26 : Gençlik Parkı'nın dışarıdan görünüşü ve ana giriş kapısı.....	65
Şekil 4.27 : Bakımsız kalmış oturma elemanları, 2016.....	67
Şekil 4.28 : Çocuk oyun alanları, 2016.	67
Şekil 4.29 : Paslanmış egzersiz elemanları, 2016.....	68
Şekil 4.30 : Oyuncak Evi, 2016.	69
Şekil 4.31 : Heykel, 2016.	69
Şekil 4.32 : Gençlik Parkı'ndaki kaskatlı havuz, 2016.	70
Şekil 4.33 : Kullanıcı grupları parkta fotoğraf çekmektedir (Url-10).	71
Şekil 4.34 : Parka fotoğraf çektiirmek için özel olarak gelenler, 2016.	71
Şekil 4.35 : Gençlik Parkı'nda vakit geçiren arkadaş grupları (Url-9).....	72
Şekil 4.36 : Parkta çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir, 2016.	72

Şekil 4.37 : Katılımcıların ikamet ettiği mahalleler.	78
Şekil 4.38 : Katılımcıların şehirde en sık kullandıkları parklar.....	88

KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ: LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ÖRNEĞİ

ÖZET

Sanayi Devrimi ile birlikte kentleşmenin hızla artması yeni yaşam şartları ortaya koymuştur. Yeni yaşam şartlarına uyum sağlamaya çalışan kentli toplumların farklı ölçeklerde mekânsal gereksinimleri olmuştur. Kentlilerin birlikte vakit geçirebildikleri ve kent yaşantısının bireyler üzerinde yarattığı baskıyı bir nebze olsun azaltmalarına yardımcı olan bu alanlar arasında yeşil alanlar ilk sırada yer almaktadır. Kentli hayatının önemli bir parçasını oluşturan kamusal mekânlar, yaşayan organizmalar misali yüzyıllar içerisinde kentlerin ve toplumların değişen yapılarıyla birlikte sürekli değişikliklere uğramışlardır. Dönemlerin özelliklerini yansıtan kamusal alanlar, kullanıcıları ve kullanıcılarının çeşitli gereksinimleri doğrultusunda şekillenmişlerdir. İnsan yoğunluğunun her geçen gün arttığı günümüzde, kamusal açık alan üretiminin ve kullanımının aynı hızda artmadığı görülmektedir. Bu durumda kamusal açık alan kullanımları hangi etmenlere göre şekillenmektedir? Bu sorudan yola çıkarak, bu tez çalışmasında kentlerde ulaşımı en kolay ve kullanımı yaygın kamusal alan olan parklar üzerinden bu sorunun cevapları aranmıştır.

Kamusal açık mekân kullanıcılarının alan kullanımlarını etkileyen faktörlerin parklar bağlamında incelendiği bu tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ana hatlarıyla açıklandığı giriş bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı, yöntemi ve hipotezlere yer verilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümlerde çalışmanın teorik alt yapısı oluşturulmuştur. Alan çalışmasının yer aldığı dördüncü bölümde gözlemler ve anket çalışması verileri aktarılmıştır. Beşinci bölüm olan sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılarak, öneriler getirilmiştir.

Teorik çerçevenin oluşturulduğu ilk bölümde kamusal mekân çerçevesinde park kavramına ve parkların tarihsel süreç içindeki oluşumuna değinilmiştir. Parkların kentlerde üstlendikleri rekreasyonel, sosyal, ekolojik, estetik, ekonomik işlevlerden bahsedilerek parkların kentlerdeki rolleri iredelenmiş ve toplumların parklardaki rolüne değinilmiştir.

Teorik çerçevenin ikinci adımını oluşturan üçüncü bölümde ise kamusal mekân olarak parkların insan ve toplum boyutuna değinilerek, kullanıcı ve park ilişkisinden, detaylarından bahsedilerek parklardaki insan kullanımlarını şekillendiren faktörler açıklanmıştır. Bu faktörler belirlenirken gelişmiş ülkelerdeki çalışmalardan ve kaynaklardan faydalanılmıştır. Kamusal mekân kullanımını etkileyen dört ana faktör; kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor ve imaj, sosyallik

başlıkları parklar üzerinden detaylı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda ortaya çıkan etmenler üzerinde aktif ve başarılı kullanıma sahip parkları özetlemek gerekirse parklar farklı kullanım ve aktivite imkanları sağlayarak çeşitli yaş ve sosyal gruplara hitap etmelidir, kent ile kuvvetli bir bağlantıya sahip olmalıdır, konfor ve imaj açısından kullanıcılarını tatmin etmelidir ve son olarak da kullanıcıların sosyalleşmesine olanak sağlamalıdır.

Bu bağlamda, dördüncü bölümde; kamusal alan kullanımı aktif ve küçük bir şehir olan Lüleburgaz'ın en eski ve geniş yeşil alanı olan Gençlik Parkı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanı seçilirken küçük ölçekli bir şehrin çalışmalarına yeni bir yaklaşım getirebileceği düşüncesi ile hareket edilmiştir. Aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor ve imaj, sosyallik başlıkları üzerinden hazırlanan anket Gençlik Parkı kullanıcıları ile yazar tarafından tesadüfi örneklem yöntemi ile yüzü yüze yapılmıştır. Anket çalışması sonucunda çıkan sonuçlara göre Gençlik Parkı'nın kullanıcılarına çeşitli kullanım ve aktivite imkanları sağlayarak çeşitli yaş ve sosyal gruplardan kullanıcılara hitap ettiği, kent ile kuvvetli bir bağlantıya sahip olduğu, konfor ve imaj açısından kullanıcılarını tatmin ettiği ve son olarak da kullanıcıların sosyalleşmesine olanak sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu sayede öne sürülen hipotezler doğrulanmış ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda konuyla ilgili öneriler getirilmiştir.

Beşinci bölüm olan sonuç bölümünde çalışma ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. Buna göre çalışma boyunca incelenen faktörlerin küçük bir şehrin parkı olan Gençlik Parkı kullanıcılarının park kullanımını etkilediği açıkça ortadadır. Bu bağlamda yapılan çalışmanın anket sonucuna istinaden getirilen önerilerin park kullanıcıların memnuniyetini ve park kullanımını arttıracakları öngörülmektedir. Ancak kentleşme sürecini çok hızlı bir şekilde yaşamış olan Türkiye'de toplumun büyük çoğunluğu tarafından kentli olma kültürünün kavranamamış olduğu bilinmektedir. Çalışmanın sonucu genelleyerek aktarılacak olursa park kullanıcılarının çoğunluğunun kentteki diğer kamusal alanları da aktif bir şekilde kullandığı, kullanıcıların parka gelmeyi ve burada vakit geçirmeyi günlük/haftalık alışkanlıkları arasına yerleştirdiği ve bunu parkların kentlerde üstlendikleri işlevlerin bilincinde olarak yaptıkları görülmektedir. Bu durumda anket çalışması sonucunda getirilen önerilerin mevcut kullanıcıların memnuniyetlerini arttırmak ve yeni birkaç kullanıcıyı çekmekten öteye gitmeyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır, ancak ülke olarak daha kökten bir çözüme ihtiyacımız olduğu da ortadadır. Kentli olma, kentte yaşama kültürünün bir parçası ve ihtiyacı olan kamusal mekân kullanımı kentlilik bilincinin bireylere anlatılması, öğretilmesi yoluyla arttırılması mümkündür. Bireylerin bilinçlenmesi, toplumların açık-yeşil alanlar oluşturma konusunda etkin olmaları açısından önemlidir. Bununla birlikte şehir yöneticileri, şehir plancıları, peyzaj mimarları ve kentli halkın katılımının sağlandığı, bilinçli bir kamusal açık-yeşil alan üretim ve yönetim şekli oluşturulması ile toplumun kamusal mekânları sahiplenmelerine yardımcı olmak parkların kullanımlarını etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Açık Alan, Kamusal Yeşil Alan, Park, Kullanıcı-Mekân İlişkisi, Kent Kültürü, Kentlilik Bilinci

EXAMINING THE ELEMENTS THAT AFFECT OPEN PUBLIC SPACE USE IN CONTEXT OF PUBLIC PARKS: CASE STUDY OF LULEBURGAZ GENCLIK PARK

SUMMARY

The rapid increase in urbanization with the Industrial Revolution has revealed new living conditions. Living conditions and daily routines of life have begun to change. The change of lifestyle had big impacts on the physical and social effects of cities on human life. New spatial requirements have emerged for urban societies trying to keep up with new living conditions. Urban societies needed to adapt to new living conditions have space requirements at different scales. Among these areas, green areas are at the top of the list, helping urbanites to spend time together and reduce the pressure on the individual that urban life has created. The need for open spaces where urban citizen can spend time together and where they can conceal the unhealthy living conditions in the cities has become a preoccupation for the creation of public spaces of different sizes. Public spaces, which constitute an important part of urban life, have undergone constant changes like living organisms with the changing structures of cities and societies for centuries. For this reason, the public open spaces started get shaped in accordance with the type of users and their needs. The public spaces that reflect the characteristics of the periods are shaped according to the various requirements of the users and users. It is seen that the production and use of public open space does not increase at the same rate as the human density increases day by day. In this case, what are the factors that affect the use of public open space? From this question, the answer to this question was sought through parks which are the easiest and most common public areas to be reached in the cities in this thesis study. In this context, the factors that affect use of public space were examined and evaluated within the context of public parks within the scope of this thesis study. The criterias of using public open space were examined through literature examples and the theoretical framework was established in this context. These factors affect the use of public space; Usage and Activities, Accessibility and Connections, Comfort and Image, Sociability. According to the criterias and subheadings formed in this direction, a small public park which has active user population was selected and a case study was carried out. The findings of the field study based on the results of the questionnaire survey with the users and the personal observation were explained. The proposed hypotheses have been confirmed and relevant proposals have been proposed in the light of the results obtained.

This thesis study, which examines the factors affecting the field use of public open space users in the context of parks, consists of five parts. The purpose, scope, methodology and hypothesis of working in the introductory section, which the workshop outlines, are included. The theoretical sub-structure of working in the second and third sections was established. In the fourth part of the field study,

observations and questionnaire data were given. In the final section, which is the fifth chapter, a general evaluation was made and suggestions were made.

In the first part of the theoretical framework, the concept of park in the frame of public space and the formation of parks in historical process have been mentioned. Recreational, social, ecological, aesthetic, economical functions of parks in cities are mentioned and the roles of parks in cities are awarded and the role of the public in parks is mentioned.

In the third section, which constitutes the second step of the theoretical framework, the factors that shape the human use of the parks are explained by explaining the details of the user and the park relation by referring to the dimension of the public and the community of the parks as public space. When these factors are determined, the use of public space has been exploited in studies and resources in developed countries. Four main factors influencing public space use are; Usage and activities, accessibility and links, comfort and image, sociality were examined in detail through parks. To summarize parks with active and successful use of the factors that arise in this context, parks should address different age and social groups by providing different uses and activities, have a strong connection with the city, satisfy users in terms of comfort and image, and finally, It should be possible.

In this context, in the fourth chapter; has been chosen as the working area of the Gençlik Park, the oldest and largest green area of Lüleburgaz, which is an active and small city with public use. While choosing the study area, it has been thought that a small city can bring a new approach to work. The questionnaire prepared by using the activities and uses, accessibility and connections, comfort and image, sociality topics was made by the author of the Gençlik Park and the author by chance method of sampling. According to the results of the questionnaire survey, Gençlik Park has various uses and activities for its users, appealing to users from various age groups and social groups, having a strong connection with the city, satisfying the users in terms of comfort and image and finally enabling the users to socialize Has come out. The hypotheses put forward on this issue have been confirmed and relevant proposals have been proposed in the light of the results obtained.

In the fifth section, a conclusion is given about the study. Accordingly, it is obvious that the factors examined during the study affect the use of the park by the users of the Gençlik Park, which is a small city park. It is envisaged that the recommendations made in the context of the survey in this context will increase the satisfaction of park users and the use of parking. However, it is known that in Turkey, which has experienced the urbanization process very rapidly, the majority of the society has not acquired the urbanization culture. It is seen that most of the park users actively use the other public spaces in the city as well, that users come to the park and spend time here in their daily / weekly habits if the end result of the work is generalized and they are aware of the functions parks have undertaken in the cities. In this case, it would not be wrong to say that the proposals made as a result of the survey study will not increase the satisfaction of existing users and attract more new users, but it is also necessary to have a more radical solution in the country. Urbanization, the use of public space as a part of the cultural product of living in the city, and the need to increase public awareness through the teaching and teaching of urban awareness. Individual awareness is important for ensuring that societies are effective in creating open-green spaces. However, helping the community to take ownership of public spaces will affect the use of parks through the creation of a

conscious public open-green space production and management system provided by city administrators, city planners, landscape architects and citizens.

Key words: Use of Public Space, Urban Green Area, Public Parks, Environment and Behaviour, City Culture, Citizen Consciousness

1. GİRİŞ

1.1 Tezin Amacı

19. yüzyılın sonlarında Endüstri Devrimi'nin de yoğun etkisiyle birlikte kentleşme o zamana değin görülmemiş bir hız kazanmış ve gündelik yaşam şartları da benzer bir hızla değişmiştir. Yaşam biçimlerinin değişmesiyle birlikte kentlerin insan hayatına fiziksel ve sosyal etkileri oldukça büyük olmuştur. Bu etkilerin genel kapsamda olumlu veya olumsuz olduğuna dair bir yargıda bulunmak farklı çalışmaların konusudur, ancak şunu söylemek mümkündür ki yeni yaşam şartlarına ayak uydurmaya çalışan kent toplumu için yeni mekânsal gereklilikler ortaya çıkmıştır. İnsanların birlikte vakit geçirebilecekleri, sağlıklı yaşam şartlarını tolere edebilecekleri açık mekânlara olan ihtiyaçları farklı ölçeklerde kamusal mekânların oluşmasına ön ayak olmuştur. Kentlerimizdeki insan yoğunluğunun her geçen gün artmasına rağmen kamusal mekân kullanımının ve üretiminin aynı hızda arttığını söylemek pek mümkün değildir. Böyle bir durumda akla şu soru gelmektedir; hangi özellikler, nitelikler kamusal mekânların aktif bir şekilde kullanılmasına yardımcı olmaktadır? Kamusal mekânların kullanımını arttıran kriterlerin neler olduğu konusu 20. yüzyılda yoğun olarak sorgulanmaya başlanmış ve bu konudaki en kapsamlı örnekler kent yaşamının gelişmiş olduğu ülkelerin çalışmaları sonucu ortaya koyulmuştur. Çeşitli disiplinlerden profesyonellerin ve gönüllü kuruluşların çalışmalarından derlenen kamusal alanlarda kullanıcıların mekansal kullanımlarını etkileyen faktörler dört başlıkta toplanmaktadır; kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor - imaj ve sosyalliktir. Bu faktörleri kısaca açıklamak gerekirse; kamusal mekânlar farklı kullanım ve aktivite olanakları sağlayarak farklı yaşlardaki insanlara ve farklı insan gruplarına hitap edebilmeli, kent içinde ulaşılabilir bir konuma ve kent ile kuvvetli bir bağlantıya sahip olmalı, konfor ve imaj açısından kullanıcılar tarafında iyi olarak algılanmalı, sosyallik açısından da insanların yeni insanlarla tanışmalarına imkân vermeli, grup olarak kamusal mekânlarda vakit geçirmelerine olanak sağlamalıdır. Bu tez çalışmasının da temel amacı kamusal mekânlarda kullanıcıların alan kullanımlarını etkileyen bu faktörleri

alt başlıklarıyla birlikte kamusal bir mekân çeşidi olan parklar üzerinden değerlendirmek ve örnek bir alan çalışması üzerinde kriterleri test etmektir.

1.2 Kapsam

Çalışma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı, çalışmanın kapsamı, izlenen yöntemler ve hipotezler açıklanmıştır.

İkinci bölümde, kamusal mekân olarak parkların tarihsel oluşum süreçleri, kent içerisinde yüklendikleri görevler ve toplumların parkların oluşumundaki rolleri bağlamında kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

Üçüncü bölümde, kamusal açık mekânların kullanım kriterlerinin parklar üzerinden incelenmesi yapılmıştır. Kamusal açık mekânların kullanımları ile ilgili tanımlanan kriterleri örneklerle açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde çalışma alanı olarak neden Lüleburgaz'ın ve Gençlik Parkı'nın seçildiği açıklanmıştır. Lüleburgaz'ın coğrafi, demografik, sosyal ve kentsel yapıları incelenerek harita ve fotoğraf gibi görsel öğelerle desteklenerek anlatılmıştır. Alan çalışması iki adımda yapılmıştır. Alan çalışmasının ilk bölümünde teorik çerçeve kapsamında yazın gözlem ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Alan çalışmasının ikinci bölümünde yapılan gözlemlerin ve bu konudaki benzer anket çalışmalarının altlık oluşturarak hazırlandığı anket soruları farklı sosyo-ekonomik gruplardaki Gençlik Parkı kullanıcılarına uygulanmıştır. Lüleburgaz Gençlik Parkı'nda yapılan anket ve gözlem çalışmalarından elde edilen veriler gerekli yerlerde, çeşitli anket çalışması örnekleri ile karşılaştırılıp değerlendirilerek alt hipotezlerin kontrolü yapılmıştır. Son olarak bu bölümde Anket sonuçları değerlendirilmiş ve öneriler getirilmiştir.

Beşinci bölüm olan sonuç bölümünde ise tüm veriler genel bir çerçeveden bakılarak değerlendirilmiş ve öneriler getirilmiştir.

1.3 Yöntem

Kamusal açık mekânlarda kullanıcıların alan kullanımlarını etkileyen faktörlerin parklar üzerinden incelenmesi: Kamusal açık mekânların kullanımları ile ilgili literatür araştırmaları sonucunda oluşturulan kullanım kriterlerin parklar üzerinden

özelleştirilmesi yapılırken kütüphane kaynaklarından, internet üzerindeki bu konuyla ilgili çalışmalardan, kişisel gözlem ve fotoğraflardan faydalanılmıştır.

Konu ile ilgili Anket Çalışmasının Hazırlanması: Aktif bir kullanıma ve yaşantıya sahip parkların özellikleri incelendikten sonra bu kriterleri doğrudan ölçmeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Anket soruları hazırlanırken literatürde yer alan örnek anketler incelenmiş ve literatürdeki daha önceden üzerinde çalışılmış farklı özelliklere sahip park alanları da karşılaştırma yapmak üzere seçilmiştir. Gerekli yerlerde karşılaştırmalar yapmak üzere seçilen alan çalışmalarındaki anket sorularının da benzerlik içerip karşılaştırmaya uygun olması konusunda o sorular da dikkate alınmıştır. Literatür taramasında ve konuyla ilgili araştırmalarda fark edildiği üzere bu konudaki çalışmaların geneli büyük şehirler ve metropollerdeki kamusal mekânları kapsamaktadır. Kamusal açık mekânlarda alan kullanımlarını etkileyen faktörleri küçük ölçekli bir kentte değerlendirmenin yeni bir alt başlık oluşturması potansiyeli ile çalışma alanı küçük ölçekli bir şehir olan Lüleburgaz'dan seçilmiştir. Anket çalışması, farklı yaş ve kullanıcı gruplarına sahip, Lüleburgaz'ın en büyük ve en eski parkı olan Gençlik Parkı'nda yapılmıştır.

1.4 Hipotezler

Kamusal açık mekân kullanıcılarının alan kullanımlarını etkileyen faktörlerin parklar bağlamında incelenmesi konusundaki bu çalışmanın hipotezi Lüleburgaz Gençlik Parkı'nda gözlem ve anketler sonucunda bu faktörlerin test edilmesidir. Geniş bir kapsamı olan hipotezin test edilmesi için beş adet alt hipotez oluşturulmuştur. Buna göre;

Alt Hipotezler:

AH1: Lüleburgaz Gençlik Parkı, çeşitli yaş gruplarına ve sosyal gruplara hitap etmektedir.

AH2: Lüleburgaz Gençlik Parkı, kullanıcılarına çeşitli kullanım ve aktivite olanakları sağlamaktadır.

AH3: Lüleburgaz Gençlik Parkı, kent içinde ulaşılabilir bir konuma sahiptir ve park içindeki mekânlar arası ilişkileri kuvvetlidir.

AH4: Lüleburgaz Gençlik Parkı, imaj ve konfor açısından kullanıcılarını tatmin etmektedir.

AH5: Lüleburgaz Gençlik Parkı, kullanıcılarının sosyalleşmesine imkân sağlamaktadır.

2. KAMUSAL MEKÂN ÇERÇEVESİNDE PARKLAR

2.1 Kamusal Mekân

Kamusal alanlar tarihsel süreçte hem kavramsal hem de fiziksel olarak kentler üzerinden şekillenmiştir. Bu sebeple kentin genel bir tanımıyla başlamak uygun olacaktır. Kent yaygın tanımıyla; nüfusu belli bir yoğunluğun ve büyüklüğün üzerinde olan, ekonomisi tarım dışı etkinliklerde yoğunlaşan ve kendi nüfusuna ek olarak etki alanı içinde yaşayanlara da hizmet sağlayan yerleşimlerdir (Atabek, 2002).

Rob Krier'e göre, estetik yönünü hariç tutarsak, kentlerdeki binalar arasında kalan bütün boşluklar kamusal alandır. Kamusal mekânın başarılı olup olmaması ise estetik kalitesine bağlıdır (Krier, 1991).

A Pattern Language adlı kitapta tanımlandığı üzere kamusal mekânlar, değişen sosyo-ekonomik şartlarla birlikte kentlerin değişen kültürel dokusuna cevap verebilen yaşayan organizmalardır (Alexander, 1977).

Kentlerin değişimiyle evrilmeye devam eden kamusal mekânların üç temel özelliği vardır; kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilmek, demokratik ve anlamlı olabilmek (Carr ve diğerleri, 1992). Kamusal mekânlarda öncelikli ihtiyaçlar rahatlık, dinlenme, aktif - pasif katılım ve keşfetmektir. Bu ihtiyaçların sonucunda kamusal mekânlarda ortaya çıkan aktivitelerin çeşitlerine göre de insanların aktivitelere katılımı mekânın fiziksel veya sosyal kalitesi ile şekillenecektir (Gehl, 1987). Demokratik mekânlar ise farklı kullanıcı gruplarının haklarını koruyarak mekânın farklı gruplara hitap etmesine olanak sağlarlar, bu gruplar sosyo-ekonomik, yaş, cinsiyet ve benzerlerine göre şekillenebilir. Üçüncü özellik olarak anlamlı mekânlar ile anlatılmak istenen de kullanıcıların mekânla, kişisel hayatlarıyla ve tüm dünyayla güçlü bir bağ kurmasına izin veren mekânlardır. Kamusal mekânların ihtiyaçlara cevap vermesi, demokratik ve anlamlı olması fiziksel ve sosyal bağlamda birbiriyle girift bir ilişki içindedir. Başarılı kamusal mekânlar değişimlere açık olmalı

ve ayak uydurabilmelidir, kullanıcılar bu mekânlara hayatlarından bir parça katabilmelidir. Her kültürün kamusal alan kullanım şekli fiziksel, sosyal, politik ve ekonomik gerçeklikler doğrultusunda şekillenmektedir (Carr ve diğerleri, 1992).

2.1.1 Kamusal açık alanlar

Günümüzde fiziksel, sosyal, çevresel ve ekonomik anlamda sorunların olduğu kentlerde insanları doğaya yakınlaştıracak, günlük yaşam içerisinde rekreasyonel aktiviteler yapmalarına olanak sağlayacak, özellikle insanlara rahat nefes aldırarak niteliklerde açık ve yeşil alanlara büyük gereksinim duyulmaktadır.

Scottish Executive Central Research Unit'in (2001) yürüttüğü açık alanları yeniden düşünmek başlıklı çalışmada üretilenler üzerinden yayınladığı raporda kamusal açık alan tanımı şu şekilde yapılmıştır: Kent, kasaba veya köy sınırları içinde kalan; yapılaşmanın olmadığı, toplum üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak çevresel, sosyal ve ekonomik faydalar sağlama potansiyeli olan alanlardır. Yine aynı raporda kamusal açık alanlar; halka açık alanlar (civic space) ve kamusal yeşil alanlar (green space) olmak üzere iki sınıfta toplanmıştır (Kit Campbell Associates, 2001).

Kamusal açık mekânların bir alt başlığı olan halka açık kamusal alanlar (civil space), halka hizmet eden kent meydanları, pazar yerleri, sokaklar veya sert peyzaj dokusu içeren alanlardır. Halka açık kamusal alanlar şunlardır: Meydanlar, pazar yerleri, yaya kaldırımları, gezinti alanları ve kıyı şeridi alanları.

Kamusal açık alanların diğer bir alt başlığı olan kamusal yeşil alanlar; kentsel alanlar içerisinde bulunan bitkisel dokuya sahip arazi veya yapı, su veya jeolojik özellikler içeren alanları tanımlamaktadır. Kamusal yeşil alan çeşitleri ise şu şekildedir: Parklar ve bahçeler, konforlu yeşil alanlar, spor tesisleri, yeşillendirilmiş geçitler, doğal ve yarı doğal yeşil alanlar, diğer işlevsel yeşil alanlar.

2.1.2 Kamusal yeşil alanlar

Atina Anlaşması'nda da belirtildiği gibi insanların kas ve sinir sistemlerini zedeleyen çalışma saatlerinden sonra yeterli boş zamana ihtiyaçları olacaktır (Le Corbusier, 2015). Teknolojinin de ilerlemesiyle artacak olan boş zamanlar doğal bir ortamda dinlenmeye ayrılırsa kentte yaşayan insanlar için faydalı olacaktır. Bu sebeple şehirler, şehirlilerin yalnızca beden sağlıklarını değil ruh sağlıklarını ve bundan ileri

gelen yaşama sevinçlerini de koruma altına alacak koşullar sağlamalıdır. Dolayısıyla, kamusal yeşil alanları yaratmak ya da koruma altına almak bir zorunluluktur ve insanların iyiliği için bu gereklidir (Le Corbusier, 2015).

Çeşitli kentlerin yerleşim planları incelendiğinde, kent içerisindeki kamusal yeşil alanlar bazen belli planlar çerçevesinde bazen de plansız olarak kendiliğinden oluşabilmektedir. Kamusal yeşil alanlar ile ilgili her iki durumda da, kentin topoğrafyası, jeomorfolojisi, iklimi, kentin politik ve mimari yapısı, en önemlisi de kent insanının sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı bu konuda önemli rol oynamaktadır (Yıldızcı, 1978).

Kentlerde yaratılan yeşil alanlar, ülkeden ülkeye, kentten kente önemli farklılıklar göstermektedir. Yeşil alanların gerek tipleri gerekse içerikleri, yeşil alanlarda yer alan eylem biçimleri ve alansal büyüklükleri, birincil olarak hizmet edilen nüfusun büyüklüğüne, ikincil olarak yerleşim özelliklerine, üçüncü olarak topoğrafya, toprak kabiliyeti ve bitki örtüsü gibi kentlerin doğal özelliklerine, dördüncü olarak da iklimsel koşullara göre değişmektedir (Ersoy, 2015).

1985 tarihli, 3194 sayılı imar kanun hükümlerine dayandırılarak hazırlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nde yapılan sosyal ve kültürel altyapı alanlarının alt başlığındaki tanımına göre: “Yeşil alanlar: Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence, rekreasyon ve kıyı alanları toplamıdır. Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvan bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır.” Yeşil alanların alt başlıkları çocuk bahçeleri, parklar, piknik ve eğlence (rekreasyon) alanlarıdır. Yönetmelikteki yeşil alan çeşitlerinin tanımları şu şekildedir; .(Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği, 1985)

Çocuk bahçeleri: Çocukların oyun ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayacak alanlardır. Bitki örtüsü ile çocukların oyun için gerekli araç gereçlerinden büfe, havuz, pergole ve genel heladan başka tesis yapılamaz.

Parklar: İmar planı ile belirlenmek ve mevcut ağaç dokusu dikkate alınarak tabii zemin veya tesviye edilmiş toprak zemin altında kalmak üzere, ağaçlandırma ve bitkilendirme için yeterli derinlikte toprak örtüsü olması ve standartları sağlaması kaydıyla otopark ve havuz ile açık spor ve oyun alanı,

umumi hela, 1 katı, h=4,50 m.'yi ve taban alanı kat sayısı toplamda 0,03'ü geçmemek, sökölüp takılabilir malzemedan yapılmak kaydıyla; açık çay bahçesi, büfe, pergole, kameriye, muhtarlık, güvenlik kulübesi, sporcu soyunma kabinleri, taksi durağı, trafo gibi tesislerin yapılabildiğı, kentte yaşayanların yeşil bitki örtüsü ile dinlenme ihtiyaçlarının karşılandığı alanlardır.

Piknik ve eğlence (rekreasyon) alanları: Kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde günü birlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş; eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceğı lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe, otopark gibi kullanımlar ile, tenis, yüzme, mini golf, otokros gibi her tür sportif faaliyetlerin yer alabileceğı alanlardır.

Bu tanımlara göre 1985 tarihli *Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğı'nde* yeşil alanların içermesi gereken fonksiyonlar mekânsal olarak tanımlanırken kent ve toplum ile olan ilişkisine değinilmediğı görölmektedir. Haziran 2014'te düzenlenen *Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğı'nde* de 1985 tarihli yönetmeliğe benzer bir şekilde açık ve yeşil alanlar sosyal altyapı alanları başlığı altında yer almıştır. *Sosyal Altyapı Alanları'nın* tanımına göre bu alanlar bireylerin ve toplumun sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarına cevap vermeli, sağlıklı bir çevre oluşturmali dolayısıyla da yaşam kalitesinin arttırılmasına yardımcı olmalıdır. 2014 tarihli yönetmelikte 1985'teki yönetmeliğe ek yeni bir tanım getirilerek açık ve yeşil alanların kent ve toplum ile ilişkisine değinilmiştir. Açık ve yeşil alanların kent dokusu ile ilişkisinden, barındırdığı kentsel mobilya detayına kadar bu alanların tasarımlarına bütüncül bir şekilde yaklaşılması gerektiğı belirtilmiştir (Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğı, 2014). Bununla birlikte açık ve yeşil alanların doğal, kültürel, tarihi, ekonomik, sosyal ve arazi yapısı kaynaklı farklılık gösteren kent dokuları ile olan mekânsal ilişkilerine ve kent içindeki fiziksel ulaşılabilirliğinin önemine değinilmiştir. Açık ve yeşil alanların kent içinde daha sistemli bir şekilde ele alınması gerektiğı 2014'e kadar yönetmelikte yer almamıştır.

1985 tarihli sosyal ve kültürel altyapı elemanlarının tanımlandığı yönetmelikte alınan kararların Le Corbusier'in 1941 yılında Atina Anlaşması'nda tanımladığı boş zaman

aktivitlerine uygun düştüğünü söylemek mümkündür. Bu anlamaya göre boş zaman etkinliklerini günlük, haftalık ve yıllık olmak üzere üç kategoride toplamak mümkündür. Günlük boş zaman etkinliklerini içeren ilk kategori, konutun yakınında geçirilendir. Haftalık boş zaman etkinlikleri şehir dışına çıkmaya ve bölgede dolaşmaya olanak vermelidir. Yıllık boş vakitler ise yani tatiller şehrin ve bölgenin dışına yapılacak yolculukları mümkün kılmalıdır (Le Corbusier, 2015).

Boş vakit geçirme ve yeşil alan ilişkisine bu tanımlamalar üzerinden yaklaşılsa çocuk oyun alanları günlük boş zaman aktiviteleri için uygun olacak ve kullanıcı grubu olarak genellikle çocuklara ve refakatçilerine hitap edecektir. Parklar, çeşitli aktiviteler ve olanaklar içermesi sebebiyle farklı yaş ve kullanıcı gruplarına hitap eden günlük boş zaman etnliklerinin yapıldığı yerler tanımına uyacaktır, sağladığı bu çeşitlilik sayesinde de sosyal ilişkilerin çocuk parklarına göre daha yoğun görüldüğü kamusal bir mekânı ifade etmesi mümkün olacaktır. Piknik ve eğlence alanlarının kent içinde veya çevresinde günü birlik kullanıma yönelik olması sebebiyle günlük kullanımdan ziyade haftalık boş zaman aktivitelerine hitap ettiğini söylemek mümkündür. İçerdiği aktivitelerin çokluğu sebebiyle çeşitli kullanıcı gruplarına hitap etmesi olasıdır; ancak kullanıcıların gelme sıklığına bağlı olarak kamusal mekânlarda gerçekleştirilen yeni insalarla tanışma, tanıdıklarla karşılaşma vb sosyal ilişkilerin parklar kadar yoğun olmayacağını söylemek mümkündür.

Parklardaki aktivite çeşitlerinin ve kullanım sıklığının gözlem yapabilmeye elverişli olması sebebiyle incelemeye parklar üzerinden devam edilmesi uygun görülmüştür.

2.2 Parklar

Parklar, içerisinde birçok faktör içeren karmaşık sistemlerdir. Bitkiler, toprak, su, hava, renk ve koku, mevsimler, görünür ve duyumsal tecrübeler, ziyaretçiler vb. faktörler bir araya geldiklerinde karmaşık park sistemini biçimlendirirler (Yücel, 2005). Bu karmaşık sistemin tüm bu saydığımız ekolojik, çevresel, fiziksel ve sosyal bileşenleri birbirleriyle yakın bir ilişki içindedir. Parklar kamusal olmaları sebebiyle toplumun farklı sosyal gruptaki bireylerinin ihtiyaçlarına cevap veren, toplumsal değerlere sahip çıkılmasında önemli bir yere sahip olan açık alanlardır (Marcus, 1990). Parklar kentte birbirinden farklı özellikler gösterebilirler bu sebeple de literatürde çeşitli park sınıflandırmaları bulunmaktadır ve bunlardan bazıları şu

şekildedir; kullanıcı çeşidine göre, aktivitelerin yerleşim durumuna göre, form ve düzenleme biçimine göre vb. (Atabek, 2002). Galen Cranz'ın 19. yüzyıldan beri parkların gelişimini incelediği dört başlık ülkemizdeki park sınıflandırmasına tezin amacı doğrultusunda daha uygun olacaktır (PPS, 2016).

Gezi Parkları (The Pleasure Ground): 1850-1900 yılları arasında gelişmiş olup yeni endüstrileşmekte olan kentlerin kalabalığını ve sağlıksız koşullarını tolere edebilmek için ortaya çıkmıştır. Genellikle kentlerin dışında bulunan bu parklar izin günü olan pazar günü gezileri için düşünülmüştür. Bu tip parklarda büyük ağaçlar, özel bitkiler, doğal su öğeleri ve yürüyüş yolları bulunmaktadır. Şehre olan uzaklığı sebebiyle halktan yeterince kullanıcı edinemeyen bu parklar 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde daha küçük ölçeklerde şehir içlerinde de görülmeye başlamıştır.

Reform Parkları (The Reform Parks): 1900'lü yılların başında ortaya çıkan bu parklar, çalışan insanların yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla oluşturulmuşlardır. Amerika'nın yoğun göçmen nüfusa sahip olduğu bu dönemde plancılar tarafından park alanları kentin sosyal birlikteliği sağlayabilecek reform öğeleri olarak ele alınmıştır. Genellikle kent içinde bulunan bu parkların en önemli özellikleri, çocuklara oyun alanı sağlamaları ve bunu yaparken de aynı çevre içinde yaşayan insanların ilişkilerini geliştirmeleridir.

Rekreasyon Parkları (The Recreation Facility): 1930'lu yıllarda Amerikan kentlerinde ortaya çıkan bu park tipi bir yandan insanların fiziksel gelişimlerine katkı sağlarken bir yandan da toplum sağlığını geliştirmeyi amaç edinmiştir. Bu parklarda spor alanları ve rekreasyon alanları takım sporları göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Bu park tipinin önemli amacı kentlerdeki insan ilişkilerinin geliştirilmesini sağlamaktır. Cranz'a 1930 ile 1960 yıllarda Amerika'da gelişen bu park tipi insanların fiziksel rekreasyonu üzerine fazla odaklandığından, sosyal ve sanatsal düşünce yönünden eksik kalmıştır.

Bütünleşik Açık Alanlar Kavramı (The Open Space Concept): 1960'lı yıllardan sonra şehirliğin sosyal hayatının artık sokaklar, meydanlar, su kenarları, parklar gibi farklı kentsel alanlarda devam ettiğinin farkına varılmış ve tüm bu kamusal açık alanlar bütününe rekreasyonel bir ağ oluşturduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Açık parklar tanımı mekânsal olmasa da teorik olarak parklar, oyun alanları ve meydanlar

gibi tüm kentsel açık alanların birleşerek bir sistem bütünü oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda bireyleri ve toplumun kamusal mekânlarda yaptığı rekreasyon aktiviteleri anlamında geçmiş dönemlere göre daha özgür bırakan bir yaklaşımla kentsel açık alanlar şehir ölçeğinde bir rekreasyon sistemi olarak düşünülmeye başlanmıştır.

2.2.1 Parkların tarihsel oluşum süreci

Tarihsel süreçte 19. yüzyıla kadar olan dönemde tam anlamıyla rekreasyon için planlanmış açık alanlardan söz etmek zor olsa da kraliyet bahçeleri, kilise bahçeleri vb. konularında yapılanlar kent parklarının oluşmasına altlık oluşturmuşlardır; bu bağlamda toplumların uygarlık düzeyleri, yaşam biçimleri ve sosyo-ekonomik yapıları parkların tarihsel süreçte oluşumunu etkilemiştir (Oğuz, 1998).

17. yüzyıl itibariyle kamusal yeşil alanların oluşumu şekillenmeye başlamıştır. Örneğin, 1634'te kamunun kullanımına açılan Boston Common, Amerika tarihindeki ilk kamusal yeşil alan olmuştur (Garvin, 2011). Boston Common açıldığı dönemde rekreasyonel amaçlar için özel olarak düzenlenmemiş olsa dahi kamusal yeşil alan olması sebebiyle öncü bir özelliğe sahiptir. 1635'te İngilteredeki Hyde Park, I. Charles tarafından halka açılmıştır (Thompson, 1998). 1649 yılında Berlin'de açılan Tiergarten en sıradan aktivite olan yürüyüş imkânını kullanıcılarına sunan bir yeşil alan olmuştur (Garvin, 2011).

18. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte kötü yaşam koşulları oluşmaya başlamış bu durum da doğa ile insan arasındaki bağı zayıflatmıştır (Arslan,1999). İngiltere'de Sanayi Devrimi'nin etkisiyle gelişen ve büyüyen kentlerde nüfusun da artmasıyla doğru orantılı olarak “şehir parkları” modası ortaya çıkmıştır. Bu dönemde yapılan şehir parkları kent halkını dışarı çıkarmak ve işçi sınıfına sağlık ve moral sağlamak amaçlı düşünülmüştür. Ayrıca bu dönemde şehir parkları açmak yerel yönetimlerin güç ve zenginliklerini göstermelerinin bir sembolü olarak görülmüştür. 1729'da açılan Bath Circus, 1767'de açılan Royal Crescent bunlara örnektir. Kamunun kullanımına açılan bu yeşil alanlar dönemin özelliği olarak yönetimin büyüklüğünü göstermek amacıyla yapılmışlardır (Thompson, 1998).

18. yüzyılda Fransız İhtilali ile devam eden süreçte Fransız kraliyetinin mülkleri kamunun kullanımına açılmaya başlamıştır ve bunu takiben baskı altında kalan

Avrupa'daki diğer krallıklar da kamuya benzeri alanlar sağlamak zorunda kalmışlardır (Garvin, 2011). Sadece imtiyazlı ve belli sayıdaki kişinin rekreasyon alanları olan kraliyet bahçeleri ve avlanma alanlarının kalabalık bir topluluk tarafından kullanılabilmesi önemli ve zorlu değişimler sonucu olmuştur. Bu özel mülkler kamunun kullanımına açılabilir o dönemde sadece mülk sahipleri tarafından tanımlanan kurallar çerçevesinde kullanıma açıktır. Örneğin halen Londra'nın önemli parkları arasında sayılan St.James Park, Green Park ve Kensington Bahçeleri de aynı bu sürecin eseri olarak 18. yüzyılın son ikinci yarısında kamu alanları statüsüne geçirilmiştir (Thompson, 1998). 1847'de Joseph Paxton tarafından tasarlanan, kamusal fonlarla oluşturulmuş ilk sivil park olan Birkenhead Park'ın açılışına 10.000 kişi katılmıştır (Thompson, 1998). Münih'teki Englisher Garten da 1789'da kraliyet ailesi ve soyluların kullanımından halkın kullanımına geçen yeşil alanlar arasındadır (Arslan, 1999).

19. yüzyılın ortalarında Haussmann'ın Paris planı ile kentin merkezinde yeni caddeler açılarak Ortaçağ'dan kalma kent merkezi yıkılmış ve yeni bir yaklaşım ile şehirdeki yeşil alanları birbirine bağlamayı amaçlayan ağaçlı geniş bulvarlar yapılmıştır. Kentte oluşturulan çeşitli küçük parkların yanı sıra kentin iki ucuna iki büyük park tasarlanmıştır (Thompson, 1998). Yine benzeri bir süreçte, 1850'lerde Amerika'da Frederick Law Olmsted kırsaldaki doğal dokunun sürdürülüp kent içine taşınarak Sanayi Devrimi sebebiyle oluşan kötü yaşam şartlarının hâkim olduğu şehirleri rahatlatma fikrini ortaya atmıştır (Thompson, 1998). Olmsted kötü şartların hâkim olduğu şehirlerin büyüyen dokularının ileride fiziksel ve sosyal yönden sorunlar yaratacağını öne sürmüştür. Bu doğrultuda da New York'taki Central Park, Illinois'deki Riverside ve Boston'da Emerald Necklace'ı tasarlamıştır. New York için Olmsted ve Vaux tarafından tasarlanan Central Park 1860 yılında halkın kullanımına açılmıştır. 338 hektarlık alanı kaplayan parkta göletlere, at ve atlı araba gezinti alanlarına, yürüyüş yollarına ve toplanma alanlarına yer verilmiştir, sonraki dönemlerde dönemin özelliklerine göre farklı donatılar eklenerek parkın programı geliştirilmiştir (Arslan, 1999).

Le Corbusier'e göre 18.-20. yüzyıl dönemi, şehrin gerçek solunum organları olan boş alanlara büyük bir hızla el koyarak onları yapılarla örtüp, çimen ve ağaçların bulunduğu yerleri duvarlarla kaplamıştır (2015). 20. yüzyılda bu alanlara yeni bir

anlam kazandıran toplumsal bakış açısı, o zamanlarda henüz ortaya çıkmamıştır. 20. yüzyılda Central Park'a buz hokeyi, futbol sahası gibi insanların daha uzun vakitler geçirebilecekleri aktivite alanları eklenmesiyle kent parkları yeni bir boyut kazanmıştır ancak; bu süreçte Sanayi Devrimi'nin halkı dışarı çıkarma mantığıyla açılan birçok yeşil alan bakımsız bir şekilde kaldığından kent içlerinde kullanıcısız kalmaya yüz tutmuştur (Thompson, 1998). Alexander Garvin de 1950-1980 yılları arasında parkların fiziksel çöküşe geçtiğini ve kullanımlarının azaldığını belirtmektedir (Garvin, 2011).

Jacobs'ın *Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı* adlı kitabında anlattığına göre 1940'larda Philadelphia'daki Washington Meydan Parkı polis ve park çalışanlarının başa çıkamadığı ahlaksızlık ve suç olaylarının görüldüğü bir mekân haline gelmiştir (Jacobs, 1961). 1950'lerin ortalarında yapılan düzenleme çalışmaları esnasında park bir yıl süre ile kapalı kalınca parkın antisosyal davranışlar sergileyen, istenmeyen müdavimlerinin ayağı kesilmiştir; 1960'lı yıllara gelindiğinde ise park havanın iyi olduğu öğlen saatleri dışında düzenli bir kullanıcı kitlesine hâlâ ulaşamamıştır. Benzeri durumlar o dönemde ve günümüzde hâlâ pek çok parkta örneği görüldüğü gibi 1980'li yıllarda New York'taki Prospect Park için de geçerli olmuştur, bu dönemde antisosyal davranışlara sahip insanlar tarafından istila edilen bu alanlar hastalıklı olarak görülmektedir (Garvin, 2011). İnsanların kullanmaktan vazgeçtiği parklar artık sosyal işlevlerini yerine getiremez duruma gelir ve böyle alanlar da toplumun tehlike olarak gördüğü işgalciler tarafından sahiplenilir. Bu durum ancak koşullar düzeltilip kullanıcıların mekânı yeniden kullanmaya başlamasıyla düzelebilir. Prospect Park da benzeri durumdan geçtiği bir dönemde park yönetimi durumu ele almış ve yerel medyada parkın güvenli olduğuna dair haberler yayınlatarak kullanıcıların geri gelmesini teşvik etmiştir. Böylelikle parkın güvenliğinden memnun olan kullanıcılar bunu arkadaşlarıyla paylaşarak, parkın kullanımının artmasını teşvik etmişlerdir (Garvin, 2011).

2.2.1.1 Türkiye'deki parkların tarihsel oluşum süreci

Osmanlı tarihinde kamuya açık park kavramı ilk olarak 19. yüzyılda görülmüştür. Osmanlı döneminde 1839'da Tanzimat'ın ilanına kadar olan süreçte kentsel yeşil alanlar halka açık mesire yerleri ve doğal parklar, setli mesireler ve özel parklar, asma bahçeler, parterler, iç avlu ve meydanlar, iç bahçeler ile yalı bahçeleri şeklinde

tanımlanabilir (Işın, 1991). Tanzimat'ın ilanı ile toplumu batılılaştırma doğrultusunda girilen reform hareketleri kent alanını da kapsamış ve buna göre kentlerde yeni düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Taksim'de mezarlıkların taşınmasıyla boşalan alana Osmanlı başkentinde türünün ilk örneği olarak halkın kullanımı için yapılan Taksim Bahçesi 1869'da açılmıştır (Çelik, 1998). Bunu takip eden dönemde Tepebaşı Parkı da Pera halkının hizmetine açılmıştır. 18. yüzyıla kadar toplumun sosyo-kültürel yapısı ve şehirlerin fiziksel özellikleri sebebiyle doğaya fazla müdahale edilmeden düzenlenen alanlarda kendi stillerini geliştiren Osmanlılar'ın, 19. yüzyıl sonrası dönemlerdeki kentsel açık alanlarının özelliklerine bakıldığında Avrupa etkisinde kalarak değişmeye başladığı görülmektedir (Erdönmez ve Ünlü, 2009). 19. yüzyıl sonları itibariyle Osmanlı'da da bahçelerin imtiyazlı grupların kullanımından halkın kullanımına geçtiği dönemdir.

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde millet parkları kavramı ortaya çıkmış ve Osmanlı döneminde sınırlı sayıda olan kentsel açık alanları sayısında gözle görülür bir artış olmuştur. Kentsel planlama politikası olarak Avrupa'dan getirilen uzmanlara kent planları hazırlatılmış ve batı kentlerinin benzerleri Türkiye'de oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunun en belirgin örneklerini park alanlarında görmek mümkün olmuştur. Gürkaş'a göre Cumhuriyet Dönemi kenti özelliği olarak kentin ana caddesi ve hükümet konağı ile içinde bir heykelin bulunduğu bir kent meydanının hemen yanına parklar konumlandırılmıştır (Kandemir, 2010). O yıllarda dönem politikası olarak Anadolu'nun pek çok yerinde park yapımına önem verildiği bilinmektedir. Uğur Tanyeli'ye göre henüz çevrelerindeki doğal yeşil alandan kopmamış olan Türkiye'deki küçük kentler için bu park alanlarının asıl işlevleri kent içi yeşil alan kavramını henüz tanımayan, ihtiyaç duymayan ve dolayısıyla da kullanmayan bir topluma yeni batılı gerçeği benimsetmektir (Erdönmez ve Ünlü, 2009). Bu dönem için açık alanlar ideolojik bir amacın bileşeni olarak kentsel ortama katılmışlardır. Batılı örneklerden esinlenerek yapılan genel planlama çalışmaları bu dönemde yoğunlaşmıştır. İstanbul için Prost tarafından yapılan planlama çalışmaları kapsamında Taksim-Maçka hattında iki büyük yeşil alan önerilmiştir. Modernleşme sonucu ortaya çıkan yeni yaşam biçimi ve kullanıcıların rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yönelik spor alanları, sergi sarayı, açık hava tiyatrosu gibi tesislerle bu iki büyük park alanı desteklenmesi amaçlanmıştır (Erdönmez ve Ünlü, 2009).

Diğer ülkelerde de benzeri örnekleri çokça olduğu gibi 1950-1980 yılları arasında önceki dönemlere göre Türkiye'deki kentsel açık alan gelişiminde bir gerileme gözlenmiştir. Kentsel açık alan kavramının yeni gelişmeye başladığı bu süreçte parkların sosyal yaşantının bir parçası haline gelemediği görülmüştür. 1980'lerden günümüze kadar geçen zamanda kentsel açık alanlarda ciddi bir değişim olmamakla birlikte yenilerinin de eklenmediğini söylemek mümkündür (Erdönmez ve Ünlü, 2009).

2.2.2 Parkların üstlendiği işlevler

Kentler yapıları gereği kamusal hayatın sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için her zaman toplumun kolaylıkla ulaşabileceği kamusal açık alanlara sahip olmalıdırlar. 20. Yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan ünlü sanat tüccarlarından olan Sir Joseph Duveen'in "Paha biçilemez bir şeye ne kadar çok para öderseniz ödeyin onu ucuza almış olursunuz" sözü Garvin'e göre kamusal mekân olan parklar için de birebir aynıdır (Garvin, 2011). Geçtiğimiz iki yüzyıl boyunca ve hâlâ kamusal yeşil alanlar karmaşık ve modern metropollerin fiziksel, sosyal ve ruhsal sağlığının korunmasını sağlayan önemli bir parçaları olmuştur. Kamusal mekân olarak parklar doğal bir oluşumun rekreatif amaçlar için korunup günümüze kadar gelen parçaları olmaktan ziyade insan eliyle rekreasyonel amaçlar için dönüştürülmüş veya üretilmişlerdir. Kamusal yeşil alanların belli başlı amaçları olmasıyla birlikte bu alanlar kentlinin günlük yaşamını da şekillendirmektedir. Parklar; konumuna, boyutuna, jeolojik ve hidrolojik yapısına, tarihsel oluşumuna, kimliğine göre çeşitlilik gösterebilir de kentler içerisinde üstlendikleri roller vardır. Bu rolleri sınıflandırmak gerekirse literatürdeki farklı sınıflandırmalar taranarak bu ana başlıklar tercih edilmiştir; rekreasyonel, sosyal, ekolojik, arazi organizasyonu, ekonomik ve estetik.

2.2.2.1 Parkların rekreasyonel işlevi

Günümüzde rekreatif aktivitelere zaman ayrılabilir olmasının en büyük etkeni fakirliğin azalması ile boş zaman sürelerinin artmasıdır (Le Corbusier, 2015). Rekreasyonun TDK'da yer alan tanımına göre rekreasyon: *"İnsanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinliklerdir."* (TDK, 2016). Parklar da şehir içinde olmaları sebebiyle şehir halkının günlük ve haftalık rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlarlar (Pamay, 1978).

Park alanları eğlenme, dinlenme ve sportif amaçlı donatıların kent içinde yer almasına olanak sağlayarak bireylerin ve dolayısıyla toplumun rekreasyon ihtiyacının karşılanmasını sağlarlar (Türel, 1988). İnsanların hareketli kent yaşamından kaçıp sığınabileceği bir mekân yaratan parklar hem bireysel hem de grup olarak rekreatif etkinliklerin yapılmasına olanak vererek kişilerin ve toplumun ruhsal, bedensel olarak sağlıklı gelişmelerine de yardımcı olurlar (Ersoy, 2015).

Amerika’da yapılan bir çalışmada insanların parkları kullanma sebeplerine bakıldığında öne çıkanlar rahatlama ve dinlenme olmuştur. Yine aynı çalışmada insanlardan parkları bir kelime ile anlatmaları istendiğinde sıklıkla verilen cevaplar yeşillik, doğa, dinlendirici, rahat, barış dolu olmuştur (Marcus, 1990).

Günümüzde, insanlar beden eğitiminin ne kadar önemli olduğunun en azından teoride de olsa farkındadırlar. Parkların insan sağlığına faydası olduğu her defasında belirtilse de tabii ki de anlatılmak istenen durum parklarda yapılan egzersizler ve aktivitelerdir. 2008’de yapılan bir araştırmaya göre; yeşil bir alan içinde en az yirmi dakika yürüyen çocuklar aynı süre daha az yeşil doku içeren şehir içi bir alanda yürüyen çocuklara göre daha kolay dikkatlerini toplamaktadır (Garvin, 2011). Parklar, kentte yaşayan çocuklara doğa ile ilişkide bulunma olanağı tanıyarak çocukların duysal gelişimini olumlu etkiler (Aydemir, 2004).

Parklar kullanıcılarının kişisel yaşam kalitesini arttırarak toplum sağlığını güçlendirmek de parkların üstlendiği roller arasındadır.

2.2.2.2 Parkların sosyal işlevi

Kessel Woodie’nin de altını çizdiği gibi parklar sadece top oynadığımız, salıncakta sallandığımız vb. fiziksel aktiviteler gerçekleştirdiğimiz yerler değildir; aynı zamanda çocuklarımızla, ailelerimizle veya arkadaşlarımızla beraber keyifli vakit geçireceğimiz sağlıklı bir çevreyi tanımlamaktadır (Garvin, 2011). Woodie’nin de aktardıklarından anlaşıldığı gibi parklar sadece bireysel ve fiziksel aktiviteler gerçekleştirdiğimiz yerler değil çevremizdekilerle hem sosyal hem de manevi olarak karşılıklı etkileşimde bulunabildiğimiz mekânlardır. Parklar insanların bir araya gelerek, hep birlikte eğlenme ve dinlenme olanağı buldukları açık mekânlardır. Parklar, çeşitli eylemler içinde sosyal ilişkilerin kurulduğu, sürdürüldüğü ve toplumsal dayanışmanın geliştirilmesi sebebiyle önemli bir sosyal işlevi de yerine

getirdiği sylenabilir (Ersoy, 2015).

Parklar toplum içindeki farklı kültür, ırk, cinsiyet, yaş veya inanış grubundan insanların bir arada vakit geçirmesine olanak sağlayan şehrin önemli elemanlarıdır (Yücel, 2005). Toplumun her kesimi için bir çeşit yaşama mekânı oluşturan parkların toplumsal birliği güçlendirici bir rolü vardır (Aydemir, 2004).

Parklar ayrıca tiyatro, konser, ocuk etkinlikleri gibi çeşitli sosyal ve kültürel aktiviteler yapılmasına yer oluşturarak toplumun kültürel ve sosyal etkileşim içerisinde olmasını da sağlarlar (Kandemir, 2010).

2.2.2.3 Parkların ekolojik işlevi

Parklar oluşturdukları doğal evre sayesinde, sağlıklı kent dokularının oluşmasını sağlayarak yaşanabilir bir çevrenin sürdürülebilmesine yardımcı olurlar (Garvin, 2011).

Örneğin, parklar kent içinde hava akımı ve doğal aydınlatma için gerekli boşlukları sağlarlar (Atabek, 2002). Parklar insanların doğal çevreye olan ihtiyaçlarını gidererek gün ışığından, temiz havadan faydalanmalarına imkân sunarak yoğun kent dokusuna sahip alanlarda şehrin akciğeri işlevini bir nebze olsun karşırlar.

Aynı zamanda bu mekânlar yağmur sularının emilmesini ve süzülmesini sağlayarak kentsel alanların doğal su kaynaklarına olumsuz etkisini azaltarak su rejimini kontrol ederler (Aydemir, 2004).

Bunun yanında kent içinde yaşayan bitki ve hayvan (flora ve fauna) varlığı için yaşam ortamı sunarak kentin biyolojik çeşitliliğini sürdürmesini sağlarlar (Aydemir, 2004).

Özellikle yoğun ağaç dokusuna sahip parklar, oksijen üreterek havanın temizlenmesine yardımcı olurlar ve şehir iklimini etkileyerek mikroklimatik özellikler kazanmasına yardımcı olurlar (Pamay, 1978).

Yeşil dokuya sahip parklar aynı zamanda sert rzgr akımlarını engelleyerek ve hava kitlelerini termik akımlara dönüştürebilirler (Gökalp, 2006).

2.2.2.4 Parkların estetik işlevi

Park alanları kentlerin formal yapıları binalarla meydana getirdiği katı kalıbı yumuşatarak kente organik bir yapı kazandırır (Ersoy, 2015). Yoğun olarak yapılaşmış şehir dokularının insanı ezen etkisini yumuşatarak, insanla yapı arasında ölçülü bir denge kurulmasına katkıda bulunurlar. Parklar fiziksel açıdan kentin doluluk-boşluk dengesini sağlayarak yapı yoğunluğunun denetlenmesine de yardımcı olurlar (Aydemir, 2004). Kentsel açık alanlar olan parklar şehrin fiziksel yapısı içinde boşluklar oluşturarak şehre estetik bir görünüm kazandırır.

Parklardaki yeşil kitleler (ağaçlar), renkli bitkiler, düz yeşil alanlar (çayır ve çimenlikler) şehrin strüktürüne renk, kitle, form katarak, onun estetik bir yapıt olarak değer kazanmasına hizmet ederler (Kandemir, 2010). Bu sayede kent yapısında estetiğin oluşmasına yardımcı olarak çevresel kalitenin artırılmasında da rol oynarlar.

2.2.2.5 Parkların arazi organizasyonu işlevi

Açık ve yeşil alan olan parklar, kentin fiziksel yapısının oluşumuna yardımcı mekânlar olup farklı kullanımlar arasında düzenleyici görev yaparlar. Bu kullanımlar kentlerde konut, ticaret ve endüstri gibi farklı karakteri olan alanlar arasındaki karşılıklı olumsuz etkilerin ve uyuşmazlıkların giderilmesinde tampon bölgeler olarak görevler yüklenirler (Pamay, 1978). Parklar, şehrin monoton geometrik yapılarının sıkıcılığını hafifletmede, onlara canlılık vermede, bu kitlelerin birbirine bağlanmasında, önemli fonksiyonlara sahiptir.

2.2.2.6 Parkların ekonomik işlevi

Kentin çekiciliğini arttıran iyi planlanmış ve tasarlanmış park alanları yerel turizme, dolayısıyla yerel ekonomiye katkıda bulunur. Garvin'e göre toplum tarafından yoğun kullanılması istenen çekici ve uygun özelliklere sahip alanların ulaşılabilirliğinin kolay olması bu alanlara yatırım yapmak isteyen yatırımcıların artmasını da sağlayacaktır (Garvin, 2011). Bu sebeple de hem ulaşım kolaylığı hem de yeşil bir manzaraya sahip olması sebebiyle çevredeki taşınmazların değeri artar (Aydemir, 2004). Ayrıca parklar, iklim dengeleyici özellikleriyle yapıların ısıtma-soğutma giderlerinde de ekonomi sağlarlar (Aydemir, 2004).

2.2.3 Toplumun Parklardaki Rolü

Jacobs'a göre insanların kullanımı parkları başarılı kılmaktadır, insanlar parkları kullanmazlarsa kent içindeki bu yeşil alanlar kentten kopuk bir şekilde başarısızlığa mahkum olurlar ve halk bu yeşil alanları da sırf var diye kullanmaz (Jacobs, 1961). Parklar toplumun ihtiyaçlarını karşılamaları doğrultusunda kullanıcıyı arttırarak günümüzdeki halini almıştır ve park alanları belli bir noktada tasarımcıların veya politikacıların ürünü olsalar da toplumsal hareketlerin sonucu oldukları bir gerçektir (Garvin, 2011). 19. yüzyılın başından beri park alanlarının sağlıklı bir ortamın ana bileşimlerinden olduğu görüşünün halk arasında yaygınlaşmasıyla yönetimler toplumların bu isteğini şehirlerde park alanları oluşturarak karşılamışlardır. Parkların şehirlerde yer alma süreçlerine bakıldığında vatandaşların bu konudaki isteklerinin rolü yadsınamaz. Örneğin, San Antonio halkının sürekli taşan dere alanının parka dönüşmesi için şehir yöneticilerine bu konuda ısrarcı olup alanın park olarak hizmete girmesini sağlamışlardır (Garvin, 2011). Bir diğer örnek olarak Washington DC'de terkedilmiş bir kanal alanının milli parka dönüşmesi de yine halkın talebiyle ortaya çıkmıştır (Garvin, 2011). Toplumun parklardaki rolüne Türkiye'den örnek olarak sivil gruplar olan mahalle inisiyatiflerinin kentlerindeki park alanlarını korumak için şehir yöneticilerine olan ısrar ve şikayetleri gösterilebilir (Düzce Yerel Haber, 2015).

3. KAMUSAL AÇIK MEKÂN KULLANICILARININ ALAN KULLANIMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN PARKLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

İkinci bölümde parkların tarihsel olarak oluşum süreci ve yüklendiği işlevler incelenerek kentsel mekânlardaki varoluşlarından detaylı olarak bahsedilmiştir. Bu bölümde kamusal mekân olarak parkların insan ve toplum boyutuna daha yakından değinilerek, kullanıcı ve park ilişkisinden, detaylarından bahsedilecektir.

20. yüzyıl itibariyle otomobil kullanımı kentsel oluşumlara entegre edilmeye çalışılırken, insan faktörü göz ardı edilmeye başlanmıştır (Gehl, 1987). Bunu takip eden süreçte mekânların insanlar ile varolduğu düşüncesi ortaya atılmış ve mekân oluşturma teorileri (placemaking) sosyoloji ve psikoloji gibi farklı disiplinlerle buluşmuştur. Bundan sonraki dönemde kentsel mekânların insan odaklı tasarlanması gerektiğine inanan ve bu konuda çalışmalar yapanların en başında Kevin Lynch, Jane Jacobs, William H. Whyte ve Jan Gehl gibi mimarlar ve şehir plancıları gelmektedir. Bu kişilerin kentsel mekânlar üzerindeki çalışmalarını ve görüşlerini inceleyerek konuya yaklaşmak süreci ve gelinen durumu bütünüyle kavramak açısından önemlidir.

Jane Jacobs'ın Büyük Amerikan Şehirlerinin Ölümü ve Yaşamı adlı kitabında bahsettiği gibi herhangi iki şehir parkının gerçekte veya potansiyel olarak aynı olduğunu düşünmek ve genellemeler yaparak bu parkların tüm özelliklerinin açıklanabilmesi yanıltıcı olsa da hemen hemen tüm şehir parklarını etkileyen belli başlı temel ilkeler olduğu açıktır (Jacobs, 1961). Ancak; kent içindeki parkların kent çeperlerindeki diğer büyük parklara göre toplumun park davranışı hakkında belli başlı genel ilkeleri göstermesinin sebebi en genel ve kolay ulaşılabilir kentsel yeşil alan biçimi olmasıdır. Kent içindeki parkların inşasındaki amaç çevreleri işyerlerinden, konutlardan veya her ikisinden birden oluşursa oluşsun kentlerdeki zorunlu kamusal ihtiyacının karşılanmasıdır. Jacobs'a göre başarılı parklar hiçbir zaman içinde bulundukları şehrin karmaşık işleyişine set çekmez ve kesinti

yaratmazlar hatta, hoş bir ortak tesis sağlayarak çevresindeki farklı işlevlerin birbirine bağlanmasına destek olarak süreç içinde de çeşitliğe yeni ve takdir edilen bir unsur eklerler (Jacobs, 1961).

Lynch (1984) de *Kent İmgesi* adlı kitabında fiziksel çevre ile insan davranışlarının kuvvetli bir şekilde birbirine bağlı olduğundan bahsetmektedir. Lynch çalışmasında Amerikan kentlerinin görsel niteliğini araştırırken kent kullanıcılarının zihinlerinde taşıdıkları kentin imgesini incelemektedir. Ona göre kentin/mekânın okunabilirliği için bütün yerine parçalarıyla ilgilenmek gerekir, parçaların başarılı bir şekilde ayrıştırılıp anlaşılmasıyla genel değerlendirmenin mümkün olacağını ileri sürmektedir. Lynch'e göre yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaret öğeleri olmak üzere beş etken mekânı algılamak/okumak için önemlidir. Bu etkenlerin bir araya gelişini fiziksel dış dünyanın insan zihninde yer alan genelleştirilmiş resmi olan zihinsel bir harita olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel haritalar kişiden kişiye fark gösterse de, her kentin bireylerinin imgelerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir halk imgesi vardır ya da çok sayıda kentlinin oluşturduğu bir dizi halk imgesinden bahsedilebilir (Lynch, 2010). Bu durumda tümünden gelim yerine kentin parçalarını inceleyerek tüme varım yöntemiyle yaklaşmak kentsel mekânları anlamayı kolaylaştıracaktır.

Benzer bir anlayışla, Gehl'e göre bir mekânın kullanımının başarısı insani boyutu ile ilgilidir, insan ölçeği ve mekânın insani boyutu kentsel mekânların başarısında temel etkenlerdir. Gehl kentsel yaşamın kalitesini iyileştirmek için yayaaların kentsel mekânları kullanımına odaklanmaktadır. *Life Between Buildings: Using Public Space* adlı kitabında, kamusal alanların kentin en önemli unsurlarından biri olarak insanların bulunduğu, sosyalleştiği ve kenti deneyimlediği yer olarak tarif etmektedir (Gehl, 1987). Yapılar arasındaki dış mekân yaşantısı, birlikte yaşamayı anlamlı ve keyifli kılan tüm aktivitelere bağlıdır ve onlarla birlikte şekillenmektedir (Jacobs, 1961). Buna göre de kentsel dış mekânlardaki yaşantıyı zorunlu aktiviteler (okula gitmek, otobüs beklemek vb.), isteğe bağlı aktiviteler (oturmak, güneşlenmek vb.) ve sosyal aktiviteler (diğer insanlarla birlikte yapılan pasif-aktif katılımlar) olmak üzere üç başlık üzerinden açıklamaktadır. Gehl'e göre insanların hangi aktiviteyi gerçekleştirdiği mekânın fiziksel veya sosyal kalitesi ile şekillenecektir.

Gözlemci, gazeteci yazar ve kent plancısı olan William H. Whyte ise kamusal

mekânların kullanımının yanı sıra kullanılmayan taraflarına da bakarak kavrama farklı ve yeni bir açıdan yaklaşmıştır. Whyte, 1980’de kamusal mekânlarda yaptığı gözlemler ve çalışmaları sonucunda kaleme aldığı *The Social Life of Small Urban Spaces* kitabında kentsel açık mekânların insanların davranışları üzerinden nasıl şekillendiğini anlatmaktadır (Whyte, 1980). İnsanların kamusal alanlardaki hareketlerini ve davranışlarını inceleyerek o kamusal alanın kullanımı ile ilgili yargılara varılabileceğini savunmaktadır. Whyte, insanı bir mekâna çeken diğer insanların varlığıdır diyerek kamusal alanlardaki kullanımı etkileyen ve şekillendiren en önemli etkenlerden birinin insan olduğunu her seferinde hatırlatır (Whyte, 1980). William Whyte’a göre örneklerini çok kez gördüğümüz ve insanları kendisine çekmeyen bir mekân tasarlamak gerçekten zordur ancak mümkündür. Günümüzde pek çok tasarlanmış kamusal mekân düzenli ve temiz görünmesine rağmen rağbet görmemektedir. Kamusal bir mekânın kullanıcısı yoksa, mekân tahrip ediliyorsa veya çoğunlukla sakıncalı kişiler tarafından kullanılıyorsa bu mekânın tasarımında veya idaresinde bir terslik olduğunu söylemek mümkündür (PPS, 2016).

1975 yılından beri Amerika’da faaliyet gösteren Projects for Public Spaces (Kamusal Mekânlar için Projeler) adlı kar amacı gütmeyen kuruluş da William H. Whyte’in kamusal alanlarla ilgili çalışma ve araştırmalarını geliştirmek için kurulmuştur (PPS, 2016). PPS’in yaklaşımına göre kamusal mekânlar; ortak amaçlara hizmet eden ve yerel oluşumları destekleyen, sosyal hayatın öne çıkmasıyla yaşayan mekânlar olmalıdırlar. Kamusal mekânların tarihsel gelişim süreci ve üstlendikleri işlevler göz önüne alındığında kentlilerin yaşam kalitesini arttırmak için bu yaklaşımın ortaya çıkışının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. PPS kuruluşundan bu yana 43 ülkede 3000’den fazla topluluk ile başarılı mekân oluşturma konusunda proje gerçekleştirmiş olan tasarım ve eğitim organizasyonudur (PPS, 2016).

Arka planında başta William Whyte olmak üzere bu konudaki diğer çalışmaları da göz önüne aldığı belli olan PPS’in başarılı kamusal mekânların kullanımlarını değerlendirmek ve başarılı kamusal mekânlar üretebilmek için oluşturulmuş kriterleri kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantı, imaj ve konfor, sosyallik olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır. Güçlü bir arka plana sahip olduğu görülen bu kriterler detaylarıyla birlikte, Jacobs’un (1961) da altını çizdiği gibi kamusal mekân olarak parkların en genel ve ulaşılabilir kentsel yeşil alan biçimi olması

sebebiyle parklar üzerinden irdelenecektir (Jacobs, 1961).

3.1 Aktivite ve Kullanımlar

Aktiviteler kamusal mekânların yapı taşlarıdır ve insanları parklara çeken başlıca etkenlerdendir. İnsanların bir mekânı kullanmalarını oradaki aktivite çeşitliliği sağlar. Aktiviteler insanların bir mekâna gelmelerinin birinci sebebidir, bu sebeple herhangi bir yerdeki parkı özel ve diğerlerinden farklı kılan ise oradaki aktivite çeşitleridir (PPS, 2000).

Parkların gerçek işleyişinde çeşitlilik sahibi mekânların doğal, sürekli bir hayat ve kullanım akışı sağlama yönünde pratik güçleri vardır (Jacobs, 1961). Bunun yanında sanatçı enstalasyonları, sergileri; parklarda arada sırada yapılan etkinlikler vb. parklara canlı hayat görüntüleri katsa da genelde yalnızca bu girişimleri takdir edecek sınırlı bir kesimin katılımını sağlayacaktır.

Parkların farklı bölümleri farklı kullanıcı grupları tarafından kullanılır ve farklı insan grupları da farklı özelliklere sahip parkları tercih ederler (Rapaport, 1977). Park alanlarındaki kullanımların çeşitlenmesinde, park çevresindeki yerleşimin ihtiyaçları ve kullanıcıların demografik özellikleri önemli etkenlerdir. Parklardaki kullanıcı grupları üzerine yapılan çalışmalar, kullanıcıların parklarda yaptıkları ve ihtiyaç duydukları aktiviteleri belirleme konusunda önemlidir (Yücel, 2005).

Bu bağlamda parklardaki kullanıcı grupları üzerine çalışmalar yapmış olan PPS'in (2016) parklardaki kullanım ve aktiviteleri anlamaya ve değerlendirmeye yönelik olan soruları açıklanarak ilerlenecektir.

İnsanlar bu parkı kullanıyor mu yoksa park boş mu? Whytes ve Gehl'in özellikle belirttiği gibi insanlar insanların olduğu yerlere gitmeye eğilimlidirler. Parkta belli bir kullanıcı yoğunluğunun olması diğer insanların da burayı tercih etmelerine ön ayak olacaktır. Ayrıca bir mekânın yoğunluğu o mekânın boşluğu ile yakından ilişkilidir (Mikoleit & Moritz, 2011). Şekil 3.1'de görüldüğü gibi üzerine basılması uygun olmayan bitkisel doku parktaki kullanılabilir alanı sınırlandırarak kullanılabilir alanlarda daha yoğun bir kullanıcı grubu görülecektir. Bu durumda mekândaki doluluk boşluk ilişkisi planlanırken bu durum da göz önünde tutulmalıdır.

Şekil 3.1 : High Line Park, New York, 2016.

Park farklı kullanıcı gruplarına hitap ediyor mu ve farklı gruplar tarafından kullanılıyor mu? Farklı sosyo-ekonomik durumlara, yaşlara ve kültürlere sahip insanların rekreasyon tercihleri de farklı olacaktır. Park içerisindeki aktivitelerde ve kullanıcılarda çeşitliliğin sağlanması bu sebeple önemlidir. Parkta çeşitli kullanıcı gruplarının olması önemli olduğu gibi erkek ve kadın kullanıcı sayısının dengeli bir ilişkide olması da önemlidir (PPS, 2016).

Farklı kullanıcı grupları mekânı farklı şekilde algılayarak mekâna farklı anlamlar yüklerler (Bentley, 1993). Farklı yaş gruplarından kullanıcılara hitap eden parklar da farklı kullanım modellerinin oluşmasını sağlar. Kadınları, çocukları, yaşlıları ve engellileri parkları kullanan ana gruplar olarak nitelendirebiliriz. Örneğin, kadınlar erkeklere göre parklarda konforlu mekânlar olması konusunda daha dikkatli olurken, yaşlılar oturmak için gölge yerler isteyeceklerdir, engelliler parklar içerisinde olabildiğince hareket özgürlüğü isterlerken, çocuklar oyun oynayabilecekleri mekânlara ihtiyaç duyacaklardır (Yücel, 2005).

Farklı kullanıcı grupları günün, haftanın ve yılın farklı zamanlarında farklı kullanım modelleri gösterirler. Bu sebeple parklar günün ve yılın farklı zamanlarında vakit geçirmek için farklı olanaklar sağlamalıdır (PPS, 2016). Gençler genellikle sosyal etkinlikler yapabilecekleri ve sahiplenebilecekleri mekânları tercih ederlerken, yaşlılar ise daha çok dinlenmek ve yeni insanlarla tanışmak eğilimini göstereceklerdir. Eğer her grubun kendi ihtiyacına cevap veren uygun mekânlar planlanmamışsa, diğer gruplar için tasarlanmış alanlara yöneceklerdir. Bu nedenle park alanları içerisinde her grubun vakit geçirmesi için gerekli alanlar göz önünde bulundurulursa parklardaki kullanımlar daha sağlıklı bir şekilde işleyecektir (Yücel,

2005).

Toplanma noktaları da çocuk oyun alanları gibi kamusal mekânların canlılığı için önemli olan bir özelliktir. Oturma birimleri, büfe, otobüs durağı gibi çeşitli olanakları içinde barındıran toplanma noktaları insanlara farklı imkânlar sağlayarak mekânı çekici kılarlar. Genellikle de yiyecek ve içecek birimleri bir toplanma mekânının işlevi için yardımcı olacaktır (Mikoleit & Moritz, 2011). İnsanlar büfe ve kafeteryalardan yiyecek içecek bir şeyler alıp, etrafta oturabilir ve arkadaşlarıyla burada buluşabilirler (PPS, 2016). Ek olarak yiyecek satış birimlerinin hem parka hem de caddeye hizmet edecek şekilde konumlandırılması parkın farkedilebilirliğini ve kullanımını arttıracaktır. Fiziksel engelliler ve sınırlı zamanı olan kullanıcılar için de parkların girişlerine yakın yerlerde konumlanmış oturmak ve sohbet etmek için mekânlar tasarlanmalıdır (Yücel, 2005).

Parkın kullanıcılarına vakit geçirmeleri için sağladığı olanaklar çeşitli mi?

Çeşitliliğin önemi pek çok sosyal bilimci tarafından da anlaşılmış ve yapılan pek çok araştırma çeşitliliğin olmadığı çevrelerde ortaya çıkan sorunlar ve tek düzeliliğin olumsuz etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır. Alışılmışın dışında çevreler ve çeşitlilik, insanların psikolojik gelişimleri açısından gerekli özellikler olarak belirtilmiştir (Erkut, 1995). Rapoport ve Kantor'a göre ise karmaşık çevreler daha çeşitli oldukları için daha basit ve muhtemelen daha az çeşitli çevrelere göre daha çok tercih edilmektedir (Atabek, 2002).

Parkta yer alan aktivitelerin neler olacağına karar vermek için farklı kullanıcı gruplarının farklı rekreasyon tercihleri olduğunu göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Park alanında hangi aktivitelerin olacağına karar verilirken parkın büyüklüğü de önemli bir rol oynar. Parklar farklı kullanıcı grupları için hem oturmak, sohbet etmek, güneşlenmek gibi pasif rekreasyon alanlarına hem de spor yapmak, yürüyüş yapmak, oyun oynamak gibi aktif rekreasyon alanlarına sahip olmalıdır. Aynı zamanda, aktif rekreasyon alanlarının pasif rekreasyon alanlarının sessizliğini bozmasına izin verilmemelidir. Parkta gerçekleşen kullanım çeşitliliğini arttırmak için, kar amacı gütmeyen gönüllü gruplar için etkinlik alanları oluşturulabilir ve etkinlikler yapılmasına teşvik edilebilir. Kullanıcıların kuşları seyretmesine, doğayla başbaşa kalmalarına imkân sağlayan turların veya kullanıcılara hikaye anlatma, kukla şovları gibi olanakların sunulması, parkın daha

yaygın kullanımını teşvik edecek ve pozitif kullanımı arttıracaktır (Yücel, 2005).

Aynı zamanda Garvin'in de belirttiği gibi bundan 90 yıl önce egzersiz aktiviteleri bundan farklıydı , günümüzde koşu ve yürüyüş yapmak parklarda ve yeşil alanlarda en çok tercih edilen aktiviteler arasında yer almaktadır (Garvin, 2011). Parkların kullanıcı çekmede başarılı olabilmek ve bunu koruyabilmek için zamanın değişen yaşam koşullarına ayak uydurması ve uyum sağlayabilmesi önemlidir.

Park içindeki aktiviteler planlanırken eğitim faktörünün de göz önünde tutulması kamusal mekânlarda eğitimin eğlenceli bir şekilde devam etmesini sağlayacaktır. Kullanıcı grubunda çeşitlilik sağlanmasına yardımcı olmakla birlikte toplumsal açıdan fayda gözetilen bir aktivite olması toplumsal farkındalığın artırılması açısından yardımcı olacaktır. Örneğin New York'taki parkta civardaki deniz canlıları ile ilgili eğitici bir oyun alanı çocuklar için tasarlanmıştır. Yine benzeri bir şekilde Lizbon'daki Expo alanındaki parkta su ve mühendislik ilişkisini anlatan, kullanıcılar tarafından deneyimlenebilen öğeler parkta yer almıştır (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 : BUMBO, New York; Parque das Nações, Lizbon, 2016.

Park alanında yoğun olarak kullanılan/kullanılmayan alanlar var mıdır?

Kamusal alanlarda mekânı vurgulamak için kullanılan detaylar görsel olmakla birlikte işlev sahibi de oldukları zaman mekânın çekiciliğini ve kullanım çeşitliliğini arttırmaktadır (PPS, 2000). Parkların tasarımlarındaki şekilsel mimari farklılaştırmalar çeşitlilik oluşturmuş gibi görünse de farklı kullanımları desteklemediği sürece bu durum görüntüden ileri gitmez. Ancak ekonomik ve toplumsal çeşitliliğin oluşturulabilmesi parklara canlı bir kullanım kazandırır (Jacobs, 1961).

Parkın içinde dikkate değer kullanım modelleri var mıdır? Farklı gruplara hitap eden parklarda farklı kullanım modelleri görülür. Genç kullanıcı gruplarının parkları fiziksel aktiviteler için kullanırken, yaşlı kullanıcı gruplarının dinlenmek için kullanması bu kullanım modellerinin oluşmasında etkilidir. Çevredeki okul, iş yeri ve konut gibi arazi kullanım çeşitliliği de kullanıcı gruplarında çeşitlilik yaratacağından kullanım modelleri de bu gruplara göre çeşitlenir. Bu bağlamda dikkate değer kullanım modellerinin oluşması kullanıcıların parka bilinçli olarak bir amaç doğrultusunda geldiğini gösterir. Örneğin sabah erken işe gitmeden önce parkta spor yapıp parktan ayrılanlar veya çevredeki okul öğrencilerinin öğle tatilinde parkı kullanmaları vb. kullanım modellerini oluşturur.

3.2 Ulaşılabilirlik ve Bağlantılar

Bir parkı ulaşılabilirlik ve bağlantıları açısından değerlendirirken iki ana başlık önemlidir. Birincisi bulunduğu kent ile olan bağlantısı ve ikinci olarak da kendi içindeki mekânlar arası bağlantıları. Parkların kent ile olan bağlantıları incelenirken kent ile nasıl bir ilişki içinde olduğu, konumu, çevresindeki arazi kullanımları ve kent içinde parka ulaşılmasını sağlayan yolların durumunu incelemek parkın kent ile ilişkisini anlayabilmek için gereklidir. Parkın kendi içindeki bağlantılarını anlamak için ise parkın giriş ve çıkışları, park içindeki yollar ve bu yolların parktaki mekânları birbirine nasıl bağladığını incelemek gerekir.

Pek çok aktiviteye sahip bir park eğer kötü konumlandırılmış ise boş veya kullanıcısız kalabilir. Parklar yakın çevrelerinden beslenirler. Park çevresindeki

konut, ticaret alanlarının çeşitliliği, farklı günlük rutinleri olan kullanıcılara hitap edecektir. Eğer park çevresi, potansiyel kullanıcı kaynağı sağlamaz ise parkların kullanıcısız kalması mümkündür. Le Corbusier bunu parklar yeterli büyüklükte olsalar dahi doğru konumlandırılmadıkları sürece yeterli kullanıcıya sahip olamayacaklarını belirterek, parkların konumlandırılmasının hatlarını daha da belirgenleştirerek parkların okullar, gençlik merkezleri, çocuk bahçeleri ve konut alanlarını sıkı bir şekilde birbirine bağlayacak şekilde olması gerektiğini belirtmektedir (Le Corbusier, 2015). Jacobs da bu görüşü destekleyecek şekilde Philadelphia'daki Rittenhouse Meydan Parkı'nın çevresinde konut, eczane, müzik okulu, sanat kulübü, kültür derneği, boş arsa vb. olması sebebiyle binaların çeşitli kullanımlara hizmet ettiği için parkı farklı saatlerde kullanan, farklı günlük rutinlere sahip karma bir kullanıcı kitlesini oraya çekebildiğine değinmektedir (Jacobs, 1961).

Aşağıdaki soruların göz önünde tutulması ulaşılabilirlik ve bağlantıların değerlendirmesinde yardımcı olacaktır (PPS, 2000):

Park uzak bir mesafeden görülebilmekte midir ve parkın içerisi dışarıdan görülebilmekte midir? Bir parkın ulaşılabilirlik ve bağlantı ile ilgili özellikler çevresiyle hem fiziksel hem de görsel olarak ne kadar başarılı bir ilişki içinde olduğu ile alakalıdır. Başarılı bir kamusal mekân uzaktan rahatça farkedilirse oraya ulaşmak kolay olacaktır. Fiziksel özellikler kadar uzaktan algılanabilirlik de ulaşımı etkileyen önemli bir faktördür. Karanlık veya dar girişler insanlar için davetkâr olmayacaktır bu sebeple zayıf girişler ve görsel olarak ulaşılması zor alanlar kullanıcıları teşvik etmeyecektir (PPS, 2000). Şekil 3.3'te Bryant Park örneğinde görüldüğü gibi önceden duvarlarla çevrili bir girişi olan parkın giriş bölümüne yiyecek içecek satışının da yapıldığı birimlerin eklenmesi ile daha davetkar bir giriş alanı oluşturulmuştur.

Parkların tasarımı ve yönetimi kadar, etrafını çevreleyen alanların nitelikleri de önemlidir. Yüksek ve sağır duvarlar sokakla olan ilişkiyi keserek kötü bir görüntü oluşturur. Bu yüzden park alanının çevresindeki boş duvarlar veya ölü alanlar da parkın başarılı bir kullanımı olmasını etkileyecektir (PPS, 2000). Örneğin sıra sıra mağazalarla dolu bir sokaktan yürümek, sağır cephelerle dolu bir sokaktan yürümeye göre daha ilgi çekici ve genellikle daha güvenlidir. Yapılan araştırmalarda, görülebilir ulaşımın olduğu yerlerde insanların kendilerini daha güvende hissettikleri

görülmüştür (Altman, 1989).

Şekil 3.3 : Bryant Park, New York (PPS, 2016).

İnsanlar parka yaya olarak veya otobüs, otomobil, bisiklet vb. ulaşım seçeneklerini kullanarak gelebilmekte midir? Park alanlarına yaya, özel araç, bisiklet veya otobüs gibi değişik ulaşım araçlarıyla ulaşımın sağlanması kullanıcılara erişilebilirlik sağlaması açısından önemli ve gereklidir (Yücel, 2005). Kullanım ve aktivitelerde olduğu gibi ulaşım çeşitlerinde de farklı seçeneklerin olması farklı kullanıcı gruplarına hitap ederek parkın kullanımını arttıracaktır. Bir parkın ulaşılabilirliğinden bahsettiğimizde öncelikle park alanına dışarıdan rahat ve kolay bir ulaşımın olması önemlidir. Ulaşılabilir kamusal mekânlar toplu taşıma ile ulaşım elverişli olmalıdırlar (Place Making Chicago, 2016). Bu sebeple toplu taşıma duraklarının da konumu park vb. kamusal mekânların kullanımını teşvik ederse hem toplu taşıma kullanımı artacak hem de park kullanımı artacaktır (PPS, 2016).

Kullanıcılar parka yürüyerek kolaylıkla ulaşabilmekte midirler? Kullanıcıların parka geliş yollarındaki yaya geçitleri, kaldırımlar, sokaklar ve caddelerde parkların kullanıcılarına hitap etmesi açısından önemlidir. Çünkü karşıdan karşıya geçmenin, sokakta yürümenin kolay ve rahat bir aktivite olması gerekir. Parka gelirken yolun sıkıntılı olması park kullanıcılarını negatif bir şekilde etkiler (PPS, 2016). Parka ulaşmak için olan yollar yaşlıların ve çocukluların geçişi için tehlikeli olması durumunda park kullanımı bu iki grup tarafından negatif yönde etkilenir (Schwartz, 2003).

Park içindeki yollar ve patikalar insanları gitmek istedikleri yerlere götürmekte midir? Bir parkın ulaşılabilir olması için giriş ve çıkışların belirgin, yollarının okunabilir olması önemlidir. Ulaşımın kolaylığı park içerisindeki yolların bağlanma

modelleriyle yakından ilişkilidir (Baljon, 1992). Parkın çevresindeki ve içerisindeki bağlantılar, parkın içerisi ve dışarısı arasında fonksiyonel bir birliğin oluşturulması için gereklidir. Bu kriterler sağlandığı takdirde doğru yönlendirme ulaşılabilirliği artırır ve fırsatları çoğaltır (Lynch, 1984).

Park içerisindeki giriş ve çıkışların sınırlı sayılarda kapılarla yapılması kontrolü kolaylaştırır. Rekreatif yapıların girişlerine giden yaya yolları parkın kullanımını teşvik etmek için iyi aydınlatılmalı ve arazi formu, vejetasyon, işaretleme vs. ile uyum içinde olmalıdır, park içerisinde kestirme geçişlere imkân veren köprüler de dolaşımda sürekliliğinin sağlanmasına yardımcı olur (Yücel, 2005). Okunaklı ve yeterli bir dolaşım sistemi kullanımı kolaylaştıracağı için insanların kullanımını pozitif yönde etkileyeceği ön görülebilir. Kullanıcı tarafından rahatlıkla anlaşılamayan yollar istenmeyen aktivitelerin meydana gelebileceği ölü alanların oluşmasına neden olur. Parkların iç yolları pek çok örnekte görüldüğü gibi estetik ve geometrik bir kaygıyla gereksiz kıvrımlara ve biçimlere sahip olmakla birlikte belli bir geometrinin esiri olup amaçsız yönlerde gidebilmektedir. Parkın iç yollarının asıl amacı insanları gitmek istediklere yerlere götürmeleri ve mekânlar arası bağlantıları sağlamaları olmalıdır (PPS, 2016). Eğer kullanıcı parkın planını rahatça anlayabilirse, o alanı hatırlaması ve kullanması daha kolay olacaktır. Yolların planları kişilerin kullanım kararlarını da etkileyeceği için birbirine bağlantılı yol sistemleri daha çekici ve etkileyici olur.

3.3 Konfor ve İmaj

Konfor ve imaj bir parkın kullanılıp kullanılmayacağını önemli bir anahtardır. Bir mekânın çekiciliği ve karakteri insanların aklında güvenlik, temizlik, bakım ve çevredeki binaların kullanımı bağlamında oluşur (Yücel, 2005). Park alanlarındaki yapısal, bitkisel ve iklimsel elemanlarda; doğru planlama, doğru yer seçimi, düzenli bakım, konfor ve imajın şekillenmesini etkileyecektir. Oturma alanlarının konforu da buna bir örnektir. İnsanların istedikleri yerlere oturabilmelerinin imkân olarak sağlanmasının ne kadar önemli olduğu ise genellikle hafife alınmaktadır (Place Making Chicago, 2016).

Konfor ve imaj, kullanıcıların park alanlarındaki bireysel tecrübelerini yansıtır. Güvenlik ve bakım konuları, konfor ve imajın kullanıcılar tarafından algılanmasında

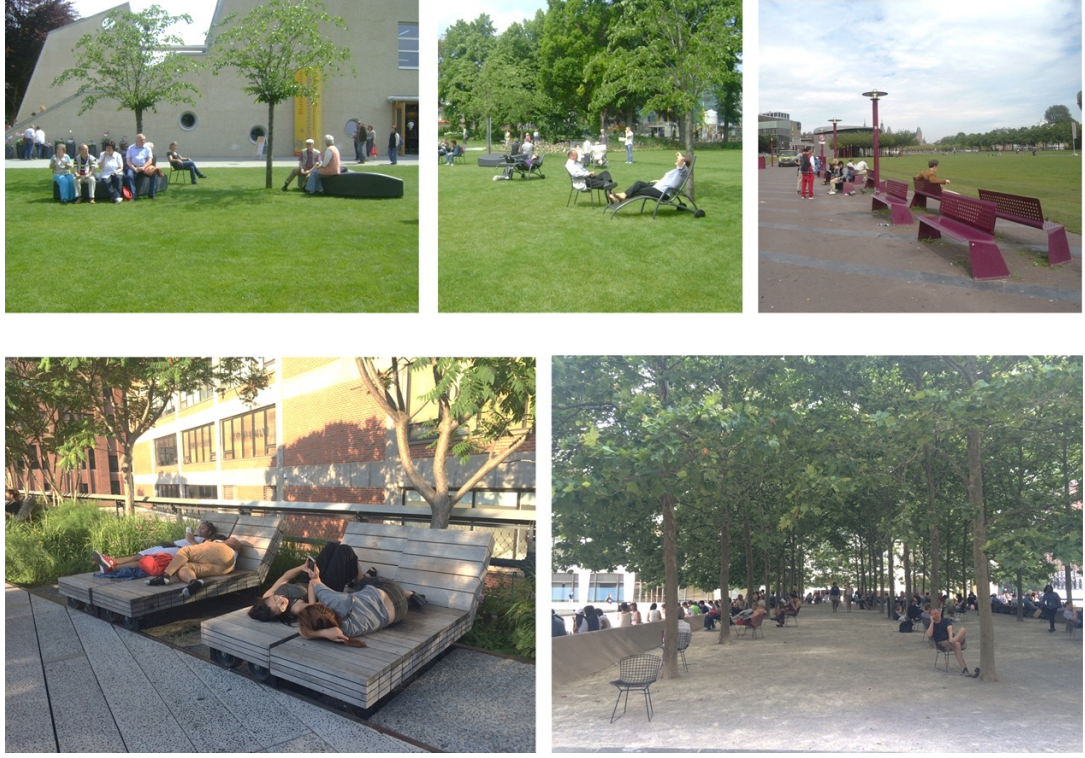
önemlidirler. Güvenli park çevreleri için güvenlik personeline ulaşımın kolay sağlanması ve park içerisinde açık görüş alanlarının oluşturulması gereklidir. Park alanlarının bakımında, park yapı ve ekipmanlarının tamiri ve yenilenmesi, çöplerin toplanması, bitkisel peyzajın periyodik bakımları önemlidir. Parkın bakımından sorumlu personelin olması vandalizm gibi istenmeyen aktivitelerin oluşmasını önleyecektir (Yücel, 2005).

Aşağıdaki soruların göz önünde tutulması konfor ve imaj konusunun değerlendirilmesinde yardımcı olacaktır (PPS, 2000):

Park ilk bakışta iyi bir ilk izlenim vermekte midir? Bir parkta konforlu bir ortam oluşturulması, iklimsel koşullara uygun mekânlar oluşturulmasından, kullanılan donatı elemanlarının ergonomik açıdan uygun olmasına kadar pek çok detay içerir. Kadınların erkeklere göre parkı daha yoğun olarak kullanıyor olması da imaj konusunda önemli bir detaydır, çünkü kadınların içinde bulundukları mekânlara karşı daha duyarlı olduğunu söylemek mümkündür (PPS, 2016).

Oturma alanları yeterli midir? Oturma elemanları uygun olarak yerleştirilmiş midir? Oturacak yer sağlamayan kamusal mekânlarda insanlar bir süre sonra kendilerini ortama adapte edebilmek için kendi yöntemlerini geliştirirler ve sonuç olarak bazen pes edebilirler veya buldukları uygun bir yeri oturma elemanı olarak kullanırlar (PPS, 2016). Oturma elemanlarının tipi, yerleşimi vb. farklılaşmalar farklı kullanımları ortaya çıkarır (Şekil 3.4). Genellikle çocuk oyun alanlarının yanındaki oturma alanları, etraftaki diğer insanların ve aktiviteleri izlenebildiği oturma alanları daha çok rağbet görmektedir. Yol kenarlarında yer alan oturma alanları da kullanıcılara hem dinlenmek hemde gözlemlemek için fırsatlar sağlarlar. İnsanlar park içinde yürürken, etraftaki pek çok şey arka planda kalır ancak durup oturduklarında ise arka plan odak noktası haline gelir (Mikoleit & Moritz, 2011). İnsanlar otururken ve bir şey yapmadıklarında, çevrelerindeki bitkilendirmeye, kuşlara, bulutlara ve hatta topoğrafyaya dikkat ederler.

Oturma alanları tanımlanırken çevresel özelliklere dikkat edilmesi önemlidir; bazı oturma elemanları kış kullanımı için güneşe açık yerlerde olmalı, diğerleri ise gölgede olmalıdır dolayısıyla oturma elemanlarının bulunduğu yerin mikroklimatik özellikleri oldukça önemlidir.

Şekil 3.4 : Farklı oturma alanları, 2010-2016.

Şekil 3.5’te görüldüğü gibi yaz günlerinde kullanıcılar güneşten korunabilecekleri yerlerde oturmayı tercih ederken, yağışlı bir günde üstünde koruyucu elemanı olmayan bir oturma alanı kullanıcısız kalmaktadır. Yağmurlu veya yoğun güneşli günlerde ekstrem hava şartlarından kullanıcıları korumak amaçlı pergola, şemsiye benzeri korunaklara sahip alanlar olması konfor açısından önemli detaylardır (Yücel, 2005).

Şekil 3.5 : Oturma alanları ve çevresel faktörler, 2011-2012.

Park alanında su elemanının farklı şekillerde kullanımları var mıdır? Su elemanı da önemli bir konfor bileşenidir. İçerisinde su bulunan mekânlar, farklı rekreasyonel potansiyelleri ile insanları çeker ve kullanıcılara farklı deneyimler sunarlar (Place Making Chicago, 2016). Şekil 3.6'da New York'taki konut alanlarının arasında konumlanmış olan Teardrop Park'taki su elemanının kullanımı kullanıcılara farklı deneyimler sunmaktadır. Boston'daki Rose Fitzgerald Kennedy Greenway örneğinde de görüldüğü gibi su elemanı özellikle çocuklar için çekici görünmektedir. Su elemanının yanı sıra parkın bitkisel peyzajındaki çeşitlilik, farklı biçim, renk ve tekstürlerde kullanılan bitki türleri de her mevsim farklı manzaraların oluşturulmasını sağlayarak kullanıcıların parka olan ilgilerini her mevsim canlı tutulabilir (Yücel, 2005).

Şekil 3.6 : Teardrop Park, New York - Rose Fitzgerald Kennedy Greenway, Boston, 2016.

Park içerisinde yönetim varlığı veya alanla görevli kimseler var mıdır? Bir parkın başarılı kullanımının onun ne kadar iyi idare edildiği, yönetildiği ile yakından alakalıdır. Bakım ve temizlik ile ilgili kişilerin görevlendirilmesi ve takibi, güvenlik konusunda görevlilerin olması yönetimin dikkat etmesi gereken konulardır.

Park güvenli hissettirmekte midir, park içerisinde güvenlik personeli var mıdır? Güvenlik kamusal mekânların önemli kriterlerindendir. Park içerisinde güvenlik görevlilerin olması önemli bir kriter olsa da Jacobs insanların yoğun olarak kullandığı yerlerde istenmeyen aktivitelerin gerçekleşmesinin kolay olmadığını ve güvensiz hissetme durumunun bu yolla ortadan kalkacağını savunmaktadır (Jacobs, 1961).

3.4 Sosyallik

Bir parkın sosyal olabilmesi diğer üç kriterin varlığından oldukça etkilenmekle birlikte ulaşması en zor ama vazgeçilmez olan özelliğidir. Lynch'in de belirttiği gibi zorunlu olmayan aktiviteler fiziksel ve sosyal çevrelerden etkilenir (Lynch, 2010). Sosyal aktiviteler insanların birarada olduğu mekânlarda meydana gelir, diğer insanlarla yapılan pasif ve aktif her türlü etkileşim sosyal aktivite olarak tanımlanır (Lynch, 1987).

Parklar Thompson'a göre farklı kültürlerdeki ve sosyo ekonomik sınıflardaki insanların bir araya gelerek doğa ile ilişki içinde oldukları yerlerdir (Thompson, 1998). Park alanları insanların sadece doğayla buluştuğu, fiziksel aktiviteler yaptıkları bir yer olmalarının yanı sıra sosyal ve kültürel paylaşımların yapıldığı yerler olarak da değer sahibidirler. Cranz'a göre; kent parklarının ortaya çıkmalarından bu yana sosyal entegrasyon için bir mekânizma oluşturmaları istenmiştir (Yorulmaz, 2009). Parklar günümüzde hâlâ farklı sosyal sınıflardan gelen insanların aynı mekânda bulunmalarına olanak sağlayarak, farklı sosyal grupları fiziksel ve düşünsel olarak buluşturabilmektedir. Bu durum farklı grupların birbirleriyle temasına izin vererek toplumun kaynaşması yönünde önemli bir görevi üstlenmektedir.

Farklı yaş ve etnik gruplardan insanların birarada vakit geçirebildiği bir park ortamı yaratmak zor olmakla birlikte toplumsal açıdan önemli bir etkiye sahiptir. Kullanıcı çeşitliliğinin oluşturulabilmesi parkın kullanımını arttırmakla birlikte toplumsal yapının çeşitliliğinin ve birlikteliğinin gerçekçi bir kesitini park alanlarında oluşturabilmek adına gereklidir.

Bir mekânı sosyallik ile ilgili değerlendirirken aşağıdakiler dikkate alınmalıdır (PPS, 2000):

İnsanlar park alanında grup olarak vakit geçiriyor mu, birbirleriyle sohbet ediyorlar mı? Genellikle hem yalnız gelenler hem de grup olarak vakit geçiren insanların parkta yer alması, o parkta daha çok sosyal hayatın ve eğlencenin olduğunu gösterir (PPS, 2000). Parklar farklı grupların farklı aktivite ihtiyaçlarına hitap eden parkların daha çok kullanıcı için davetkar olduğu, kullanım bölümünde bahsedildiği gibi sosyal ilişkilerde de canlılık ve çeşitlilik yaratır (Şekil 3.7). Kimi

kullanıcılar parkları arkadaşlarıyla buluşma yerleri olarak tercih ederken, kimi insanlar da tanıdıklarıyla karşılaşma olasılıkları olduğu için şehir içindeki bu yeşil alanları kullanırlar (Place Making Chicago, 2016).

Şekil 3.7 : Central Park, New York, 2016.

Örneğin, parklar kentlerdeki yaşlı insanlar için dinlenecekleri ve sosyal ilişkilerde bulunarak zaman geçirebilecekleri ideal mekânlardır. Pek çok yaşlı insan parklara yalnız gidip yalnız dönse bile çevrelerinde kendileri gibi başka insanları görmek onlar için keyiflidir (Yücel, 2005). Philips'e göre yaşlı insanlar, parklarda diğer insanlarla iletişim kurup yeni arkadaşlar edinirler (Philips, 1996). Bunlara ek olarak yeni insanlar da tanışıp sohbet etme potansiyeli de kamusal bir mekânın sosyal çekiciliğidir.

İnsanlar bu mekânı düzenli olarak kullanıyor mu yoksa tesadüfen geçerken mi kullanıyor? Parklar insanlara fiziksel aktivite imkânları sunmalarının yanında insanların bulundukları çevrelere daha güçlü hislerle bağlanmalarını sağlayan sosyal ve kültürel aktivite imkânları da sunarlar. İnsanların kentsel alanlarda rutin olarak bir araya geldikleri, bir yerden başka bir yere geçerken düzenli olarak uğradıkları veya tesadüfen karşılaştıkları yerler insanların günlük yaşamları içerisinde önemli yer tutabilirler (Thwaites, 2001). İnsanlar bir mekânı işe/okula giderken mecburi bir şekilde kullanmaktan öte orada vakit geçirmeyi tercih ettikleri zaman orada geçirdikleri zamanla doğru orantılı olarak sosyal aktivitelerin gerçekleşmesi olasılığı da artar (Lynch, 1981). Bu sebeple kullanıcıların parkı tesadüfen mi yoksa bilinçli olarak mı kullandığı önemlidir.

Her aktivite alanında ve park girişlerinde oturma yerleri sağlanmış mıdır?

Oturma yerlerinin sosyal gruplar oluşturacak şekilde düzenlenmesi önemlidir. Bankların yerleştirilmesi kullanıcılar arasındaki etkileşimi teşvik ettiği kadar engelleyebilme potansiyeline de sahiptir. Oturma alanlarındaki ve elemanlarındaki çeşitlilik kullanımda da çeşitliliği sağlayacaktır.

Kullanıcıları bu parka karşı bağlılık hissediyor mu? İnsanlar buraya arkadaşlarını veya akrabalarını parkı göstermek için getiriyor mu? Parkın herhangi bir özelliğini gururla veya beğenerek anlatıyorlar mı? Cranz’a göre (1989) kent parkları farklı sosyal sınıflardan insanları fiziksel ve düşünsel olarak birleştirme gücü olan bir mekânizmadır (Yorulmaz, 2006). Farklı sosyal gruplardan çocukların, gençlerin ve her yaştan insanın bir arada vakit geçirmesine olanak sağlayan önemli bir kent parçasıdır. İnsanların diğer insanlarla bir arada bulunması, yalnız kalmalarına oranla daha ruhsal olarak daha pozitif bir etki göstermektedir ve bu olumlu deneyim kentli kimliğinin oluşmasında önemli bir rol oynar (Özdemir, 2009).

Kent parkları, sahiplik hissine katkıda bulunarak, sosyal izolasyonu azaltmaya ve sosyal bağlılığı artırmaya yardım edebilirler. Sahiplik hissi arttıkça çevrenin kalitesi ile ilgili sorumluluk ve endişeler de artacaktır. Sahiplik gerçek veya sembolik olabilir (Altman, 1989). Gerçek sahiplik, mekânın bireysel veya gruplar tarafından yasal olarak sahiplenilmesidir ve mekân üzerindeki kontrolü artırır. Sembolik sahiplik ise kullanıcıların kendilerini parkın bir parçası olarak hissettikleri daha yaygın bir yoldur (Yücel, 2005).

Park içinde toplanma yerleri oluşturulmuş mudur? Parkların varlığının sürdürülebilmesi ve ayakta kalmaları için ne kadar çocuk oyun alanları, kafeteryalar, büfeler, yürüyüş parkurları gibi rekreasyon alanlarına ihtiyaç varsa; bir o kadar da sanatsal ekinlikler, buluşmalar ya da en basitinden arkadaşlarla sosyalleşmek için imkânlar sağlamasına da ihtiyaç vardır (PPS, 2016) Toplanma alanları çeşitli sosyal aktivitelere de olanak sağlar, örneğin Madison Square Park’ta yaz döneminde düzenlenen ücretsiz konser etkinlikleri parka sosyal açıdan farklı bir boyut katmaktadır (Şekil 3.8).

Şekil 3.8 : Madison Square Park, New York, 2016.

İnsanlar bu mekânda tanıdıklarıyla karşılaşıyor mu? Birbirleriyle göz kontağı kuruyorlar mı yoksa çekiniyorlar mı? İnsanlar bir yerde arkadaşlarını gördüklerinde, komşularıyla burada karşılaşp selam verdiklerinde, tanımadıkları insanlarla iletişim kurarken rahat hissettiklerinde bu tür sosyal aktiviteleri teşvik eden parklara daha güçlü bir bağ hissederken bunun sonucunda insanların toplumsal aidiyetlik hissi de kuvvetlenmiş olur (PPS, 2000).

İnsanlar bu mekânda fotoğraf çekiyorlar mı? Fotoğraf çekmek için fırsatlar var mıdır? İnsanlar hatırlamak istedikleri anıların, mekânların fotoğraflarını çekerler. Bir parkta kullanıcılar fotoğraf çekiyorsa bu durum onların mekâna karşı ilgili ve memnun olduklarının bir göstergesi olarak düşünülmelidir.

Parklar öncelikli amaçları olan rekreasyonel rollerine ek olarak toplumsal gelişime katkıları olan bir rol üstlendiklerinde, kentlerin başarılı bir şekilde gelişmelerine de yardımcı olmaları mümkündür.

4. LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI ALAN ÇALIŞMASI

Alan çalışmasının detaylı olarak aktarıldığı bu bölümde ilk olarak çalışma alanının hangi sebeplerle Lüleburgaz ilçesinden seçildiği anlatılmıştır. Bu bağlamda alan çalışmasının daha iyi kavranabilmesi için şehrin coğrafi, demografik, sosyal ve kentsel yapısı incelenmiştir. Yapılan bu genel incelemenin saha çalışmasını daha rahat değerlendirebilmek için bir altlık olacağı düşünülmüştür, çünkü kentin önemli bir parçası olan park alanlarının fiziksel ve sosyal çevresinden etkilenmediğini düşünmek mümkün değildir.

Üst paragrafta aktarılan sebepler doğrultusunda şehrin genel özelliklerinden bahsedildikten sonra iki adımda gerçekleştirilen alan çalışması açıklanmıştır. İkinci ve üçüncü bölümde teorik çerçevesi oluşturulan çalışmanın alan çalışması da bu teorik çerçeveye bağlı kalınarak kendi kişisel değerlendirmeler ve parkın sahip olduğu farklı kullanıcı grupları tarafından parkın değerlendirilmesi şeklinde olmuştur. Bunun sebebi yazarın peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım konularında eğitim almış bir uzman olarak görüş ve incelemeleri ile parkın sahip olduğu farklı kullanıcı gruplarının görüşlerini anlayarak değerlendirmektir.

Alan çalışmasının ilk kademesinde belediyeden elde edilen imar planları, hali hazır haritalar, uydu fotoğrafları, belediye başkanı ile yapılan kişisel görüşme ve parkta yapılan gözlemler doğrultusunda parkın tarihsel oluşum süreci tez çalışmasının ikinci bölümünde değinildiği gibi incelenmiş ve sonrasında Gençlik Parkı'nın mevcut durumu kamusal açık alanlarda kullanımları etkileyen faktörler doğrultusunda incelenerek değerlendirilmiştir.

Alan çalışmasının ikinci adımında ise anket çalışmasının ana kümesini oluşturan farklı sosyo-ekonomik ve demografik özelliklere sahip Gençlik Parkı kullanıcıları ile tesadüfi örnekleme yöntemiyle yüz yüze yapılan anketlerin sonuçları kamusal açık alan kullanımlarının etkileyen öğeler doğrultusunda incelenmiştir. Altı bölümden oluşan Gençlik Parkı anket çalışması sonuçları bölüm bölüm değerlendirilirken, her bölümde gerekli görülen yerlerde literatürden seçilen örnek anket çalışmalarının

verileri ile karşılaştırmalar yapılarak sonuçların daha anlamlı olması amaçlanmıştır. Verileri açıklanan her bölümden sonra o bölümle ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır.

4.1 Çalışma Alanı Olarak Lüleburgaz

Kamusal açık alan kullanımlarını etkileyen faktörlerin parklar bağlamında değerlendirilmesine karar verilirken literatür taraması yapıldığında ve bu konuda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde büyük şehirlerde yapılan çalışmaların öne çıktığı fark edilmiştir. Bu duruma farklı bir açıdan yaklaşarak kamusal açık alan kullanımının aktif olduğu gözlemlenen küçük ölçekli bir şehrin çalışmalara yeni bir yaklaşım getirebileceği düşüncesi ile Kırklareli'nin Lüleburgaz ilçesi tercih edilmiştir. Lüleburgaz'ın parkları bu doğrultuda gözlemlenmiş ve sonuç olarak ilçenin en eski ve büyük parkı olan Gençlik Parkı çalışma alanı olarak tercih edilmiştir. Bu bağlamda şehrin coğrafi, demografik, sosyal ve kentsel yapısını anlamak sebebiyle öncelikli olarak Lüleburgaz kenti ile ilgili incelemeler yapılmıştır.

4.1.1 Lüleburgaz'ın konumu ve coğrafi özellikleri

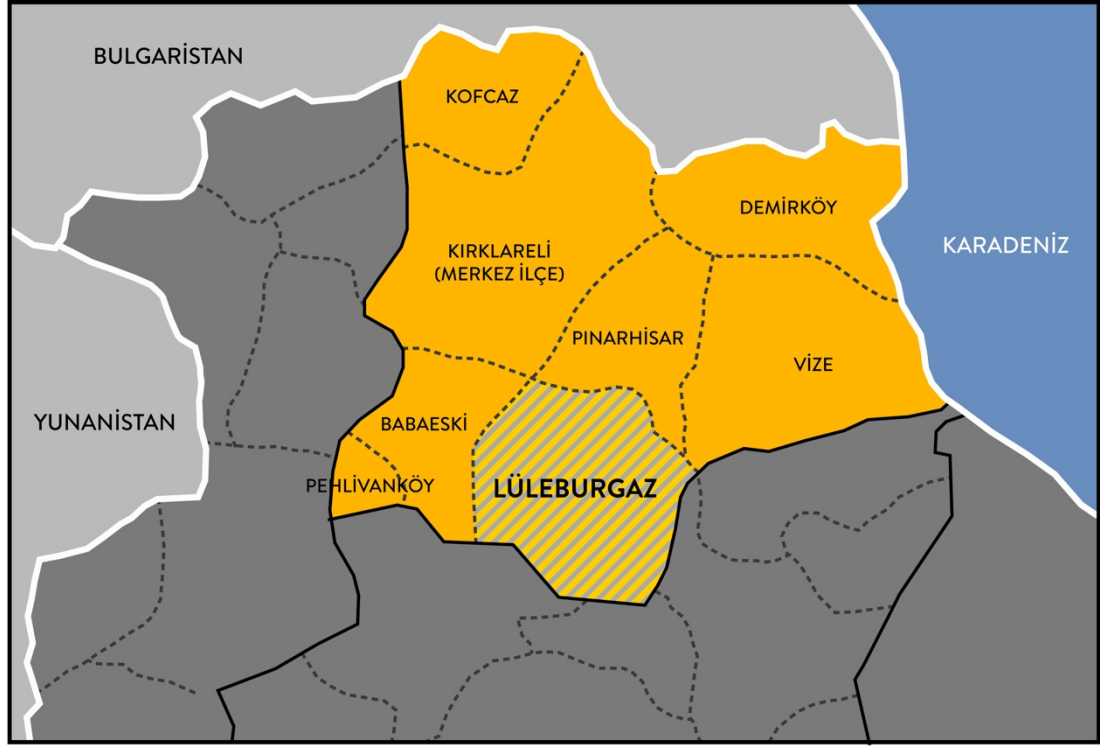

Şekil 4.1 : Kırklareli'nin konumu, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 4.1'de görüldüğü gibi Lüleburgaz, Türkiye'nin Trakya Bölgesi'nde yer alan Kırklareli iline bağlı bir ilçedir. Çorlu, Edirne ve Tekirdağ'dan sonra Trakya'nın nüfus olarak en büyük 4. yerleşimidir (Url-1). İlçe D-100 karayolu üzerindeki yoğun sanayi bölgesinin Trakya'daki son önemli noktasıdır (Trakya Kalkınma Ajansı,

2016). Lüleburgaz, Kırklareli il merkezinden sonra ilin ikinci merkezi gibidir.

4.1.2 İlçenin demografik yapısı

Şekil 4.2 : Lüleburgaz’ın il içindeki yeri, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Lüleburgaz’ın toplam nüfusu 2014 yılı nüfus tespit sonuçlarına göre 140.236 kişidir. TÜİK’ten alınan verilerle oluşturulan yıllara göre nüfus değişimini gösteren tabloda görüldüğü üzere 1985-2000 yılları arası şehirleşme Lüleburgaz’da hız kazanmaya başlamış ve günümüzde hâlâ devam etmektedir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 : Lüleburgaz şehir ve kırsal nüfusunun yıllara göre değişimi (TÜİK, 2016).

YIL	TOPLAM	ŞEHİR	KIR
1965	63.598	25.667	37.931
1970	64.378	27.808	36.570
1985	68.370	32.401	35.969
2000	117.606	79.002	38.604
2007	130.375	95.466	34.909
2008	132.912	98.128	34.784
2010	134.073	100.412	33.661
2011	136.783	103.723	33.060
2012	137.872	105.279	32.593
2013	138.827	106.545	32.282
2014	140.236	108.576	31.660

Nüfus artış oranı ülke genelinin üzerinde olup, artış genellikle diğer bölgelerden ve köylerden şehre yoğun göçten kaynaklanmaktadır (Url-2). 2014 yılı nüfus verilerine göre ilçe merkezinde yaşayan şehir nüfusu 108.576, belde ve köylerde yaşayan kır nüfusu ise 31.660'dır. Bu nüfusun %51'i erkek, %49'u kadındır. İlçedeki okuryazarlık oranı %98'dir (Url-3). İlçe merkezinde ağırlıklı olarak genç nüfus yapısı göze çarpmaktadır. Aileler genelde 2-3 çocuklu olup, aile planlamasına uyulmaktadır (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000).

4.1.3 İlçenin sosyal yapısı

Lüleburgaz'ın tipik bir Trakya şehri olması sebebi ile ilçenin sosyal yapısı incelenirken Trakya Kalkınma Ajansı'nın bölgenin sosyal yapısı ile ilgili genel verilerinden de faydalanılmıştır.

Trakya bölgesi, ülkenin de genel yapısı itibariyle etnik ve kültürel olarak zengin bir yapıya sahiptir (TRAKYAKA,2016). Trakya Bölgesi'nin ve Lüleburgaz'ın sahip olduğu bu kozmopolit yapının bileşenlerinden dört başlık altında bahsedilecektir.

Birincil olarak Trakya, Balkanlar'a yakın olması sebebiyle Balkanlar'daki Türk nüfusunun Türkiye'ye olan göçlerinden yoğun şekilde etkilenmiş ve bu sebeple büyük bir göçmen nüfusa sahiptir (TRAKYAKA, 2016).

İkincil olarak göçmenlerin yanı sıra göçebe kültürünün önemli temsilcilerinden Romanlar da bu bölgede Türkiye'nin diğer bölgelerine göre sayıca fazladır (TRAKYAKA, 2016).

Diğer iki grup ise Trakya'da, 1980'lerin ardından yaşanan hızlı sanayileşmenin toplumsal yapıdaki değişimini ortaya koyan örneklerdir. Bunlardan ilki kırsalda yaşarken tarımdan yeteri kadar gelir elde edemeyip, sanayileşmenin yoğun olduğu şehirlerdeki fabrikalarda çalışmak için şehirlere göçenlerdir (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000). İkincisi ise Türkiye'nin diğer bölgelerinden Trakya'ya işçi olarak gelenlerdir ve diğer bölgelerden göç edenlerin yoğun olarak Çorlu ve Çerkezköy'e, ikincil olarak da Lüleburgaz'a yerleştiklerini söylemek mümkündür (TRAKYAKA, 2016). Lüleburgaz'ın da yoğun sanayiye sahip olması nedeni ile nüfusunun büyük bir kısmı sanayide çalışan işçilerden oluşmaktadır (Url-4).

Trakya Bölgesi'nde sınırlarda işlenen suçlar (kaçakçılık, insan kaçakçılığı vb.) hariç tutulduğunda Türkiye'de en az suç işlenen bölge olması, Trakya'da insanların birlikte yaşama kültürüne sahip olduğunu ortaya koyan önemli bir veridir. Ancak; Trakya'nın genelinde de görüldüğü gibi ilçedeki alt gelir grubuna dahil vatandaşların sosyo-ekonomik koşullarının ortalamanın altında olması ilçede birlikte yaşama ile ilgili sorunların başında gelmektedir. Lüleburgazda'da örnekleri görüldüğü gibi alt gelir grubundaki sakinlerin yaşadığı mahallelerin fiziki koşullarının pek iyi olmayan ayrı bir yerde olması bu kesimin yaşamını olumsuz etkileyerek toplumla bütünleşmelerinde sıkıntı yaratmaktadır. Bu gruptaki insanların sağlık kuruluşlarına başvurma konusunda çekimser davranmaları, zorunlu eğitime devam edememeleri ve kamu kuruluşlarından olan hizmet talepleri konusunda diğer kesimlere göre daha az bilgi sahibi olmaları sebebiyle hizmetlerden yeterince yararlanamama gibi durumlar bu mahallelerde yaşayan vatandaşların kentlilik kültürü ve bilinci konusunda eksik kaldığını göstermektedir (TRAKYAKA, 2016).

Yeni gelenlerin bölgenin kültür ve değerlerine entegrasyonunda zaman zaman zorluklar yaşansa da, dünyadaki benzerlerine nazaran daha başarılı bir entegrasyon sürecinin yaşandığı görülmektedir (TRAKYAKA, 2016).

Lüleburgaz'da kırsal alanda geleneksel toplum yapısı, sosyal yapı, gelenek-görenekler, örf ve adetler nispeten devam ediyor olsa da, ilçenin merkezinde ve beldelerinde kent kültürünün geliştiğini söylemek mümkündür (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000). Kentlilik bilincine sahip bireyler yaşadıkları kentten olan beklentileri ve ihtiyaçları doğrultusunda kent yönetimlerinde üstlerine düşen görevleri yerine getirdikleri takdirde kentlerin yaşam kalitesi artar (Erdem ve diğ., 2014). Kentlilik bilincinin bir sonraki aşaması olan katılım ve eyleme geçme süreci örgütlenme ile gerçekleşmektedir. Lüleburgaz'da sivil toplum kuruluşları önemli bir yer tutmakta olup, değişik amaçlarla kurulmuş 205 adet dernek faaliyet göstermektedir (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000). 2014 nüfus verilerine göre ilçede 526 kişiye bir sivil toplum kuruluşu düşmektedir. İzmir'de 975 kişiye bir sivil toplum kuruluşu düşerken, gelişmiş ülkelerde her bir bireyin en az 2-3 sivil toplum kuruluşuna üye olduğu bilinmektedir (Erdem ve diğ., 2014). Lüleburgaz, daha uzun yıllar önce kentleşmiş büyük bir şehir olan İzmir'e göre sivil toplum kuruluşu başına düşen kişi sayısı açısından daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Lüleburgaz'ın durumu Türkiye

içinde iyi bir durumda olsa da Türk nüfusunun sadece %10'unun sivil toplum kuruluşlarına üye olduğu bilinmektedir (Erdem ve diğ, 2014).

Lüleburgaz'ın sahip olduğu merkez yerleşimi ve sanayi bölgesi olması gibi potansiyel özelliklerinin doğru kullanımı ile kentsel gelişiminin ilerleyeceğini ön görmek mümkündür ancak bunlar yine de şehrin altyapısının ve kentlilik kültürünün oluşturulmasına ve devam ettirilmesine sıkı bir şekilde bağlıdır (Url-1).

4.1.4 Lüleburgaz'ın kentsel oluşum süreci

Araştırma bulgularına göre Lüleburgaz civarındaki en eski kalıntılar Kalkolitik Çağ'na aittir (Url-5). Lüleburgaz ve çevresi milattan önceki dönemlerde bölgeye adını veren Traklar'ın sonrasında Yunanlar'ın, Persler'in ve Romalılar'ın egemenliğine girmiştir. Roma İmparatorluğu'nun bölünmesi ile Bizans topraklarında kalan Lüleburgaz, I. Murad (1326-1389) zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır (Url-5).

14. yüzyılda Osmanlı'nın Lüleburgaz'ı fethinden sonra Bizans döneminden kalan kale içindeki alana dönemin iskan politikası gereği imparatorluğun çeşitli yerlerinden getirilen Müslüman ve Türk nüfus yerleştirilerek kısa zamanda bir Osmanlı yerleşimi haline gelmiştir (Müderrisoğlu, 1997). (Şekil 4.3)

Şekil 4.3 : Lüleburgaz halkı, Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi (Url-8).

Lüleburgaz'ın köy niteliğinden önce kasaba, sonra da kaza haline dönüşmesi, yani gerçek anlamda bir Osmanlı kenti kimliğine kavuşması ise 16. yüzyılda, Sadrazam

Sokollu Mehmed Paşa'nın şehrin baniliğini üstlenmesi ve menzil külliyesi olan Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi'nin inşası sayesinde olmuştur (Müderrişoğlu, 1997) (Şekil 4.4). Menzil; Osmanlı döneminde bir kervanın, kafilenin, ordunun veya bir ulağın bir seferde aldığı mesafe ve konakladığı yeri tanımlamaktadır (TDK, 2016). İstanbul'dan Belgrad'a uzanan, dönemin önemli güzergahı olan yol üzerinde bulunan menzil külliyeleri arasında Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi özellikleri bakımından Osmanlı dönemi külliyeleri arasında önemli bir yere sahiptir (Müderrişoğlu, 1997).

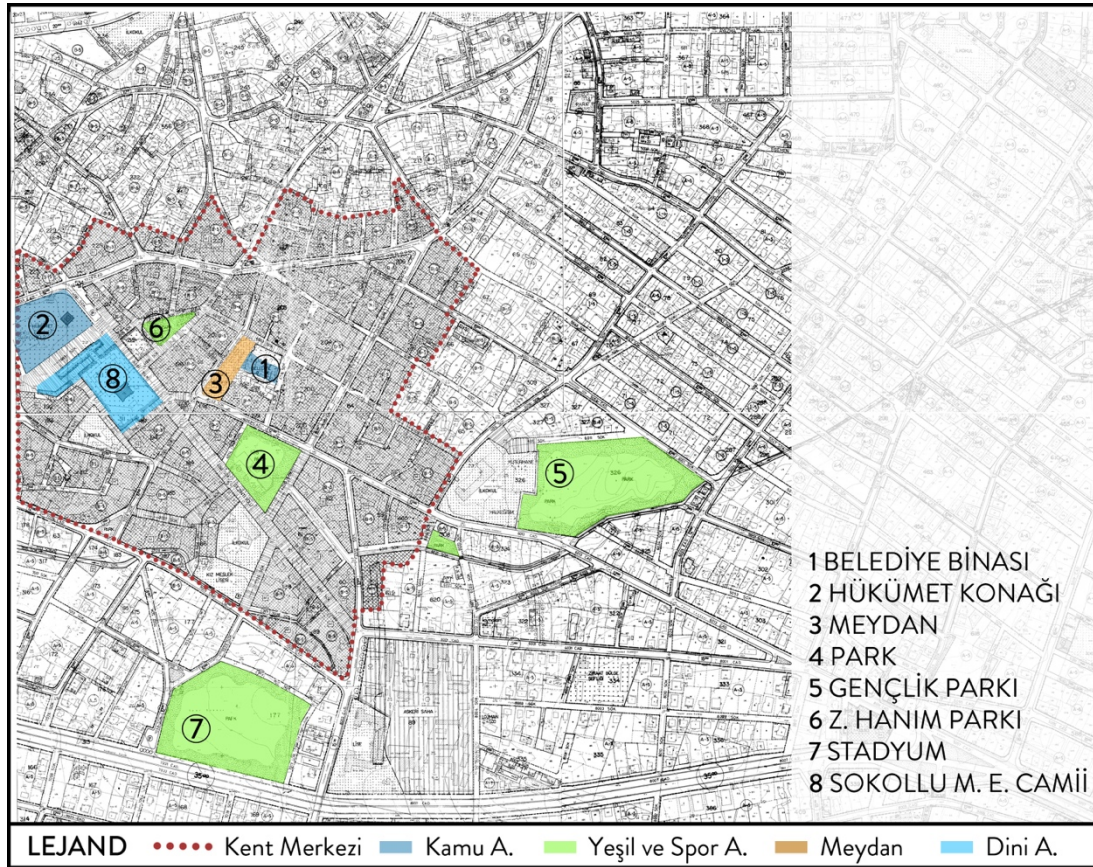

Şekil 4.4 : Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi ve kentin eski tarihlerdeki görünümü (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000).

16. yüzyılda sadece dört adet mahallesi olan şehrin 19. yüzyılda mahalle sayısı yediye yükselmiştir. 20. yüzyılda, göçlerin de etkisiyle 1950 sonrası şehirdeki mahalle sayısı onbir olmuştur (Arslan, 2011). Bu veriler sınırları kesin bir şekilde belli olan bilgiler sağlamasa da, şehirleşmenin 1950 sonrası dönemde hızlandığını tekrar göstermektedir.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte başlayan dönemde Türkiye'deki pek çok şehir dönem politikası olarak batılı bir yaklaşımla değişime uğramıştır (Kandemir, 2010). Batılı şehir yaklaşımının eseri olarak Lüleburgaz'ın ilk haritası 1938 yılında harita mühendisi Veysi Bey tarafından çizilmiştir. Devam eden süreçte 1943 yılında mimar Necmi Ateş tarafından şehrin ilk imar planı çizilmiştir (Arslan, 2011). 1968 yılında İller Bankası Harita Dairesi Başkanlığı'nca çizilen ilçenin halihazır haritaları

1987’de İTÜ Çevre ve Şehircilik Uygur Merkezi tarafından hazırlanan planın altılığını oluşturmuştur (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000). 1987 tasdikli 763 hektarlık alanı kapsayan 9 paftalık planın kent merkezini kapsayan 4 paftası Lüleburgaz Belediyesi arşivlerinden temin edilerek üzerine kent merkezi ve tanımlı yeşil alanlar işlenmiştir. Şekil 4.5’te görüldüğü gibi 1987 tasdikli Lüleburgaz Nazım İmar Planı’na göre literatür bölümünde Türkiye’deki parkların oluşum sürecinin anlatıldığı bölümde bahsedildiği gibi hükümet konağı, meydan ve yakınındaki bir parktan oluşan *Cumhuriyet Kenti* tanımlaması Lüleburgaz için de geçerlidir. İlçe, cumhuriyetin ilanından sonra batılı kent özelliklerine sahip olmaya başlayarak şehirdeki kentlilik bilincinin de temellerinin bu dönemde atıldığını söylemek mümkündür.

Şekil 4.5 : 1987 tasdikli Lüleburgaz İmar Planı üzerinden yazar tarafından yeniden çizilmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında kasabadan kente dönüşme yolunda kararlı adımlar atan Lüleburgaz’da tarım, hayvancılık, ticaret ve sanayinin uygun gelişme olanağı bulmasıyla ilçe 2000’li yıllarda Trakya’nın sanayi ve ticaret kentlerinden biri haline getirmiştir (Arslan, 2011).

Şekil 4.6’da görüldüğü gibi Lüleburgaz’ın 2000’li yıllardaki hava fotoğrafı şehrin kentsel dokusu ile çevresindeki kırsal dokunun hâlâ iç içe olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.6 : Lüleburgaz’ın 2000’li yıllardaki kentsel dokusu (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000).

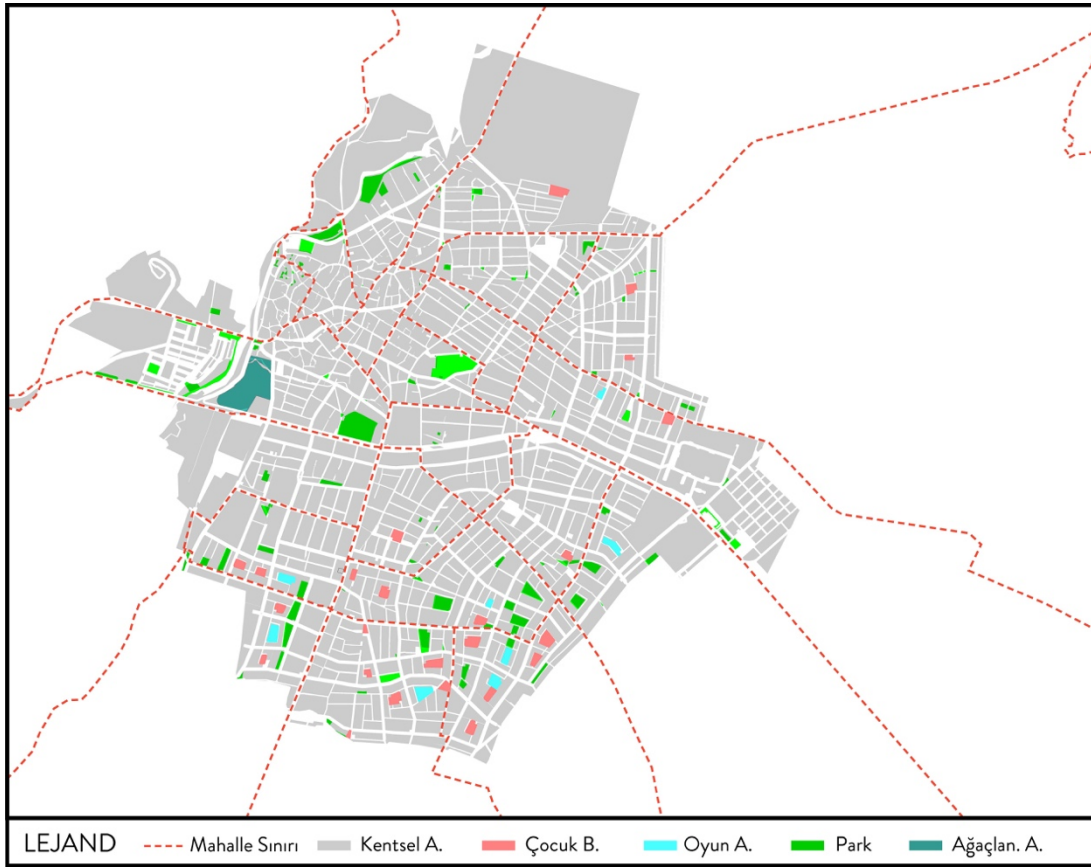
4.1.5 İlçedeki parkların tarihsel süreçte gelişimi

Cumhuriyetin ilanından sonra batılı bir şehir görünümüne sahip olma yolunda ilerleyen şehrin kamusal yeşil alan dokusu da bu durumdan etkilenmiştir. Bu bağlamda kentteki yeşil alanların gelişim süreci eski ve yeni tarihli imar planları üzerinden ve günümüzdeki mevcut duruma göre incelenmiştir.

İlk planı 1943 yılında çizilen şehrin, ilk kapsamlı plan revizyonu 1987 yılında yapılmıştır. ve 1/1000 ölçekli nazım imar planına göre şehir merkezi ve çevresinde planlanan yeşil alanlar Şekil 4.5’te gösterilmiştir.

1987 tasdikli planın güncelliğini yitirmiş olan halihazır haritalara çizilmiş olması ve çok fazla tadilat görmüş olması sebebiyle 2000 yılında tasdiklenen Ünver Şehircilik Mimarlık Danışmanlık Bürosu tarafından genel bir plan revizyonu yapılarak günümüzde geçerli olan son halini almıştır (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000). Bu plan da Lüleburgaz Belediyesi’nden temin edilerek incelenmiştir. 952 hektarlık alanı kapsayan Lüleburgaz 1/1000 ölçekli uygulamalı imar planına göre park alanları 1985 tasdikli Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği’ne göre *Yeşil ve Spor Fonksiyonu* adı

altında planlanmıştır. Yeşil ve spor fonksiyonu adı altında çocuk bahçesi, oyun alanı, park ve ağaçlandırılacak alanları gösteren plan Şekil 4.7’de görülmektedir.

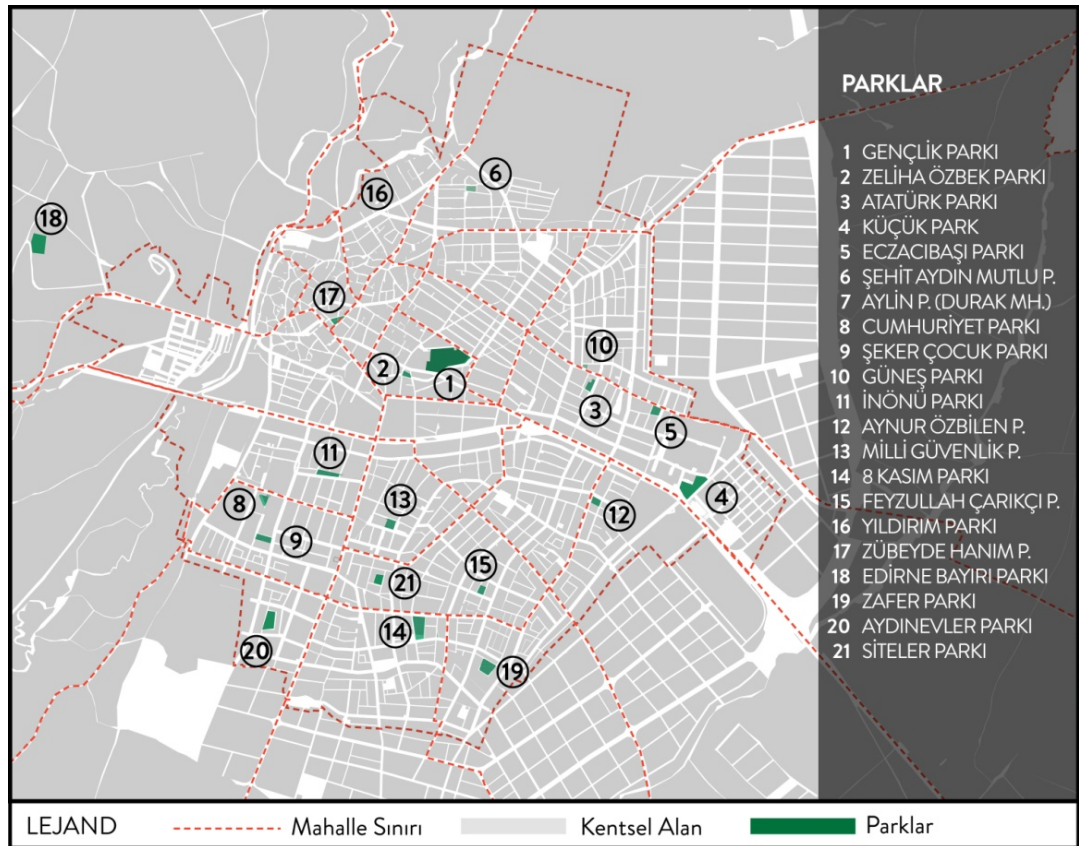
Şekil 4.7 : 2000 tasdikli Lüleburgaz 1/1000 Uygulamalı İmar Planı’na göre kentteki yeşil alanlar, yazar tarafından hazırlanmıştır.

952 hektarlık plan alanı içinde %13’lük orandaki alan yeşil ve spor alanlarına ayrılmıştır. Bu bilgiler dahilinde 2000 tarihli plan kararlarına göre kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı (park, çocuk bahçesi, oyun alanı, spor alanı) $622.789 \text{ m}^2 / 187.195 \text{ kişi} = 3.33 \text{ m}^2/\text{kişidir}$. Kişi başına düşen pasif yeşil alan miktarı ise (park, çocuk bahçesi, oyun alanı, spor alanı, ağaçlandırılacak alan) $721.403 \text{ m}^2 / 187.195 \text{ kişi} = 3.85 \text{ m}^2/\text{kişidir}$. Bu ortalama $3.35 \text{ m}^2/\text{kişi}$ olan Trakya ortalamasında olmakla birlikte Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği’ne göre $10 \text{ m}^2/\text{kişi}$ olan kişi başına düşen sosyal açık ve yeşil alanlar ortalamasının altında kalmaktadır.

Günümüzde Lüleburgaz ilçe merkezi sınırları içerisinde Lüleburgaz Belediyesi 2016 Performans Programı’na göre yimi bir adet park bulunmaktadır (Lüleburgaz Belediyesi, 2016). Bu parklar şekil 4.8’de görülmektedir.

Çizelge 4.2 : 2000 tasdikli 1/1000 NİP’e göre Yeşil ve Spor Alanları Fonksiyon Dağılımı (Ünver Şehircilik Bürosu, 2000).

FONKSİYON ALANI	ALAN (ha)	ADET
Çocuk Bahçesi	10.3460	58
Oyun Alanı	3.0476	8
Park	45.7876	173
Park ve Rekreasyon	3.6997	1
Spor Alanı	3.0977	2
Ağaçlandırılacak Alan	6.1617	2
TOPLAM	72.1403	244

Şekil 4.8 : Lüleburgaz’da mevcut durumda yer alan parklar, yazar tarafından yeniden hazırlanmıştır.

Çizelge 4.2’de görüldüğü gibi yeşil ve spor alanları fonksiyonu başlığı altındaki parklar 45.7 hektarlık alana sahiptir. Günümüzde Lüleburgaz’daki mevcut durum üzerinden park alanları incelendiğinde (Çizelge 4.3) park alanları toplam 51.253 m² olmakla birlikte ilçede çocuk oyun alanı ve oyun alanı tanımlı yerlerden bazılarının

park statüsünde tanımlandığı görülmektedir. 2000 tasdikli Lüleburgaz 1/1000 ölçekli Nazım İmar Planı'na göre Eczacıbaşı, Siteler ve Milli Güvenlik Parkları'nın çocuk bahçesi olarak tanımlandığı, Atatürk, Feyzullah Çarıkçı, Zafer ve Aydınevler Parkları'nın ise oyun bahçesi olarak tanımlandıkları görülmektedir.

İlçenin yeşil alanların küçük parsellerden oluşması bakımı zor ve kent bütününde sürekliliği olan açık ve yeşil alan sisteminin oluşturulmasını engellemektedir. 1987 ve 2000 tasdikli planlarda görüldüğü gibi Gençlik Parkı ilçenin günümüze kadar gelmiş en eski ve en büyük parkıdır. Bu veriler doğrultusunda çalışma ölçeği Gençlik Parkı ve çevresine indirgenmiştir.

Çizelge 4.3 : Mevcut durumda Lüleburgaz'daki parklar, yazar tarafından hazırlanmıştır.

PLANDAKİ TANIMI	PARKIN ADI	ALAN m ²
PARK	Gençlik Parkı	25082
PARK	Zeliha Özbek Parkı	815
OYUN ALANI	Atatürk Parkı	1862
PARK	Küçük Park	1082
ÇOCUK BAHÇESİ	Eczacıbaşı Parkı	2469
PARK	Şehit Aydın Mutlu Parkı	1759
PLAN ALANI DIŞI	Aylin Parkı	-
PARK	Cumhuriyet Parkı	1501
PARK	Şeker Çocuk Parkı	2444
PARK	Güneş Parkı	705
PARK	İnönü Parkı	2995
PARK	Aynur Özbilen Parkı	2026
ÇOCUK BAHÇESİ	Milli Güvenlik Parkı	2698
PARK	8 Kasım Parkı	7173
OYUN ALANI	Feyzullah Çarıkçı Parkı	1540
-	Yıldırım Parkı	-
PARK	Zübeyde Hanım Parkı	1369
PLAN DIŞI	100. Yıl Parkı	8624
OYUN ALANI	Zafer Parkı	4502
OYUN ALANI	Aydın Evler Parkı	5181
ÇOCUK BAHÇESİ	Siteler Parkı	2277

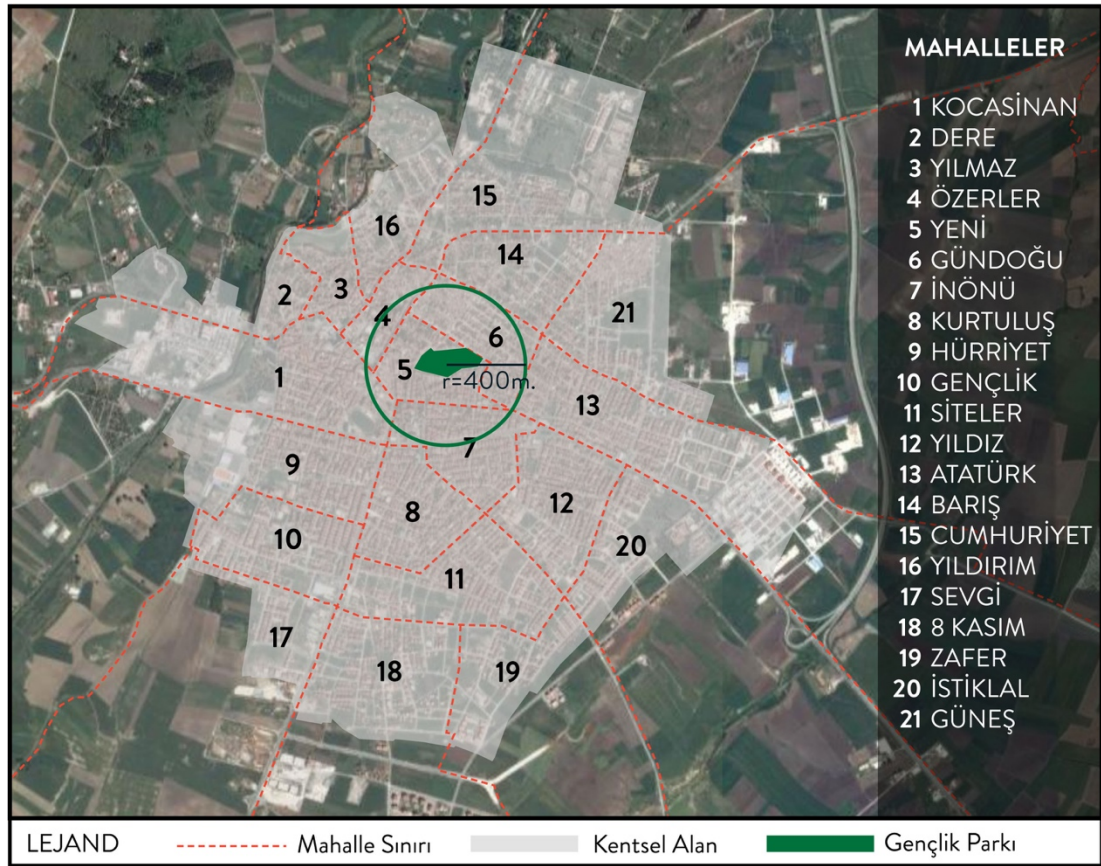
4.2 Çalışma Alanı Olarak Gençlik Parkı

Bu bölümde Gençlik Parkı'nın öncelikle konumu ve yakın çevresi tariflenerek parkın genel özellikleri tanımlanmıştır. Sonrasında ise tezin önceki bölümlerinde tanımlanan teorik çerçeve kapsamında kişisel gözlemler ve incelemeler üzerinden

değerlendirmesi yapılmıştır.

4.2.1 Gençlik Parkı'nın konumu ve çevresi ile ilişkileri

Gençlik Parkı Yeni Mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır. 1950 sonrası dönemde ağaçlandırıldığı bilinen parkın şehrin içindeki en eski ve en geniş yeşil alan olduğu söylenebilir (Halebak, 2016). Şekil 4.10'da şehir merkezi Gençlik Parkı'nın şehir içindeki konumu görülmektedir. Mahalle parklarının 800 metrelik etki alanı uygulamasına göre 4,5,6 ve 7 numaralı mahalleler bu alanın içinde kalmaktadır.

Şekil 4.9 : Parkın kentteki konumu, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 4.10'da görüldüğü gibi parkın ana girişi şehrin İstanbul-Edirne istikametindeki ana caddesi olan Fatih Caddesi üzerindedir. Gençlik Parkı'nın da içinde yer aldığı eski mezarlık alanı olan parselde Atatürk İlkolu, Sokollu Mehmed Paşa Kütüphanesi, Lüleburgaz Halk Eğitim Merkezi ve Gençlik Parkı bulunmaktadır. Eski mezarlık alanı olan parseldeki ilk yapılaşma 1954 yılında parselin şehir merkezine yakın olan batı kısmında yer alan Atatürk İlkolu'nun açılmasıyla olmuştur (Url-6). 1976 yılında Halk Eğitim Merkezi binasının inşaatı tamamlanmış ve halk eğitim merkezi burada

hizmet vermeye başlamıştır (Url-7). 1980'lerin sonunda Sokollu Mehmed Paşa Kütüphanesi'ni de bu parseldeki yerine taşınmıştır. Bu bilgiler dahilinde parselin batısında ilkokul, kütüphane ve halk eğitim merkezini içeren kamusal yapılar ve parselin doğusunda ise Gençlik Parkı bulunmaktadır.

Şekil 4.10 : Gençlik P. yakın çevresi, yazar tarafından hazırlanmıştır.

4.2.2 Gençlik Parkı'nın tarihsel oluşum süreci çerçevesinde değerlendirilmesi

itibariyle şehirleşmeye adım atan şehrin merkezi Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi ve çevresinde gelişmiştir. Gençlik Parkı'nın o dönem için şehir dışında kaldığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte şehrin dışında yer alan mezarlık alanlarından biri olduğu söylenmektedir. Kimi kaynaklara göre gayri müslim mezarlığı olması da muhtemeldir (Berberoğlu, 2010). 1950'li yıllarda Atatürk İlkokulu'nun yapımı sırasında alandan pek çok mezar kalıntısı çıktığı görülmüştür ancak Belediye Başkanı Emin Halebak, Gençlik Parkı alanına mezarların taşmadığını dile getirmiştir (Halebak, 2016). Muhtemelen günümüzde İlkokul, halk eğitim merkezi, kütüphane ve Gençlik Parkı'nın bulunduğu bu parselin şehir merkezine yakın olan kısımları mezarlık olarak kullanılmış ve Gençlik Parkı'nın bulunduğu kısım ise ağaçlık bir alan olarak gelişmiştir.

1950'li yıllarda Gençlik Parkı ve çevresinin şehirleşmeye başlamasıyla mezarlık taşınarak bu alana okul inşa edilmiştir. Örneğin parkın kuzeyinde kalan Gündoğu Mahallesi 1945 sonrası Bulgaristan göçmenleri için planlı olarak oluşturulmuş bir mahalledir (Halebak, 2016). Kişisel hatıralarda kalan bilgilere göre 1970 sonrası dönemde park alanı yaz döneminde sirk kurulan, konserler verilen, okul öğrencilerinin pikniğe geldiği kentsel yeşil bir alana dönüşmeye başlamıştır (Baştürk, 2016). Ancak park alanı bu yıllarda özellikle hava kararınca toplumun geneli tarafından onaylanmayan davranışların gerçekleştiği, aykırı gruplar tarafından kullanılan bir yer olma eğilimi de göstermektedir. Şekil 4.5'te dört numara ile gösterilen park alanı günümüzde Kongre Meydanı olarak kentin birincil meydanıdır. Ancak bu park alanı 1990'lı yılların sonunda yeniden düzenlenip meydan hâlini alana kadar şehir merkezindeki park işlevini gördüğü için 2000'li yıllara kadar Gençlik Parkı alanının gerçek bir park işlevi göstermediğini söylemek mümkündür. 2000'li yıllara gelene kadar park alanının aktif kullanımı yaz aylarında yukarıda sayılan aktivitelere ek olarak salıncak, kaydırak gibi basit çocuk oyun elemanlarının yer aldığı, çay bahçesi olan ancak güvenlik sorunun giderek arttığı kamusal bir mekân haline gelmiştir.

1999 yılında, Emin Halebak belediye başkanı olarak hizmete başladığında Gençlik Parkı çevresinde oturan sakinlerin özel istek ve şikayetleri üzerine park alanı için yeni proje planlanmıştır (Halebak, 2016). Çevrede yaşayanlar bu alanda istenmeyen kullanımların gerçekleştiği, aykırı gruplar tarafından kullanılan ve uyuşturucu

kullanımı vb. yasal suçların da işlenmesine olanak sağlayan bir mekân olması gerekçesiyle Lüleburgaz Belediyesi'ne şikayette bulunmuşlardır. Ayrıca çevrede yaşayan sakinler buradan geçerken güvensiz hissettiklerini belirtmiş ve çocuklarının park alanı ve çevresindeki sokaklarda güvenli bir şekilde oynayamamasından şikayetçi olmuşlardır. Bu şikayetler sebebiyle çevrede oturanlar Gençlik Parkı'nın halk tarafından rahatça kullanılabilecek bir parka dönüştürülmesini talep etmişlerdir (Halebak, 2016).

Dönemin Belediye Meclisi üyelerinin de kararıyla Gençlik Parkı alanı 1999 yılında yeni bir Gençlik Parkı projesi kapsamında kapatılmış ve günümüzdeki halini almak üzere düzenlemesine başlanmıştır (Halebak, 2016). Ancak park inşa sürecinde iken parkın istenmeyen davranışlar sergileyen eski kullanıcıları çalışma alanındaki işçilere saldırmış ve parkın yeniden düzenlenmesi projesini engellemeye çalışmışlardır (Halebak, 2016). Kırklareli İl Belediyesi tarafından Gençlik Parkı'nda yapılan düzenlemeye çalışmalarının sürdürülebilmesi için polis ve özel güvenlik görevlileri görevlendirilmiştir. 2001 yılında park açıldığında çevresi duvar ve parmaklıklarla çevrilmiş, giriş çıkışların kontrollü olması için parkın iki kapısına güvenlik görevlileri yerleştirilmiştir.

Park açıldıktan sonra parka giriş cüzi bir miktar da olsa 5 kuruş olarak belirlenmiştir. Halebak parkın sembolik bir giriş ücreti olmasının sebebini bedel ödediğimiz herşeye sahip çıkarız anafikri ile kullanıcıların parka olan bağlılık hissini kuvvetlendirmek için böyle bir uygulamaya gittiklerini ve bu konuda başarılı olduklarını ifade etmiştir (Halebak, 2016). Halebak çalışmasında; Lüleburgaz'daki diğer parklarda mevsimlik çiçeklerin kullanıcılar tarafından sökülüp alınırken Gençlik Parkı'nda bu davranışın çok az görüldüğünü söyleyerek Gençlik Parkı kullanıcılarının parklarına sahip çıkmak için özverili davrandığını ve benimsediğini belirtmiştir (Halebak, 2016). Sahiplenme duygusuna ek olarak girişin sembolik bir rakamla ücretlendirilmesi parkın atıl durumdaki antisosyal hareketler sergileyen ve park yenilenerek açıldığında bu parayı vermek istemeyen kullanıcılarının büyük oranda ayağını kesmiştir. Parkın duvar ve parmaklıklar çevrili olması ve güvenlik görevlilerin park alanında bulunmasının da aykırı davranışlar sergileyen gençlerin Gençlik Parkı'nı eskisi kadar kendilerine mesken tutmamalarının bir etkeni olarak değerlendirilmelidir.

1950-1980 yılları arası dönemde şehirlerdeki park alanlarının Avrupa ve Amerika'da

fiziksel çöküşe geçtiği ve kullanımlarının azaldığı belirtilmektedir (Garvin, 2001., Thompson, 2002). Örneğin Brooklyn'deki Prospect Park 1980'li yıllarda insanların gitmeye çekindiği, antisosyal davranışlar sergileyen insanlar tarafından işgal edilmiş ve halk tarafından hastalıklı olarak görülen bir park alanıdır (Garvin, 2011). Ancak 1980 sonrası dönemde yapılan pek çok düzenlemeden sonra burası insanlar tarafından yoğun olarak kullanılan bir park haline gelmiştir. 1980'lerde nüfusu 65.000 olan bir kasaba olan Lüleburgaz bu durumu biraz geriden takip ederek benzeri bir süreci 1990'ların sonunda yaşamıştır.

Jane Jacobs'un aktardığında göre 1950'li yıllarda aykırı grupların kullandığı suç yatağı haline gelmiş olan Washington Meydan Parkı 1950'li yılların ortalarında yeniden düzenlenmiştir (Jacobs, 1961). Parkın düzenleme süresince kapalı kaldığı bir yılın sonunda antisosyal davranışlar sergileyen eski müdavimleri eskisi kadar sık gelmez olmuşlardır (Jacobs, 1961). Gençlik Parkı'nda da benzer bir örneğini gördüğümüz gibi istenmeyen kullanıcılara sahip park alanlarının belirli süreler kullanım dışı kalması aykırı ve işgalci grupların uzaklaştırılması konusunda etkili olmaktadır.

Toplumsal park alanlarındaki rolleri adı bölümde bahsedildiği gibi toplumların şehir yöneticilerine istek ve taleplerini belirterek bu konuda önemli bir rol oynadıkları pek çok kez görülmüştür. Lüleburgaz Gençlik Parkı'nın da yeniden düzenlenmesi ve günümüzdeki halini alması çevre sakinlerinin ve şehir yöneticilerinin işbirliği ile gerçekleşmiştir.

4.2.3 Gençlik Parkı'nın kamusal açık alanlarda kullanımları etkileyen faktörler açısından değerlendirilmesi

Kullanımları etkileyen faktörler konusunda parkı değerlendirmeden önce parkın mevcut fiziksel özelliklerini tanımlamak genel bir fikir oluşturulmasında yardımcı olacağı için bu bağlamda ilk olarak parkın genel özellikleri aktarılmıştır. 2001 yılında Gençlik Parkı açıldığında iki adet kafeterya, bir adet umumi tuvalet, koşu/yürüyüş parkuru, iki adet çocuk oyun alanı, bir adet çocuklar için akülü araba alanı, gezinti yolları, oturma elemanları, kaskatlı bir süs havuzu, yapay su kanalları ve üzerlerinden geçen küçük köprüler, çim kaplı yeşil alanlar ve mevsimlik çiçeklerle oluşturulmuş bitkisel peyzaj dokusu ve hali hazırda gelişmiş olan ağaç dokusuyla uyum içinde bir park olarak hizmete girmiştir.

2001 yılından bu yana parkın içinde büyük bir yenileme ve değişiklik olmamakla birlikte 2005 yılında belediye tarafından dönemin ihtiyacı olarak egzersiz aktiviteleri için donatı elemanları parka eklenmiştir. 2012 yılında koşu parkuru halktan gelen taleplerle kauçuk kaplama olarak yenilenmiştir (Hürfikir Gazetesi, 2012). Çocuk oyun alanları yıprandığı için değiştirilerek yenilenmiştir. Dönemsel olarak yaz aylarında trambolin ve su topu oyun alanları çocukların kullanımı için parka kurulmaktadır (Hürfikir Gazetesi, 2012, 2014).

Gençlik Parkı açıldığı yıl olan 2001'den beri kullanıcılarını arttırarak kent belleğindeki yerini koruyarak güçlendirmektedir (Hürfikir Gazetesi, 2013). Parklardaki kullanımları etkileyen faktörlerin değerlendirildiği bu tez çalışmasında parkın sabit bir kullanıcı grubu olması ve bunu arttırması öncelikli olarak aranan bir özelliktir. Gençlik Parkı'na ilişkin gözlemler üzerinden değerlendirmeler yapılırken üçüncü bölümde parklar üzerinden incelenen kullanım kriterleri doğrultusunda kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, imaj ve konfor ve sosyallik başlıkları kullanılmıştır.

4.2.3.1 Aktivite ve kullanımlar

Kişisel gözlem amaçlı olarak Gençlik Parkı yılın dört mevsiminde incelenmiş ve sabit bir kullanıcı kitlesi olduğu fark edilmiştir. William Whytes ve Jan Gehl'in özellikle belirttiği gibi insanlar insanların olduğu yerlere gitmeye eğilimlidirler; bu sebeple mevcut kullanıcısı olan bir parkın her zaman kullanıcıları çekme potansiyeli vardır.

Parkın alan büyüklüğü ve sahip olduğu fonksiyonlar sebebi ile mahalle parkı olduğunu düşünürsek 800 metre yarıçaplı ulaşım ağına göre etrafındaki mahallelere hizmet edeceğini söylemek mümkündür (Şekil 4.9). Bu durumu ek olarak şehir merkezine yakın olması ve şehirdeki en geniş yeşil alan olması sebebiyle parkın kullanıcılarının çeşitli mahallelerden olacağı öngörülebilir.

Parkın fiziksel koşullarından bahsedildiği üzere Gençlik Park'ının sahip olduğu fiziksel özellikler çeşitli aktivitelere sahip genel bir mahalle park tanımını kapsamının yanı sıra çevresindeki arazi kullanımındaki çeşitlilik sebebiyle farklı kullanıcı gruplarına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Parkın farklı gruplardan kullanıcılara hitap edebilmesi için farklı aktivite çeşitlerinin gerekli olduğu 3. bölümdeki kullanım ve aktiviteler bölümünde detaylı olarak incelenmişti. Bu bağlamda Gençlik Parkı'nın kullanıcılarına sunduğu aktiviteler şu şekilde sıralanabilir (Şekil 4.11). Parkın iç çeperi boyunca bulunan yürüyüş/koşu parkuru ve iki adet dış mekân egzersiz alanı ile spor yapmak isteyenlere yeşil bir doku içinde bu imkânı sağlamaktadır (Şekil 4.12).

Şekil 4.11 : Gençlik Parkı vaziyet planı, yazar tarafından yeniden çizilmiştir.

Şekil 4.12 : Gençlik Parkı'nda yer alan yürüyüş ve egzersiz aktiviteleri, günümüzde.

Parkin farklı bölümlerinde bulunan oturma alanları ile dinlenme, güneşlenme, gazete okuma, oturma ve sohbet etme gibi aktivitelere olanak sağlanmaktadır (Şekil 4.13).

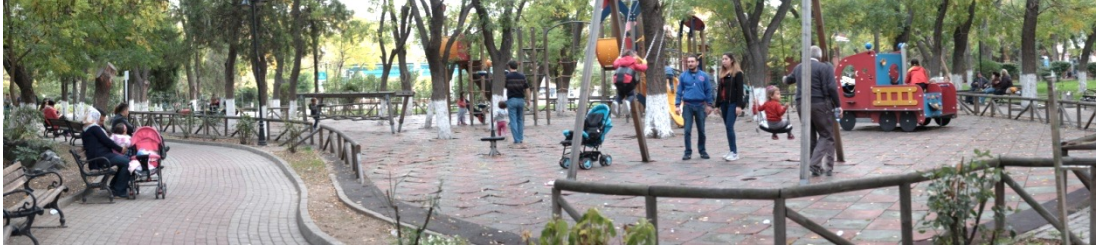
Şekil 4.13 : Gençlik Parkı'ndaki farklı oturma alanları, 2016.

Parkin içindeki kafeterya insanların tek başına veya grup olarak oturup vakit geçirebildiği bir toplanma alanı olarak hizmet vermektedir, bunun yanı sıra kafeteryadan yiyecek, içecek bir şeyler alıp parkın içindeki diğer alanlarda vakit geçirmek de mümkündür (Şekil 4.14). Kış sezonunda kafeterya hizmet vermemektedir.

Şekil 4.14 : Gençlik Parkı kafeteryası yaz akşamı kullanımı, 2016.

Şehir içindeki en yoğun ağaç ve yeşil dokusuna sahip alan olması sebebi ile şehirden bunalıp havadar bir yerde rahatlamak, dinlenerek vakit geçirmek isteyenlere hitap eden bir parktır. İçinde bulundurduğu iki adet çocuk parkı ve bir adet çocuk egzersiz alanı sayesinde çocukların parkta fiziksel aktiviteler gerçekleştirebilmesine imkân sağlayarak, çocuğu veya torunu ile birlikte gelen genç, orta yaşlı ve yaşlı kullanıcı gruplarına hitap etmektedir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15 : Gençlik Parkı çocuk oyun alanı, 2016.

Çocuklar için akülü arabalar ile park içinde onlar için ayrılmış parkurda dolaşabilecekleri özellikle hafta sonu yoğun kullanıma sahip bir alan da vardır (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : Gençlik Parkı akülü araba alanı, 2016.

Gençlik Parkı'nda bisiklet parkuru olmamasına rağmen çocuklar özellikle hafta sonları kendi bisikletlerini getirerek parkın iç yollarında bisiklet sürmektedir (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 : Gençlik Parkı'nda bisiklet süren çocuklar, 2016.

Park içerisinde köpeklere ayrılmış özel bir alan olmamakla birlikte, köpeğini gezdirmeye gelen kullanıcılara da rastlanmıştır (Şekil 4.18).

Şekil 4.18 : Gençlik Parkı'na dolaştırılmak için gelmiş köpekler (Url-9).

Bu kullanım türleri park kullanıcıları için pasif ve aktif rekreasyonel amaçlara hizmet etmekle birlikte sosyal aktivitelere de olanak sağlamaktadır. Örneğin pazar günleri GENKAD izci grubunun haftalık toplantıları da Gençlik Parkı'nda yapılmaktadır. Sonbahar, kış ve ilkbahar mevsimlerinde halka açık olan resim kursu parkta farklı bir kullanıcı grubuna hizmet etmektedir. Ayrıca belediyenin düzenlediği pazar kahvaltıları vb. sosyal ve kültürel etkinlikler de parkın aktivite konusunda çeşitlenerek farklı kullanıcı gruplarına hizmet verdiğini göstermektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 : Gençlik Parkı'nda düzenlenen Mart Dokuzu etkinliği, 2016.

Parkta çeşitli kullanıcı gruplarının oluşması parkın aktif ve başarılı bir şekilde kullanıldığına işaret etmektedir. Bu doğrultuda yapılan gözlemlerde farklı kullanıcı gruplarının çeşitli kullanım modelleri olduğu göze çarpmıştır. Bu kullanım modellerine bakıldığında günlük ve haftalık olmak üzere iki çeşit rekreasyon türüne göre bu modellerin oluştuğunu söylemek mümkündür. Günlük olan kullanımlar arasında sabah erken ve akşam saatlerinde koşu ve egzersiz yapmaya gelen insanlar çoğunluktadır (Şekil 4.20).

Şekil 4.20 : Gençlik Parkı’nda sabah erken saatlerde koşu yapanlar, 2016.

Parkı günlük aktiviteler için kullananlar arasında hafta içi okulların açık olduğu dönemde öğle arasında ilkokulda okuyan çocuğu veya torununa yemek yedirmek için gelenler olmaktadır (Şekil 4.21). Bu durumda parkın kafeteryasının kış döneminde hizmet vermemesi negatif bir özelliktir. Gençlik Parkı ile aynı parselde bulunan Atatürk İlkokulu öğrencileri de öğle arasında parka gelmektedir (Şekil 4.21).

Günlük kullanımlar arasında arkadaşlarıyla sohbet etmek için buluşan ev hanımları, yalnız veya grup olarak vakit geçiren yaşlı erkek kullanıcılar olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.22).

Şekil 4.21 : Hafta içi ilkokul öğrencileri ve ebeveynleri, 2016.

Şekil 4.22 : Parktaki ev hanımları grubu ve yaşlı erkek kullanıcılar, 2016.

Günlük rekreatif kullanımlar gerçekleştiren kullanıcı grubu içerisinde hava durumunun küçük çocuklar için uygun olduğu saatlerde torununu çocuk oyun alanına getiren büyük anne ve babalar da yer almaktadır.

Gençlik Parkı'nı haftalık rekreasyon için kullananların hafta sonları çevre mahalle, beldeler ve köylerden geldikleri anlaşılmaktadır. Parkta özellikle ilkbahar ve yaz dönemlerinde kafeteryanın açık olması sebebiyle şehir içinde sakin ve yeşil bir alanda vakit geçirmek isteyenlerin Gençlik Parkı'na geldikleri gözlenmiştir. Ayrıca hava şartlarının müsait olduğu dönemlerde çalışan anne ve babaların, hafta sonları izin günlerinde çocuklarını oyun alanlarını kullanmak üzere getirmeleri hafta sonu parkta çocuk kullanıcı grubunun gözle görülür şekilde artmasını sağlamaktadır. Çocuk oyun alanları ve akülü araba alanının hafta sonları daha kalabalık olması bunun bir kanıtı olarak gösterilebilir (Şekil 4.23).

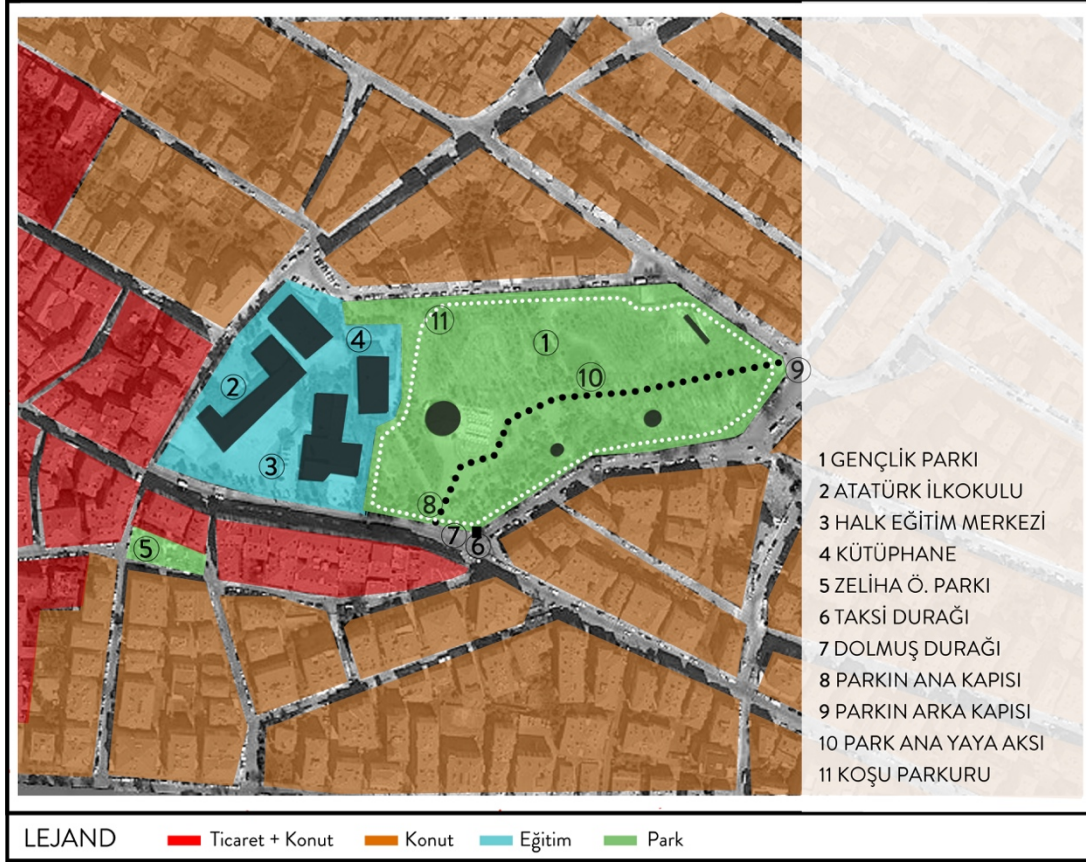
Şekil 4.23 : Hafta sonu çocuk parkı kullanımı, 2016.

Aktivite ve kullanımlar başlığı altında yapılan gözlemler sonucunda parktaki kullanım seçenekleri çok çeşitli olmasa bile insanlara pek çok aktivite imkânı sağladığı görülmektedir. Parkın oturmuş bir kullanıcı kitlesi olması, farklı yaş ve sosyal gruplara hitap ediyor olması, hem grup hem yalnız başına vakit geçiren kullanıcıların olması, farklı kullanım modellerinin oluşması Gençlik Parkı'nda aktif bir kullanım olduğunu bize göstermektedir.

4.2.3.2 Ulaşılabilirlik ve bağlantılar

Parkın ulaşılabilirlik ve bağlantılar açısından değerlendirilmesi kent ile ilişkisi ve kendi içindeki mekânlar arası ilişkileri bakımından iki ana başlık altında incelenmesi mümkündür.

Şehrin boyutu ve parkın şehir merkezindeki konumu sebebiyle Gençlik Parkı'nın ilçenin büyük çoğunluğunun kullanımı açısından elverişli olduğunu söylemek mümkündür. Gençlik Parkı'nın çevresindeki kullanımlar arasında, konut, ilkokul, kütüphane, market, bakkal, taksi durağı, fırın, halk eğitim merkezi bulunmaktadır (Şekil 4.24). Karma kullanımların olduğu çevrelerde farklı günlük rutinelere sahip kullanıcıların bulunması sebebiyle farklı kullanıcı grupları sayesinde parkın kullanımının artacağı söylenebilir (Jacobs, 1961).

Şekil 4.24 : Gençlik Parkı ve yakın çevresi, yazar tarafından hazırlanmıştır.

Parkın şehir merkezine yakın konumu kullanıcıların parka yürüyerek ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Gençlik Parkı'nın ana girişinin şehrin ana caddesi olan ve toplu taşıma araçları tarafından da mecburi olarak kullanılan Fatih Caddesi üzerinde yer alması kullanıcıların parka ulaşabilmesi açısından önemli bir etkidir. Parkın kapısının hemen önünde bulunan dolmuş durağı ve taksi durağı da toplu taşımayla olan ulaşım elverişli olduğunu göstermektedir. Park bisiklet ve motosiklet ile ulaşımına uygun olmakla birlikte bu iki araç için özel olarak tanımlanmış park alanı yoktur (Şekil 4.25). Özel araçla gelen kişiler için de parkın çevresindeki yol kenarlarına park edilebilmektedir. Bu alanların parkın kapalı olan girişine yakın olduğunu belirtmek gerekir.

Parkın fiziksel olarak ulaşılabilirliğinin yanı sıra görsel olarak ulaşılabilirliği de kullanıcıların parkı dışarıdan rahatça algılamalarına bağlıdır (PPS, 2000). Bu açıdan parkın giriş-çıkış kapılarının da dışarıdan algılanması ve davetkâr olması önemlidir.

Şekil 4.25 : Yürüyüş parkuru etrafına bırakılmış bisikletler, 2016.

Etrafı 60 cm. yükseklikteki duvarlarla ve parmaklıklarla çevrili parkın giriş kapısının parkın içini görünebilir kılan geniş bir kapısının olması parkın dışarıdan algılanmasına yardımcı olmaktadır (Şekil 4.26). Parkın çevresinde duvar ve parmaklıkların olması geçirgen bir yapı oluşturmaya bile yüksek boylu ağaçlardan oluşan yeşil dokusu sayesinde dışarıdan algılanabilirliğini arttırmaktadır (Şekil 4.26).

Şekil 4.26 : Gençlik Parkı'nın dışarıdan görünüşü ve ana giriş kapısı, 2015-2016.

Gençlik Parkı'nın kendi içerisindeki mekânlar arası bağlantılarını anlayabilmek için park içindeki ana akslar, koşu ve gezinti yollarını incelemek durumu anlamak için iyi bir yöntemdir. Park içerisinde, park planlanırken tanımlanan ana aks biri Fatih

Caddesi üzerinde diğeri Harman Sokak'ta yer alan iki kapının arasını doğrudan bağlarken, patika yollar ile aktivite alanlarına erişim mümkündür. Parkın iç çeperi boyunca olan yürüyüş parkuru 600 metre gibi kısa bir parkur olmasına karşın 2,5 hektarlık bir park için makul karşılanabilir (Şekil 4.24).

Parkın iç yolları mekânlar arası bağlantılar açısından iyi durumda olmakla birlikte Oyuncak Evi ve Kültür Evi'nin yıl içinde devamlı kullanımda olmaması ve Harman Sokak üzerindeki giriş kapısının kapalı olması sebebi ile bu alanların çevresi kısmen ıssız durumdadır.

Güvenlik sebebiyle sadece Fatih Caddesi üzerindeki ana giriş kapısı açık olan parkın sadece parkı kullanmak amaçlı gelen ziyaretçilere hizmet etmekte olup, parkı geçiş amaçlı kullanmak isteyen kullanıcıları engellemektedir. Ayrıca 3.6 hektar büyüklükte bir parsel olarak ilkokul, kütüphane, halk eğitim merkezi ve parkı içeren kamu kullanımına ayrılmış bu kamusal kullanım alanlarının asıl kullanım amaçları dışında geçiş amacına hizmet etmemeleri kamusal mekân kullanımı açısından negatif bir özellik olarak görülmektedir (Şekil 4.24).

4.2.3.3 Konfor ve imaj

Parkı konfor ve imaj açısından değerlendirirken parkın konumu, genel imajı, güvenlik durumu, bakımı, temizliği gibi parkın fiziksel ve sosyal özellikleri göz önüne alınmıştır. Parkın ilk bakışta nasıl bir izlenim verdiği imaj ve konfor öğelerinin algılanması konusunda önemlidir. Konfor ve imajı değerlendirirken park içindeki donatı elemanlarının ve mekânların fiziksel kalitesi de önemlidir. Bu bağlamda park içindeki mekânlar değerlendirilirken sağladıkları kullanımların yanında bakım kriteri de göz önünde tutulmuştur.

Örneğin, Gençlik Parkı içerisinde çeşitli yerlerde oturma alanları oluşturulmuş olması pozitif bir özellikken oturma elemanlarının bakımsızlığı konfor öğesi bileşenleri açısından negatif bir özellik olarak göze çarpmaktadır (Şekil 4.27). Bunların yanı sıra dört mevsim kullanıcısı olan parkın güneşli günlerden koruyucu olarak gölge yapan ağaçlar olmasının aksine yağmurlu günlerde kullanıcıları koruyacak pergola vb. gibi bir örtü elemanının eksikliği göze çarpmaktadır.

Şekil 4.27 : Bakımsız kalmış oturma elemanları, 2016.

İki çocuk oyun alanının da etrafının ağaçlarla çevrili olması güneşli günlerde çocukların konforlu bir şekilde oynaması için elverişlidir, ayrıca her iki oyun alanının da etrafında konumlandırılmış banklar sayesinde çocukların ebeveynleri burada oturarak rahatça çocuklarını gözlemleyebilmektedir. Ahşap malzemelerin yoğunlukla kullanıldığı çocuk oyun elemanları çocukların rahatça oynamasına uygun olmakla birlikte yerlerde kullanılan kauçuk kaplama zemin malzemesinin eskimesi sebebiyle çocukların takılıp düşmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca çocuk oyun alanlarını çevreleyen ahşap çitler de bakımsız durumdadır (Şekil 4.28).

Şekil 4.28 : Çocuk oyun alanları, 2016.

Spor aktiviteleri için yapılmış egzersiz alanları çeşit olarak yetersiz görülmele birlikte dış mekân ürünü olmalarına rağmen paslanmış ve bakımsız görünmektedir (Şekil 4.29). 2012 yılında yenilenen koşu parkuru, yürüyüş ve koşu aktiviteleri için uygun ve kullanışlı olduğu görülmüştür.

Kış sezonunda aktif olarak çalışmayan kafeterya yaz kullanımı için yeterli görünmekle birlikte, kış sezonunda açık olmaması dört mevsim gelen kullanıcılar için negatif bir özellik olarak algılanmıştır.

Şekil 4.29 : Paslanmış egzersiz elemanları, 2016.

Park içerisinde bulunan Kültür Evi ve Oyuncak Evi birimlerinin yılın belirli günlerindeki etkinlikler dışında kullanılmaması da bu birimlerin çevrelerinin ıssızlaşarak kullanım dışı kaldığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.30). Benzeri bir şekilde parkın arka kapısının kapalı olması parkın bu kısmının daha az kullanılmasına sebep olmaktadır. Yaz döneminde parkın kalabalık olması sebebiyle sorun yaratmayan bu durum, kış sezonunda gece aydınlatmaları da pek yeterli olmaması nedeniyle insanlar tarafından kullanılmayan yerlerde de güvenlik kontrolü görevlilere kalmaktadır.

Şekil 4.30 : Oyuncak Evi, 2016.

Parkta ikişerli olmak üzere çalışan dört güvenlik görevlisi vardır. Bu görevliler parkın içinde dolaşarak ve kapıdaki güvenlik kulübesinde bulunarak parkın güvenliğini sağlamaktadır.

Gençlik Parkı'nda sanatsal öğelere de yer verilmiştir. Şehirde düzenlenen heykel festivali kapsamında üretilen heykeller şehrin çeşitli yerlerine yerleştirilirken Gençlik Parkı'nda da bunun bir örneği görülmektedir (Şekil 4.31).

Şekil 4.31 : Heykel, 2016.

Su ögesinin de önemli bir konfor ve imaj bileşini olduğundan önceki bölümde bahsedilmiştir. Gençlik Parkı'nda bir adet kaskatlı süs havuzu parka farklı bir özellik katmakla birlikte kullanıcılar açısından görsel bir eleman olmaktan öteye geçememektedir (Şekil 4.32). Ancak bunun yanı sıra kuş, kedi ve köpek gibi sokakta yaşayan hayvanları parka çekerek özellikle yaz günlerinde hayvanların parkta barınmasına yardımcı olmaktadır.

Gençlik Parkı konfor ve imaj açısından sağladığı kullanımlar açısından iyi özelliklere sahip olmakla birlikte mekânların fiziksel kalitelerine ve bakımları konusunda daha özenli olunması durumunda daha başarılı bir imaja sahip olacağı öngörülmektedir.

Şekil 4.32 : Gençlik Parkı'ndaki kaskatlı havuz, 2016.

4.2.3.4 Sosyallik

Parkların fiziksel rekreasyonel amaçlara hitap etmesinin yanı sıra sosyal amaçlara hizmet etmesi parkın sürdürülebilir olması açısından önemli bir bileşendir. Parklarda insanların doğayla buluşmalarının yanı sıra insanların birbirleriyle buluşmaları da işleyen bir park sisteminin aranan bir özelliğidir.

Gençlik Parkı kullanıcılarının tanıdıklarıyla selamlaşıp, hal hatır sorduğu gözlenmiştir. Kullanıcıların parkta fotoğraf çekiyor olması oraya karşı pozitif düşünceler beslediklerini ve bunu bir hatırlamak istedikleri bir anı olduğunu gösterir, Gençlik Parkı'nda insanların fotoğraf çektikleri gözlemlenmiştir (Şekil 4.33).

Şekil 4.33 : Kullanıcı grupları parkta fotoğraf çekmektedir (Url-10).

Ayrıca insanların buraya fotoğraf çektirmek için özel olarak geldiği de gözlemlenmiştir (Şekil 4.34). Bu durum insanların parkın genel imajı ile pozitif hislere sahip olduğunu bize göstermektedir.

Şekil 4.34 : Parka fotoğraf çektirmek için özel olarak gelenler, 2016.

Yaşlı ve genç farklı gruplardan insanların arkadaşları ile oturma alanlarında vakit geçirdikleri gözlemlenmiştir. Parkta genç grupların kendi aralarında, yaşlı grupların da kendi aralarında zaman geçirdiğini söylemek mümkündür (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 : Gençlik Parkı'nda vakit geçiren arkadaş grupları (Url-9).

Kullanıcıların kafeteryanın kullanımda olduğu yaz döneminde gruplar halinde vakit geçirdiği yaygın olarak gözlenmiştir. Ek olarak parkta düzenlenen sosyal ve kültürel etkinlikler sayesinde toplumsal birliktelik hissinin oluşturulmasına katkısı olduğunu söylemek mümkündür (Şekil 4.36).

Gençlik Parkı'nın genel olarak sosyallik açısından pozitif özelliklere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 4.36 : Parkta çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir, 2016.

4.3 Gençlik Parkı Anket Çalışması

Açık kamusal mekânlarda kullanımları etkileyen faktörlerin parklar bağlamında incelendiği bu tez çalışmasında alan çalışması olarak Gençlik Parkı'nın seçilmesinin

sebeplerinden önceki bölümlerde bahsedilmiştir. Park kullanıcılarına ulaşmak için kullanıcılarla birebir ilişki kurulmasına da imkân veren yüz yüze anket yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu sayede anket soruları hazırlanırken eğer gözden kaçan detaylar olmuşsa kullanıcılarla kurulacak sohbetler sayesinde bu eksikliğin de giderilebileceği düşünülmüştür. Bu bağlamda farklı demografik ve sosyo-ekonomik yapıdaki tüm Gençlik Parkı kullanıcıları anketin ana kütlesini oluşturmaktadır.

Örneklem büyüklüğü belirlenirken daha önce bu konuda yapılmış olan anket çalışmalarının örneklem büyüklükleri incelenmiş ve yüz bin nüfuslu bir kente ve 2.5 hektarlık bir parka göre oranlanmıştır. Bu oranlamanın sonucunda 100 adet anket yapılması uygun görülmüştür.

Örnekleme işleminde seçim önyargısını en aza indirmek amacıyla hafta içi ve hafta sonu, günün farklı saatlerinde çalışma alanı ziyaret edilerek farklı demografik özelliklere sahip kullanıcılara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sebeple hafta içi 49 ve hafta sonu 51 olmak üzere toplamda 100 park kullanıcısı ile yüz yüze anket yapılmıştır. Yaz döneminde yoğun bir kullanıcı grubu olduğu bilinen parkta anket çalışması 22-27 Ekim 2016 tarihlerinde sonbaharın son güneşli günlerinden yararlanılarak yapılmıştır. Bunun sebebi sezonluk kullanıcıların kısmen azaldığı bu dönemde parkın sabit kullanıcılarına ulaşabilmektir.

Örnekleme yöntemi olarak tesadüfi örnekleme yönteminin seçilmesine Çizelge 4.3'te görüldüğü gibi tesadüfi olmayan örnekleme yöntemine göre pek çok açıdan daha avantajlı olması sebebiyle karar verilmiştir (Yükselen, 2010).

Anket soruları açık kamusal mekânlarda kullanım kriterlerini incelemek için altı ana başlık altında toplanmıştır. Ankette öncelikli olarak ilk bölümde kullanıcıların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenebileceği kullanıcıların kişisel bilgilerinin sorgulandığı bölüme yer verilmiştir. İkinci ve beşinci bölümler arasında kamusal açık alan kullanımlarını etkileyen kriterlerin alt başlıkları olan kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor ve imaj, sosyallik kriterleri sorgulanmıştır. Son olarak altıncı bölümde de kullanıcılardan park ile ilgili genel beğeni ve değerlendirmenin yapılması istenmiştir.

Çizelge 4.4 : Örneklem yöntemlerinin karşılaştırılması (Yükselen, 2010).

KONU	Tesadüfi Örneklem	Tesadüfi Olmayan Örneklem
Maliyet	Yüksek	Düşük
Doğruluk	Yüksek	Düşük
Zaman	Fazla	Az
Sonuçların Kabul Edilebilirliği	Evrensel Kabul	Makul Kabul
Sonuçların Genelleştirilebilirliği	İyi	Zayıf

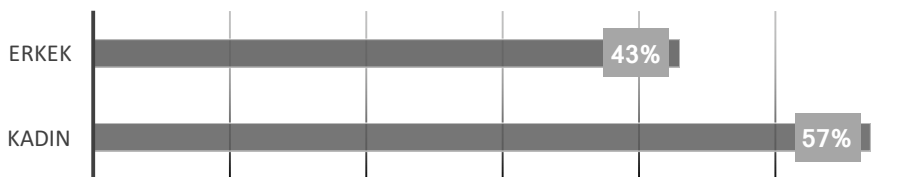
4.3.1 Sosyo-demografik özellikler

Anket çalışmasının ilk bölümü olan bu bölümde kullanıcıların kişisel bilgileri sorulmuştur. Bu sorular ile katılımcıların cinsiyetleri, yaş grupları, medeni durumları, eğitim seviyeleri, çalışma durumları, ikamet etme süreleri ve ikamet ettikleri mahalleler sorgulanmıştır. Bunların sonucunda Alt Hipotez 1 “Lüleburgaz Gençlik Parkı, çeşitli yaş gruplarına ve sosyal gruplara hitap etmektedir.” test edilecektir.

4.3.1.1 Katılımcıların cinsiyetleri

Ankete katılanların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında kadın kullanıcıların %57’lik oran ile %43’lük orana sahip erkek kullanıcılardan daha fazla oldukları belirlenmiştir. Bu durumun parklarda her zaman sağlanmadığını söylemek gerekir (Çizelge B.2). Açık mekân kullanım kriterlerinin açıklandığı bölümde değinildiği üzere kadın kullanıcıların sayıca fazla olması parkın kullanımı açısından olumlu bir özelliktir (Çizelge 4.4).

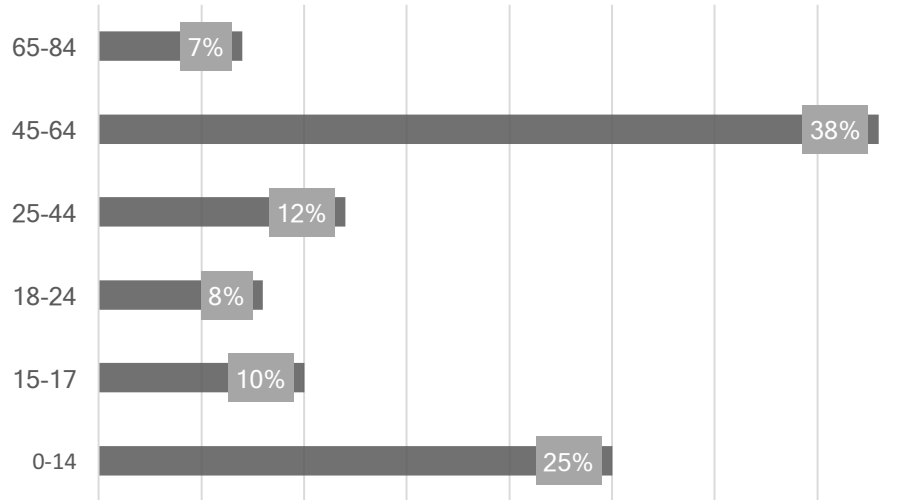
Çizelge 4.5 : Katılımcıların cinsiyetleri.

4.3.1.2 Katılımcıların yaş aralıkları

Ankete katılanların yaş dağılımına bakıldığında 45-64 yaş grubu %38'lik oranla ilk sırada yer almıştır (Çizelge 4.5). Onu 0-14 yaş aralığı %25 ile , 25-44 yaş aralığı %10 ile, 15-17 yaş aralığı ise %10'luk oran ile, 18-24 yaş grubu %8 ve 65-84 yaş grubu %7 ile izlemiştir. Ebeveynlerinin ankete katılması ile 0-14 yaş grubunda olan 22 çocuk park kullanıcıları da dolaylı yoldan katılımcı olarak belirlenmiş ve sadece katılımcıların yaş aralıkları bölümünde değerlendirmeye alınmıştır. Bu durumda parkın çoğunlukla kullanıcıları 45-64 ve 0-14 yaş gruplarıdır. Gençlik Parkı çeşitli benzerlikler gösterdiği parkların aksine yaşlı kullanıcılarının oranı oldukça yüksek iken, genç kullanıcı grubunun oranının az olduğu görülmüştür (Çizelge B.2).

Çizelge 4.6 : Anket katılımcılarının yaş grupları.

4.3.1.3 Katılımcıların medeni durumları

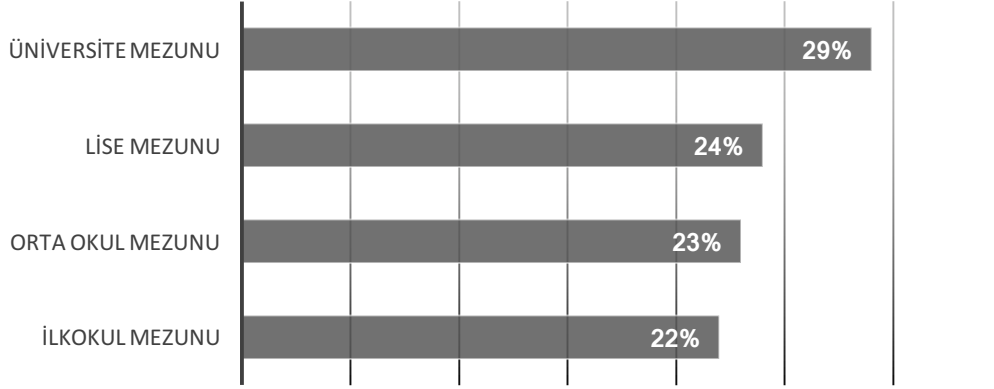
Ankete katılanların medeni durumları incelendiğinde katılımcıların %56'sının evli, % 44'nün bekar olduğu görülmüştür. Bu oranın birbirine yakın olması Gençlik Parkı'nın farklı kullanıcı gruplarına hitap ettiğini doğrulamaktadır. Evli-bekar kullanıcı oranlarının farklı parklarda farklı oranlara sahip olduğu bilinmektedir (Çizelge B.2). Katılımcıların %63'ü çocuk sahibidir.

4.3.1.4 Katılımcıların eğitim seviyeleri

Ankete katılanların eğitim durumları incelendiğinde katılımcıların %29'unun üniversite mezunu, % 24'ünün lise mezunu, %23'ünün orta okul mezunu, %22'sinin

ise ilkököl mezunu olduğu görölmüştür (Çizelge 4.6). Bu oranların birbirine çok yakın olması sebebiyle parkın farklı eğitim seviyelerine sahip kullanıcılara hitap eden bir yapısı olduğunu söylemek mümkündür.

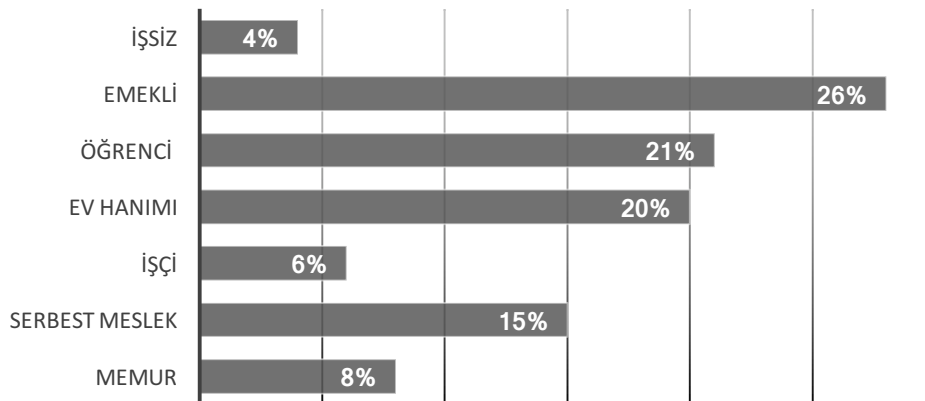
Çizelge 4.7 : Anket katılımcılarının eğitim seviyeleri.

4.3.1.5 Katılımcıların çalışma durumları

Ankete katılanların %29'unun çalıştığı %71'inin ise çalışmadığı görölmüştür (Çizelge 4.7). Çalışan ve çalışmayanların alt başlıklarındaki oranlarını tüm katılımcılar bazında incelersek anket katılımcılarının %26'sı emekli, %21'i öğrenci, %20'si ev hanımı, %15'i serbest meslek sahibi, %8'i memur, %6'sı işçi, %4'ü işsizdir. %71 oran ile çalışmayan grubun (emekli, ev hanımı, öğrenci) boş vakitlerinin daha fazla olması nedeniyle parkı daha yoğun olarak kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 4.8 : Anket katılımcılarının çalışma durumları.

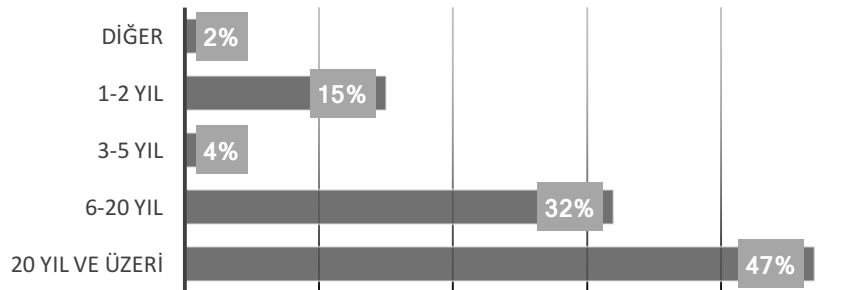
4.3.1.6 Ankete katılan öğrencilerin eğitim seviyeleri

Anket katılımcılarının %13'ü lise öğrencisi, %7'si orta okul öğrencisi, %1'i de üniversite öğrencisidir. Ankete katılanların arasında ilkokul öğrencisi olmamasının sebebi 12 yaş altının anket çalışmasına sadece ebeveynleriyle anket çalışması yapılması sebebiyle dahil edilmemiştir.

4.3.1.7 Katılımcıların Lüleburgaz'da ikamet etme süreleri

Ankete katılanların Lüleburgaz'da ikamet etme süreleri incelendiğinde 20 yıl ve daha fazla süredir yaşayanların oranı %47 ile en yüksek olmaklar beraber, 6-20 yıl arası süredir yaşayanlar %32, 3-5 yıldır yaşayanlar %4, 1-2 yıldır yaşayanlar %15 olmuştur (Şekil 4.8). Grafik tabloda diğer olarak %2 oranında katılımcının başka ilçelerden geldiği görülmüştür.

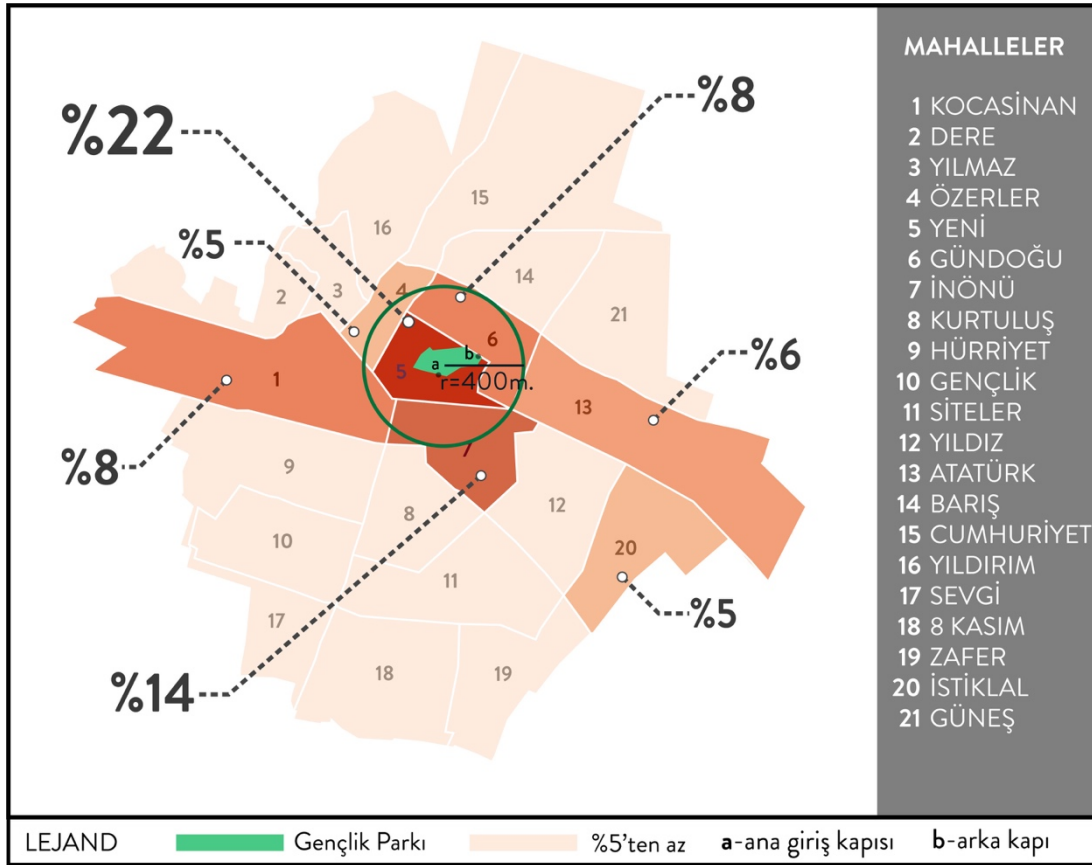
Çizelge 4.9 : Anket katılımcılarının Lüleburgaz'da ikamet etme süreleri.

4.3.1.8 Katılımcıların ikamet ettiği mahalleler

Ankete katılanların ikamet ettikleri mahallelere bakıldığında parkın bulunduğu mahalle olan Yeni Mahalle (5 numara) % 22'lik oran ile ilk sırada yer almıştır (Şekil4.37). %14'lük oran ile İnönü Mahallesi (7 numara) ikinci sırada, %8'lik oranlar ile de Gündoğu (6 numara) ve Kocasınan Mahalleleri (1 numara) üçüncü sırada yer almışlardır (Şekil4.37). Atatürk Mahallesi %6, İstiklal Mahallesi %5, Özerler Mahallesi %5, 8 Kasım Mahallesi %4, Gençlik Mahallesi %4, Siteler Mahallesi %3, Hürriyet Mahallesi %3, Çevre köyler %3, Yıldız Mahallesi %2, Yılmaz Mahallesi %2, Kurtuluş Mahallesi %2, Çevre ilçeler %2, Sevgi Mahallesi %1, Dere Mahallesi %1, İstasyon Mahallesi %1, Güneş Mahallesi %1, Barış mahallesinden ise hiçbir katılımcıya rastlanmamıştır.

Şekil 4.37’de b ile gösterilen arka kapının kapalı olmasının özellikle 6 numaralı Gündoğu Mahallesi sakinlerinin kullanımını negatif yönde etkilediği görülmektedir. Mahalle parklarının 800 metre çapında etki alanı olduğu düşünülürse Şekil 4.37’ de görüldüğü gibi Gençlik Parkı’nın bu etki alanından fazlasına hizmet ettiği görülmektedir. Şekil 4.37’deki 13 ve 20 numaralı mahallelerde park bulunmasına rağmen Gençlik Parkı’nı tercih ettikleri görülmüştür (Bakınız: Şekil 4.8). Parkın kuzeyindeki mahallelerden gelen katılımcıların daha az olduğu görülmektedir (Şekil 4.38). Parkın kuzey ve kuzeybatısında kalan 2,3,4,14,15,16 numaralı mahallelerin fiziki koşulları pek iyi olmamakla birlikte, buralarda yaşayan halkın sosyo-ekonomik durumları sebebiyle toplumla bütünleşmede sıkıntılar yaşadığı söylenebilir (Bakınız: 4.1.3). Bu durumun kamusal alan kullanımına yansıdığı görülmektedir.

Şekil 4.37 : Katılımcıların ikamet ettiği mahalleler.

4.3.1.9 Sosyo-demografik özellikler bölüm sonucu

İlk Alt Hipotez olan Gençlik Parkı’nın farklı yaş gruplarına hitap edip etmediğini test etmek için kullanıcıların kişisel bilgilerinin sorulduğu anketin ilk bölüm sorularından faydalanılmıştır. Bu sorular sonucunda kadın ve erkek kullanıcıların yakın bir oranda

olduğu görülmüştür.

Çeşitli yaş gruplarına hitap eden parkın, yaşlı ve çocuk kullanıcı grupları tarafından daha çok tercih edildiği görülmüştür. Gençlik Parkı'ndaki genç yaş gurubundaki kullanıcıların, karşılaştırılan parklara göre daha az oranda olması genç kullanıcıları çekmek için çeşitli aktivitelerin parka eklenmesi gerektiğine işaret etmektedir (Çizelge B.2). Bu durum gençlere hitap eden sosyal ve sportif etkinlikler düzenlenerek sağlanabilir. Ayrıca Gençlik Parkı'nda yaşlı kullanıcıların diğer parklardan göreceli olarak fazla olması, yaşlı kullanıcıların lehine olacak şekilde, merdivenli yerlere rampaların eklenmesi, oturma elemanlarının daha konforlu olması, grup olarak sohbetlere daha olanaklı oturma alanlarının oluşturulması vb. düzenlemeler yapılması kullanımı ve memnuniyeti arttıracaktır.

Gençlik Parkı hem evli hem de bekar kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir. Parkın çalışanlara oranla emekli, ev hanımı ve öğrenciler tarafından daha yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu durum parktaki kullanıcı gruplarının çeşitliliğini göstermektedir. Katılımcıların birbirlerine yakın oranlarda, farklı eğitim seviyelerine sahip olduğu görülmüştür (Çizelge 4.6). Kullanıcıların ilçede ikamet etme sürelerine bakıldığında çoğunluğun 6 ve üzeri yıldır bu şehirde ikamet ettiği görülse de daha kısa süredir ikamet edenlerin de parkı kullandığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunun parka yakın mahallelerde ikamet ediyor olsa da şehrin her mahallesinden ziyaretçiye sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte parka yakın olsa dahi fiziki koşulları diğer mahallere göre daha kötü durumda olan mahallelerden gelen katılımcıların sayıca az olduğu da görülmüştür. Bu sonuçlara göre Gençlik Parkı'nın çeşitli yaş gruplarına ve sosyal gruplara hitap ettiğini söylemek mümkündür. Alt Hipotez 1 doğrulanmıştır.

4.3.2 Aktivite ve kullanımlar

Anket çalışmasının ikinci bölümü olan bu bölümünde, 2. Alt Hipotez olan "Lüleburgaz Gençlik Parkı, kullanıcılarına çeşitli kullanım ve aktivite olanakları sağlamaktadır." test etmek amaçlı sorular katılımcılara sorulmuştur. Bu bağlamda kullanıcıların parka ne sıklıkta geldikleri, parkta ne kadar süre geçirdikleri, hangi günlerde ve mevsimlerde parkı kullandıkları, parkta kimlerle vakit geçirdikleri, parkta hangi aktiviteleri gerçekleştirdikleri, bu aktivitelerin yeterli olup olmadığı, parkta en sık hangi alanları kullandıkları, aktivite alanlarından memnuniyetleri ve bu

konudaki önerileri sorgulanmıştır.

Kavramsal çerçevenin oluşturulduğu (Bakınız 3.1) bölümde anlatılanları test etmek amaçlı olarak yukarıda bahsedilen sorular anketin bu bölümünde yer almıştır. Bunlara ek olarak kamusal açık alan çeşidi olan parkların kullanımlarının, diğer kamusal açık alan kullanımları ile ilişkisini test etmek amaçlı olarak kullanıcıların gittikleri diğer parklar ve kamusal açık alanlar (meydanlar, yayalaştırılan yollar) sorulmuştur. Ayrıca kullanıcıların parka gelmek dışında boş zamanlarında dış mekânlarda ne tür rekreatif aktiviteler tercih ettikleri sorgulanmıştır. Bu soru ile parka gelme alışkanlığı olan insanların boş zamanlarını kamusal açık alanlarda kullanma alışkanlıklarının olup olmadığını test etmek amaçlanmıştır.

4.3.2.1 Katılımcıların parka gitme alışkanlıkları

Ankete katılanların %93'ü parka gitme alışkanlığı olduğunu belirtmiş, %7'si ise böyle bir alışkanlıklarının olmadığını söylemiştir.

4.3.2.2 Katılımcıların parka gelme sebepleri

Anket katılımcılarından park kullanımlarına ek olarak %8'i kütüphaneye gitmek, %7 resim kursuna gelmek, %4 toplantıya katılmak, %2 izcilik toplantısına gelmek ve %4 de iş yerine gelmek sebepleriyle de parkı alanına geldiklerini belirtmişlerdir.

4.3.2.3 Katılımcıların parkı kullanma sıklıkları

Ankete katılanların parkı kullanım sıklığına bakıldığında ise %36'lık oran ile haftada 3-4 defa ziyaret etme ilk sırada yer almıştır (Çizelge 4.9). Parkın %73'lük kullanıcı grubu haftada en az bir kez parka uğramaktadırlar. Bu durumun farklı parklarda da benzer bir şekilde görüldüğünü söylemek mümkündür (Çizelge B.2). Çapraz tablo analizleri, park kullanıcılarının cinsiyet ve yaş grubu farklılığının park kullanımında farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla yapılmıştır. Çapraz tablo sonuçlarına göre kadınlar da erkekler de parkı en çok, haftada 3-4 gün kullanmaktadır. 65-84 yaş grubundakiler parka genellikle, haftada 1-2 defa gelmeyi tercih ederlerken diğer yaş grubundakiler ise genellikle haftada 3-4 kez ziyaret etmektedir. Bu durumda Gençlik Parkı'nı ziyaret etmenin katılımcıların günlük rutinleri içinde yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 4.10 : Anket katılımcılarının parkı kullanma sıklıkları.

	Kadın	Erkek	Toplam
Her gün	14	9	23
Haftada 3-4	19	17	36
Haftada 1-2	8	6	14
Ayda 1-2	10	5	15
Daha az	6	6	12
Toplam	57	43	100

4.3.2.4 Katılımcıların parkta kaldıkları süreler

Ankete katılanların parkta geçirdiklere zamana bakıldığında ise %39'luk oran ile en çok 1-2 saat vakit geçirildiği belirlenmiştir (Çizelge 4.10). Katılımcılar %35'lik oranda 30-60 dakika arası, %21'lik oranda da 2 saatten fazla parkta zaman geçirdiklerini belirtmiştir. %5'lik oranda katılımcı ise 0-30 dakika parkta kaldığını belirtmiştir. Parkta 30-60 dk ve 2 saat üzeri vakit geçirenlerin ise çoğunluğu kadınlar iken, parkta 0-30 dakika kalanların çoğunluğu ise erkek kullanıcılarıdır. 1-2 saat vakit geçiren kullanıcılar arasında kadınlar ve erkekler neredeyse eşit çıkmıştır (Çizelge 4.10). Ayrıca çapraz tablo sonucuna göre 1 saat ve üzeri sürelerde parkta vakit geçirenlerin çoğunluğu, haftada en az 1 kez parka uğramaktadır. Bunlara ek olarak kullanıcıların parklarda çoğunlukla bir saat ve üzeri sürelerde vakit geçirdikleri görülmektedir (Çizelge B.2).

Çizelge 4.11 : Anket katılımcılarının parkta kalma süreleri.

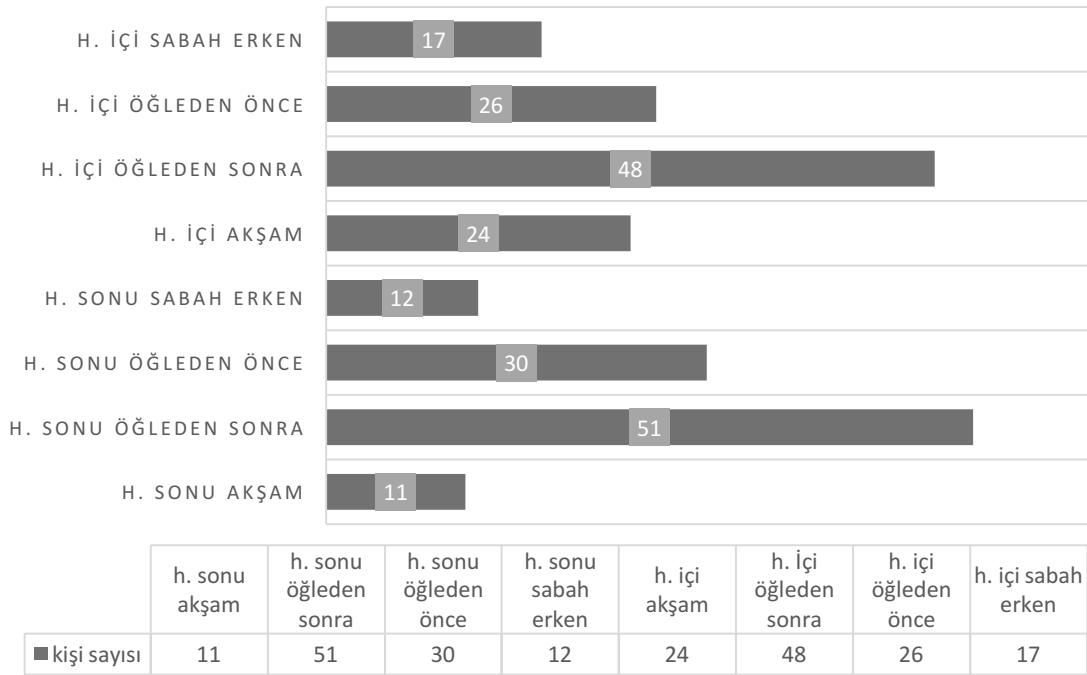
	Kadın	Erkek	Toplam
0-30 dk	1	3	4
30-60 dk	24	11	35
1-2 saat	19	20	39
2 saat. üzeri	13	8	21
Toplam	57	43	100

4.3.2.5 Katılımcıların parka geldikleri gün ve saat aralıkları

Ankete katılanların %59'u parkı hem hafta içi hem de hafta sonu kullandıklarını belirtmiştir. %21'i sadece hafta içi, %20'si de sadece hafta sonu parkı kullandığını ifade etmiştir (Çizelge 4.11).

Park hafta sonunda ve hafta içinde öğleden sonra saatleri yoğun kullanımda olmakla birlikte, onları hafta içi ve hafta sonu öğleden önce, hafta içi akşam ,hafta içi sabah erken, hafta sonu sabah erken, hafta sonu akşam saatleri izlemiştir. Hem hafta sonu hem de hafta içi için öğleden sonra ile akşam arası saatlerde parkın kullanımının arttığı görülmektedir. Hafta içi ve hafta sonu kullanım verileri parklarda farklılık gösterse de, parklardaki kullanımların öğleden sonra arttığını genellemek mümkündür (Çizelge B.2).

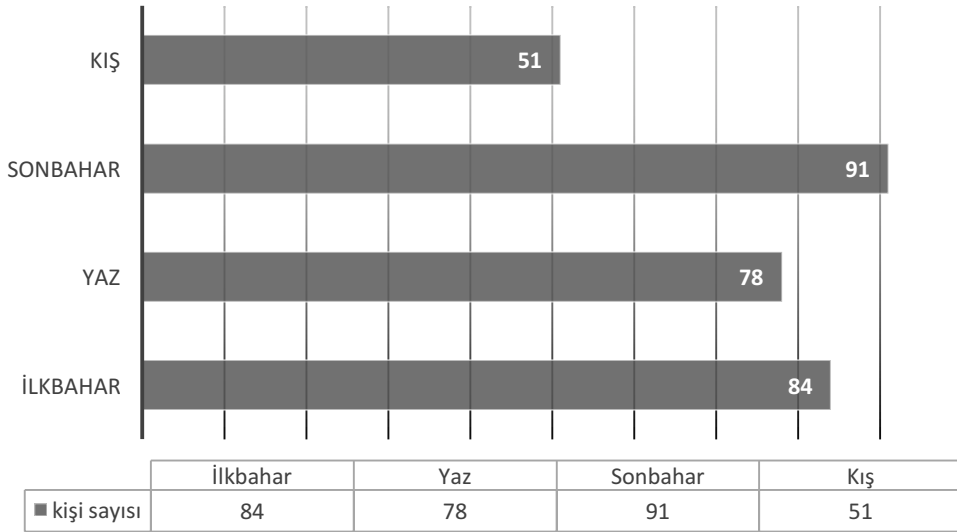
Çizelge 4.12 : Anket katılımcılarının parka geldikleri günler.

4.3.2.6 Katılımcıların parka geldikleri mevsimler

Ankete katılanların %38'i parkı 4 mevsim kullandıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte anketin yapıldığı mevsim olan sonbahar 91 cevap ile en çok tercih edilen mevsim olarak öne çıkmıştır. Bunu 84 cevap ile ilkbahar, 78 cevap ile yaz ve 51 cevap ile kış mevsimi izlemiştir (Çizelge 4.12). Lüleburgaz karasal iklim etkisinde yazları sıcak, kışları yağışlı ve soğuk olan bir şehirdir (Url-11). Sonbaharın bu kadar öne çıkmasında anketin yapıldığı mevsim olmasında da payı vardır, çünkü yaz aylarında parkın kullanıcısının daha çok olduğu ve yoğun kullanıldığı gözlemlenmiştir. Farklı parklarda yapılan araştırmalarda da park kullanıcılarının yarısından fazlasının her mevsimde parkı kullandıkları görülmüştür (Çizelge B.2).

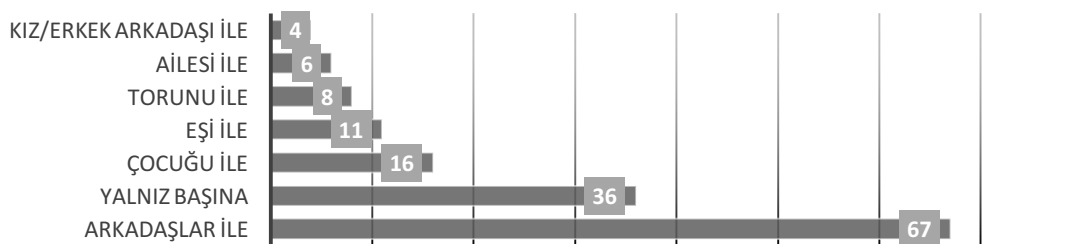
Çizelge 4.13 : Anket katılımcılarının parka geldikleri mevsimler.

4.3.2.7 Katılımcıların parkta kimlerle vakit geçirdiği

Katılımcıların %67'sinin Gençlik Parkı'nda arkadaşları ile vakit geçirdikleri belirlenmiştir. Buna ek olarak kullanıcıların sırasıyla parka yalnız geldikleri, çocuğu eşi, torunu, ailesi veya kız/erkek arkadaşıyla geldiği anlaşılmıştır. 100 kişiden 36'sının arkadaşları olmadan parkta vakit geçirmediikleri belirlenmiştir (Çizelge 4.13). 7 kişi ise sadece yalnız başına vakit geçirmek için parka geldiğini bildirmiştir. Gençlik Parkı'nda hem yalnız hem de gruplar halinde vakit geçirildiğinin görülmesi farklı kullanımlara imkân verdiğinin bir göstergesidir. Park kullanıcılarının parklarda yalnız vakit geçirmeleri istenen bir özellik olmakla birlikte; kent hayatının insanları yalnızlığa itmesine karşıt çözüm olarak insanların sosyalleşmeye olan ihtiyaçları arkadaşları, çocukları veya aileleri ile kaliteli vakit geçirmeleri parkların daha canlı olmaları için önemlidir. Pek çok parkta kullanıcıların parklarda arkadaşlarıyla vakit geçirdikleri görülmektedir (Çizelge B.2).

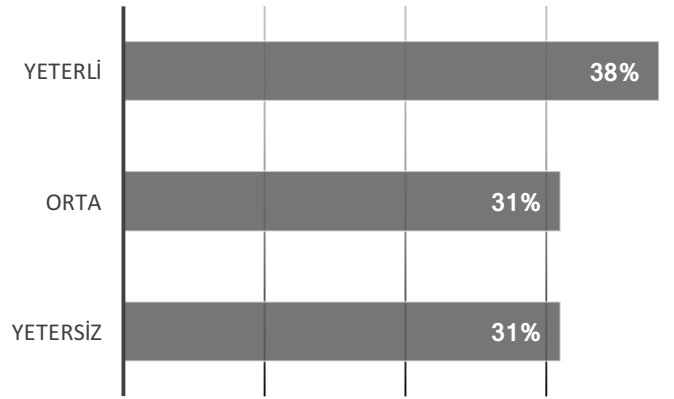
Çizelge 4.14 : Anket katılımcılarının parkta kimlerle vakit geçirdikleri.

4.3.2.8 Katılımcıların park içindeki aktivitelerin yeterliliği ile ilgili düşünceleri

Ankete katılanlara Gençlik Parkı'nda yer alan aktivite çeşitliliğinin yeterliliği sorulduğunda %38 yeterli, %31 orta derecede ve kalan %31 de yetersiz cevabı verilmiştir. Kullanıcıların geneli tarafından aktivite çeşitliliği yeterli görülmüştür (Çizelge 4.14). Kullanıcıların aktivite çeşitliliğinden memnun olmadığı örnekler de vardır (Çizelge B.2).

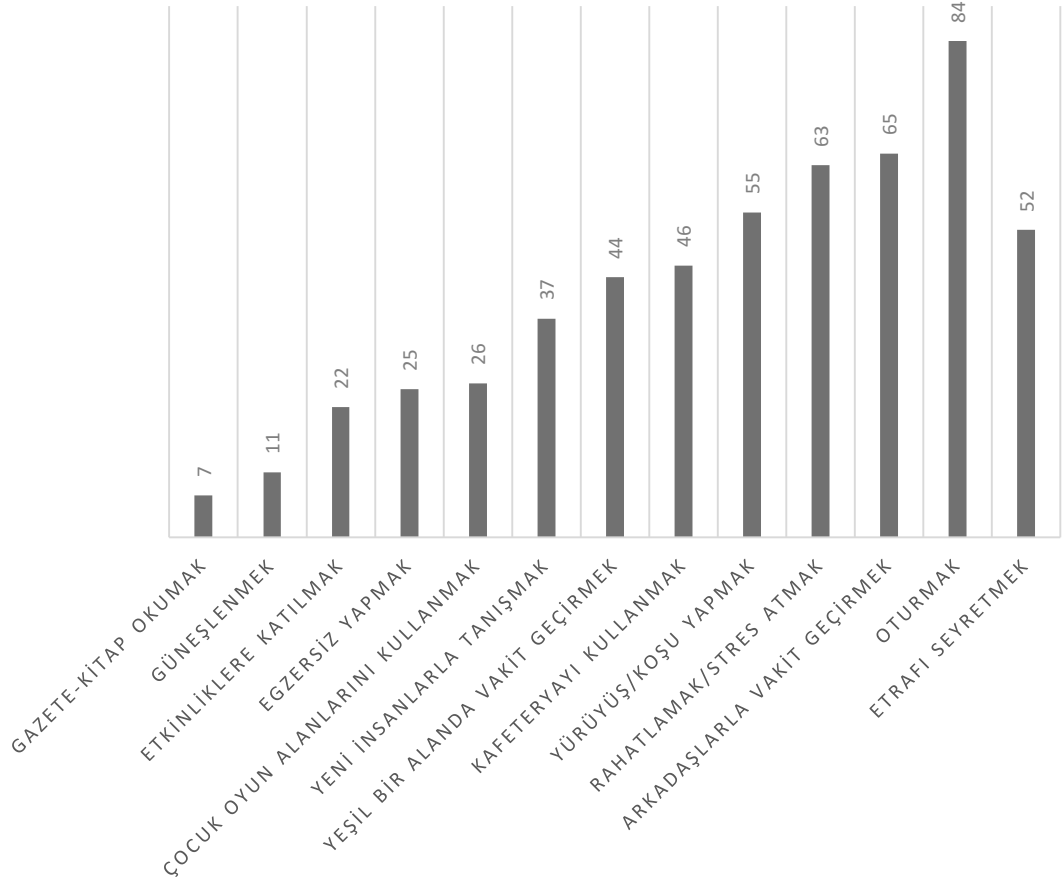
Çizelge 4.15 : Katılımcıların park içindeki aktivelerin yeterliliği hakkındaki görüşleri

4.3.2.9 Katılımcıların parkta gerçekleştirdikleri aktivite çeşitleri

Parkta yapılan aktiviteler arasında 84 cevap ile oturmak ilk sırada yer almıştır. Bunu arkadaşlarla buluşmak/görüşmek ikinci sırada, rahatlamak-stres atmak üçüncü sırada takip etmiştir. Bunları sırasıyla yürüyüş veya koşu yapmak, etrafı seyretmek kafeteryayı kullanmak, şehirden bunalıp yeşil bir alanda vakit geçirmek yeni insanlarla tanışmak, çocuk oyun alanlarını kullanmak, egzersiz yapmak, etkinliklere katılmak, güneşlenmek, kitap-gazete okumak takip etmiştir (Çizelge 4.15). Güneşlenme aktivitesinin sadece yaşlılar tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yoğun olarak pasif rekreasyonel aktiviteleri yaptığı sonucuna varılmıştır. Parkta koşu parkuru yer alması sayesinde koşu/yürüyüş aktivitesi de öne çıkmaktadır. Marcus ve Francis'in (1990) de belirttiği gibi parklarda yapılan pek çok araştırma çalışmasında oturmak/dinlenmek seçeneği kullanıcıların cevapları arasında ilk sırada yer almaktadır. Sıralaması değişmekle birlikte arkadaşlarla vakit geçirmek ve koşu/yürüyüş yapmak seçenekleri iki ve üçüncü sırada parklarda tercih edilen aktiviteler arasında bulunmaktadır (Akıncı, 2010; Yüzel, 2005).

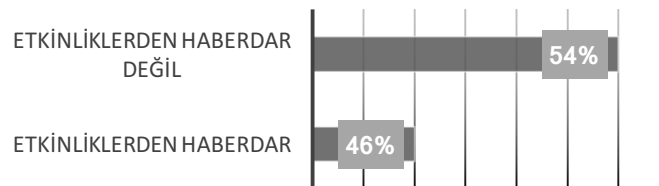
Çizelge 4.16 : Katılımcıların parkta gerçekleştirdikleri aktiviteler.

4.3.2.10 Katılımcıların parkta gerçekleştirilen etkinliklerden haberdarlık durumu

Anket katılımcılarının %54'ü parkta yapılan etkinliklerden haberdar olmadığını belirtmiştir (Çizelge 4.16). Etkinliklerden haberdar olma yolları arasında afiş-posterler (26) ve arkadaşlar aracılığıyla haberdar olma (25) öne çıkmış, yerel basın (13) ile haberdar olma son sırada yer almıştır. Katılımcıların etkinliklerden haberdar olmasını ve katılımlarını arttırabilmek amaçlı bu konudaki çalışmalara önem verilmelidir.

Çizelge 4.17 : Katılımcıların parktaki etkinliklerden haberdarlık durumu.

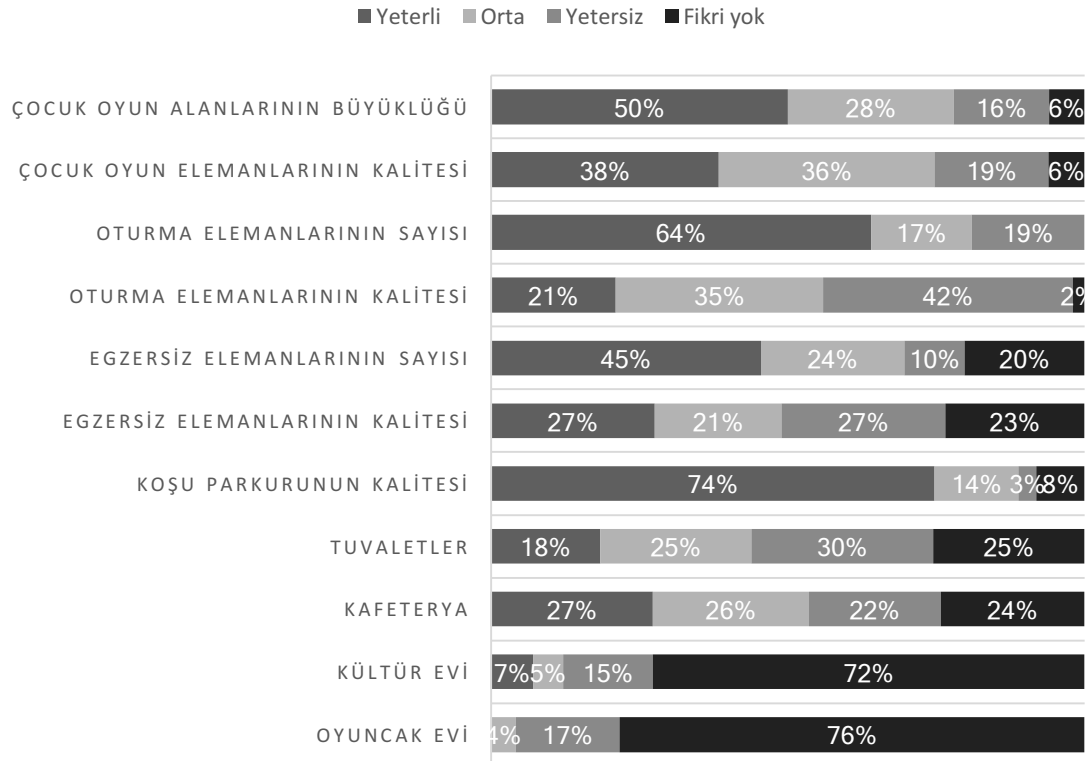
4.3.2.11 Katılımcıların parkta olmayan ama olmasını istedikleri olanaklar

Katılımcılardan %31'i parktaki aktiviteleri yetersiz bulmuştur bu doğrultuda parkta olmayan ama olması istenen aktiviteler nelerdir sorusuna 33 kişi yanıt vermiştir. Bu soruya cevap verenlerin %30'u kafeteryanın her mevsim çalışması, daha kapsamlı ve aktif olması konusunda öneride bulunmuşlardır. Ayrıca %15'i de egzersiz ekipmanlarını kullanmak için belirli aralıklarla spor antrenörü olmasının faydalı olacağını düşündüklerini bildirmişlerdir.

4.3.2.12 Katılımcıların parktaki aktivite alanları ile ilgili memnuniyetleri

Çocuk oyun alanlarının büyüklüğü, çocuk oyun elemanlarının kalitesi, oturma elemanlarının sayısı, egzersiz elemanlarının sayısı, koşu parkurunun kalitesi konularında kullanıcılar yeterli cevabını vermiştir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.18 : Katılımcıların aktivite alanları ile ilgili memnuniyetleri.

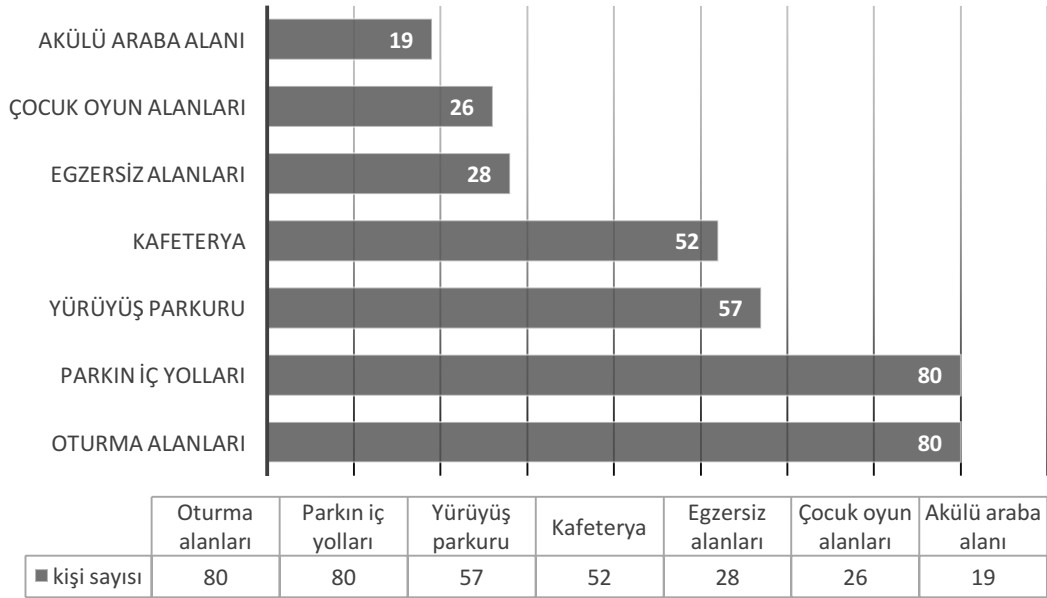

Oturma elemanlarının kalitesi ve tuvaletler yetersiz olarak öne çıkmıştır. Egzersiz elemanlarının kalitesi ve kafeterya yeterli, orta, yetersiz ve fikrim yok başlıklarını neredeyse eşit derecede paylaşmıştır. Bu konuda genellenebilecek bir yargının ortaya çıkmadığı görülmektedir.

4.3.2.13 Katılımcıların park içerisinde çoğunlukla kullandıkları alanlar

Parkta genellikle kullanılan alanlar arasında oturma alanları, parkın iç yolları, yürüyüş parkuru ve kafeterya öne çıkmıştır (Çizelge 4.22). Bu alanları egzersiz alanları, çocuk oyun alanları, akülü araba alanı izlemiştir.

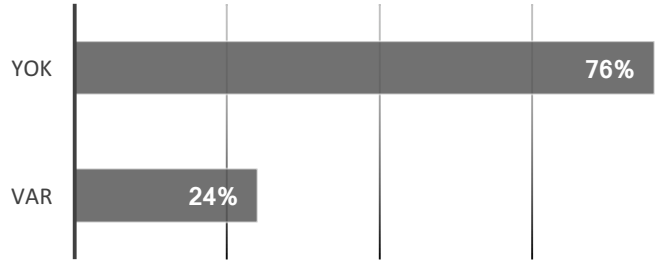
Çizelge 4.19 : Katılımcıların park içinde en sık kullandıkları alanlar.

4.3.2.14 Katılımcıların park içerisinde kullanmayı tercih etmedikleri alanlar

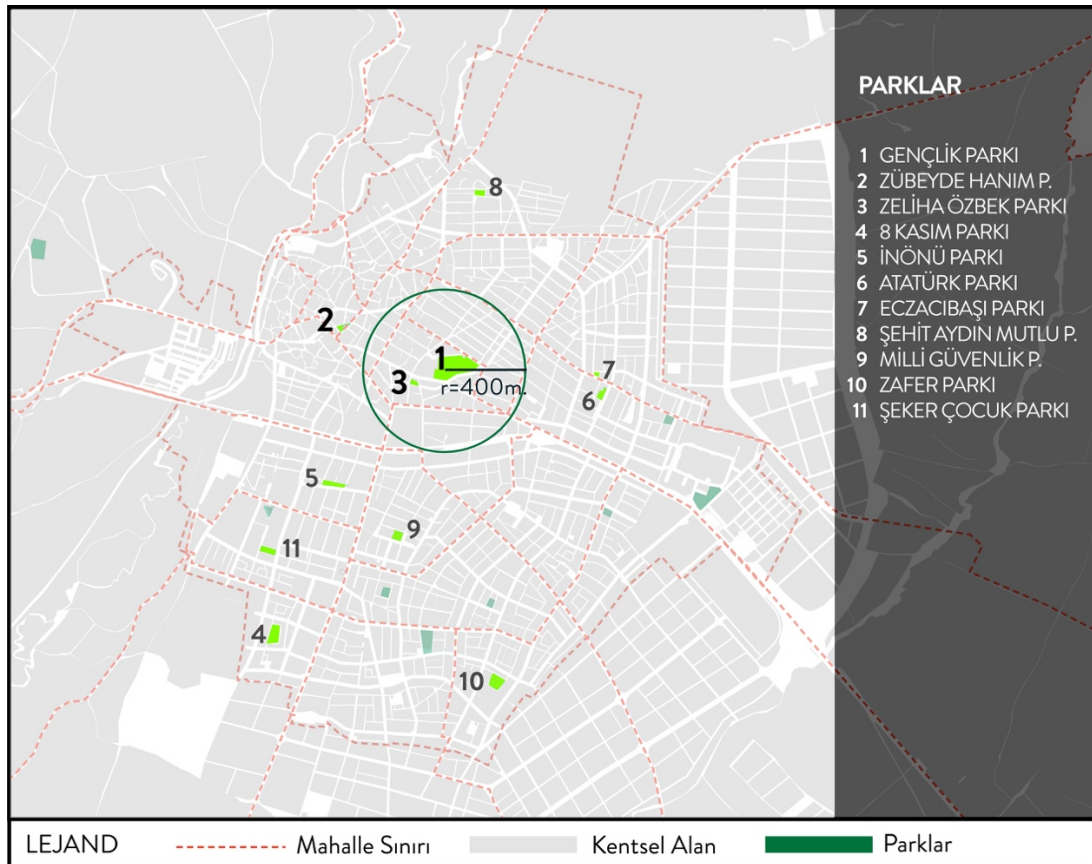
Katılımcıların %76'sının kullanmaktan çekindiği bir alan yoktur, kullanmaktan çekindiği alan olanlar ise kullanıcıların %24'üdür (Çizelge 4.19). Bu soruya evet olarak cevap verenlerin %25'i tuvaletleri kullanmaktan çekindiklerini, %55'i parkın kullanımda olmayan arka kapı civarını ıssız olduğu için kullanmaktan çekindiklerini belirtmiştir. %8'i su topu alanının çocuklar için sağlıksız olduğu düşüncesiyle bu aktivite alanını kullanmadıklarını belirtmiştir. %8'i egzersiz elemanlarını kullanmayı bilmedikleri için çekindiklerini söylemişlerdir. %4'ü de kültür evi ve oyuncak evi kapalı olduğu için kullanmadığını belirtmiştir. %55'lik oranla parkın kullanılmaya çekinilen alanlarında öne çıkan konu parkın arka kapısının olduğu bölümün yeterince kullanıcıya sahip olmaması ve yeterli bir gece aydınlatmasına sahip olmaması sebeplidir. Park içinde kullanmaktan çekindiği alan olduğunu söyleyenlerin %71 kadın, %29'u ise erkektir. Bu veriler sonucunda kadınların erkeklere göre daha çabuk güvensizlik hissettikleri ve bir mekânı kullanmaktan vazgeçtikleri görülmektedir.

Çizelge 4.20 : Katılımcıların kullanmaktan çekindikleri alan olup olmadığı.

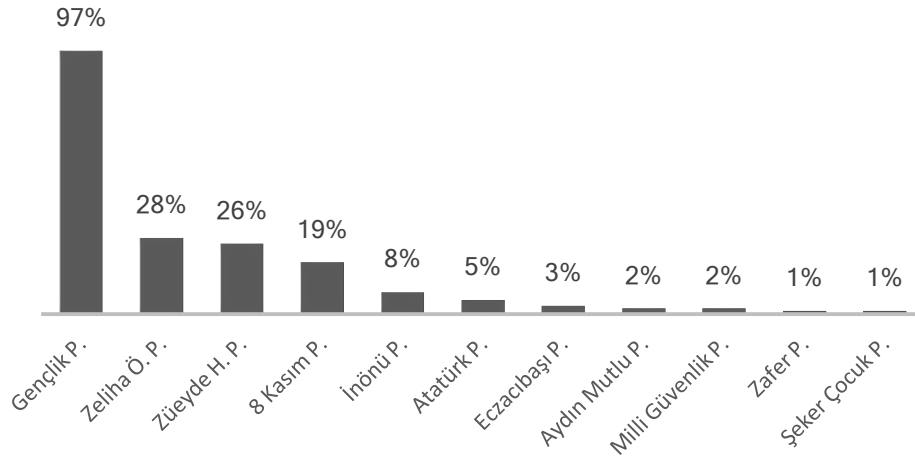
4.3.2.15 Katılımcıların en sık kullandıkları parklar

Ankete katılanların şehirdeki parklardan hangilerini en sık kullandıkları sorusuna verilen cevaplarda %97 ile Gençlik Parkı ilk sırada yer almıştır. 2. Sırada %28 ile Zübeyde Hanım Parkı, %26 ile Zeliha Özbek Parkı 3. Sırada yer almıştır (Şekil 4.38). Diğer parklara verilen cevapların ortalamalar Çizelge 4.9’da görülmektedir. Katılımcıların en sık kullandığı diğer iki parkın Gençlik Parkı’na yakın, yürüme mesafesinde olduğu görülmektedir (Şekil 4.38). Kullanıcıların kullandıkları park sayısı ile ikamet ettikleri mahalle arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Şekil 4.38 : Katılımcıların şehirde en sık kullandıkları parklar.

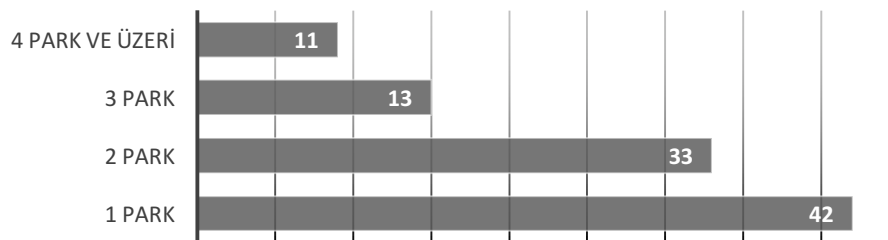
Çizelge 4.21 : Anket katılımcılarının en sık kullandıkları parklar.

Soruyu 99 kişi yanıtlamıştır. 99 kişiden 41'i bu soruya sadece Gençlik Parkı cevabını vermiştir. Anket katılımcılarından 42 kişi yalnız tek bir park ismi söylemiş, 33'ü iki park, 13'ü üç park ve 11'i dört ve üzeri park adı söylemiştir (Çizelge 4.10).

Kullanılan park sayısı ile şehirde ikamet etme süresi karşılaştırıldığında 2'den fazla sayıda park kullanan kullanıcıların %90 oranla 6 ve daha uzun süredir Lüleburgaz'da ikamet ettikleri görülmüştür. Sadece bir parkı kullandığını söyleyen kullanıcıların %57 oran ile çoğunluğu 6 yıl ve üzeri süredir ikamet etse de %43'ü 1-5 yıl süre ile bu şehirde ikamet etmektedir. Kullanılan park sayısının ilçedeki ikamet süresi ile pozitif bir ilişkisi olduğunu söylemek mümkündür. 1 ve 2 adet park kullanan katılımcıların, ortalama %70'ini çalışmayan kullanıcı grubu (ev hanımı, emekli, öğrenci) oluştururken; 3 ve üzeri sayıda park kullananların ise % 84'ünü çalışmayan kullanıcılar oluşturmaktadır (Bakınız 4.3.2.5, park kullanıcılarının %71'i çalışmamaktadır). Bu durumda çalışmayan kullanıcı grubunun kullandıkları park sayısının da fazla olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.22 : Anket katılımcılarının kullandıkları park sayısı

4.3.2.16 Katılımcıların kullandığı diğer kamusal açık alanlar

Ankete katılanlar kentinizdeki diğer açık kamusal alanlardan hangilerini kullanıyorsunuz sorusuna sonuçlarına göre şehrin ana meydanı olan Kongre Meydanı, Gençlik Parkı kullanıcılarının en sık kullandığı kamusal açık alandır (Çizelge 4.22). Anket katılımcılarının %85'i en az bir kamusal mekân kullandıklarını belirtmiştir. Parka gelme alışkanlığı olan kullanıcıların çoğunluğunun şehirdeki diğer kamusal alanları kullandığı görülmüştür.

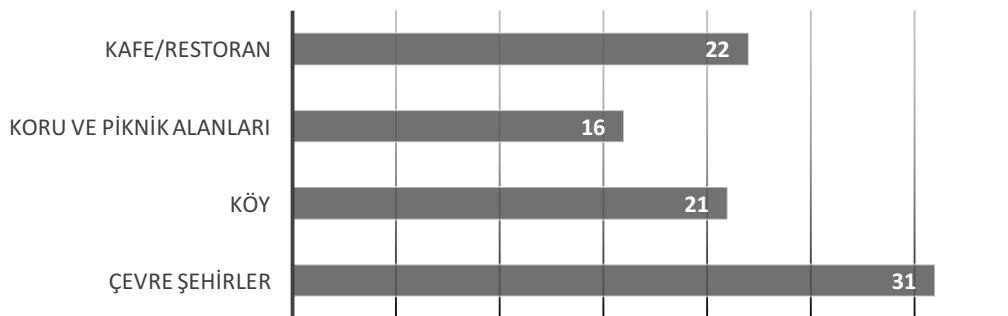
Çizelge 4.23 : Katılımcıların kullandığı diğer kamusal açık alanlar.

Kamusal Mekân	Yüzde
Kongre Meydanı	%70
Yayalaştırılan Yollar	%64
Belediye Meydanı	%39
Çeşme Meydanı	%10
Hiç biri	%12

4.3.2.17 Katılımcıların parka gelmek dışında hafta sonu yaptıkları rekreasyon aktiviteleri

Haftasonları rekreasyon amaçlı olarak anket katılımcılardan %83'ü ev dışarısında bir aktivite yaptığını belirtmiştir. Bu aktiviteler arasında sırasıyla öne çıkanlar; çevre şehirleri gezmek, köydeki ev veya bahçelerine gitmek, koru ve piknik alanlarına gitmek ve şehir merkezinde dolaşmak ve kafe, restoranlara gitmek olmuştur. Kullanıcıların çoğunluğunun açık havada bir aktivite yapmayı tercih ettiği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.24 : Katılımcıların hafta sonu rekreasyon tercihleri.

4.3.2.18 Aktivite ve kullanımlar bölüm sonucu

İkinci Alt Hipotez olan Gençlik Parkı'nın kullanıcılarına çeşitli aktivite ve kullanım olanakları sağlayıp sağlamadığını test etmek için kullanıcıların aktivite ve kullanımlar ile ilgili görüşlerini saptamak amaçlı oluşturulan anketin ikinci bölümündeki sorularından faydalanılmıştır. Kullanıcıların verdiği cevapların sonucuna göre kullanıcıların büyük çoğunluğu parka gitme alışkanlığına sahiptir. Kullanıcıların park kullanımlarına ek olarak, kurslara ve toplantılara katılmak, park içinden geçilerek ulaşılabilen kütüphaneye gitmek için geldiklerini de belirtmişlerdir. Kullanıcıların çoğunluğu parkı haftada 3-4 kez kullanmakla birlikte, çoğunluğu parkta 1 saat ve üzeri sürelerde vakit geçirmektedir. Katılımcıların parkı genellikle hem hafta içi hem de hafta sonu kullandığı görülürken, parkı çoğunlukla öğleden sonra kullandıklarını belirtmişlerdir. Soğuk hava şartları sebebiyle kış aylarında kullanıcı sayısı yarıya düşse de ziyaretçiler parkı her mevsim kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bu veriler çerçevesinde park alanları tasarlanırken ve planlanırken kullanım modellerini göz önünde bulundurmanın önemli ve gerekli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda oturma ve dinlenme alanlarının kullanıcılar tarafından parklarda en çok vakit geçirilen yerler olması sebebiyle oturma elemanlarının ergonomisine, konumuna ve mikro-klimatik özelliklerine birincil olarak dikkat edilmelidir. Parka gelme alışkanlığı olan insanların dört mevsimde de parka gelme eğilimi göstermeleri dikkate alınarak dört mevsim kullanıma uygun tasarımların yapılmasının kullanımı arttıracığı öngörülebilir. Öğleden sonra park kullanımlarının arttığı görüldüğüne göre sabah saatlerinde kurs vb. etkinliklerin arttırılması ve mahalle sakinlerine duyurulmasının yeni kullanıcıları parka çekeceği düşünülmektedir.

Ziyaretçilerin çoğunluğu parkta arkadaşlarıyla, aileleriyle birlikte gruplar halinde vakit geçirmesinin yanı sıra yalnız başına vakit geçirmek için gelen kullanıcılar da vardır. Katılımcıların çoğunluğu parktaki aktiviteleri yeterli bulurken; parkta yapılan aktiviteler arasında oturmak, arkadaşlarla birlikte vakit geçirmek, yeşil ve sakin bir ortamda vakit geçirmek gibi pasif aktiviteler öne çıkmaktadır. Bununla birlikte kullanıcıların yarısından fazlasının yürüyüş veya koşu yapmak gibi fiziksel olarak aktif faaliyetleri de tercih ettikleri de görülmüştür. Aktivite çeşitleri katılımcılar tarafından yeterli görülmeyle birlikte, kullanıcıların farklı aktivite çeşitlerine ihtiyacı

olduğu anlaşılmıştır. Aktif rekreasyonel faaliyet çeşitleri arttırılarak toplumun katılımı sağlanmalıdır. Park alanlarındaki aktiviteler tasarlanırken kullanıcıların yaş ve sosyal gruplarının dikkat edilmesine ek olarak kullanıcıların parklarda ortalama 1.5-2 saat zaman geçirdikleri göz önünde tutularak park kullanımlarının aktivite ve geçirilen zaman ilişkisi üzerinden kurgulanması kullanıcıların oturmaya ek olarak farklı aktiviteler yapmalarına da imkân sağlayacaktır.

Kullanıcıların yarısının parkta yapılan etkinliklerden haberdar olmadığı anlaşılmıştır. Parkta olmayan ama olması istenen olanaklar arasında kış sezonunda kapalı olan kafeteryanın daha aktif bir şekilde çalışması olmuştur. Yeme içme birimlerinin kamusal mekânları canlandığı bilinen bir durum olmakla birlikte Gençlik Parkı kafeteryasının hizmet kalitesi geliştirilerek her dönem açık olmasının sağlanması, kullanıcıların memnuniyetlerini ve parkı kullanımlarını arttıracaktır.

Katılımcılar tarafından oturma elemanlarının kalitesi ve tuvaletler yetersiz görülürken diğer aktivite alanları yeterli görülmüştür. Kullanıcıların en çok oturma alanlarını kullandığı görülmüştür. Kullanmayı tercih etmedikleri alanlar ise özellikle hava kararınca parkın ıssız kalan bölümleri (arka kapı tarafı) olmuştur. Bu cevaplara göre ikinci alt hipotez olan “Gençlik Parkı, kullanıcılarına çeşitli aktivite ve kullanım olanakları sağlamaktadır.” doğrulanmıştır. Bununla birlikte park şu anki haliyle de kullanıcılarına hitap etmekte ancak aktivitelerde çeşitlenmenin kullanımı arttıracığı ön görülmektedir, bu konu ile ilgili öneriler üst paragraflarda yapılmıştır.

Park kullanıcılarının diğer kamusal açık alan kullanımlarının ve boş zaman aktivitelerinin sorgulandığı bu bölümde Gençlik Parkı kullanıcılarının bu parka yürüme mesafesinde diğer iki parkı da kullandıkları görülmüştür. Bununla birlikte kullanıcıların %58’i iki ve üzeri sayıda park kullanmaktadır. Kullanılan park sayısının ilçedeki ikamet süresi ile pozitif bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Üç ve üzeri sayıda park kullananların ise büyük çoğunlukla çalışmayan kullanıcı grubundan oluştuğu görülmüştür. Parka gelme alışkanlığı olan kullanıcıların %85’inin şehirdeki diğer kamusal açık alanları da kullandığı görülmüştür. Kullanıcıların %83’ünün boş zaman aktivitesi olarak parka gelmek dışında dışarıda çeşitli aktiviteler yaptığı görülmüştür. Bu sonuçlar bağlamında park kullanma alışkanlığı olan kullanıcıların boş zamanlarını geçirmek için açık havayı tercih ettikleri, bunu tek bir parkla sınırlamayıp hem diğer parkları hem diğer kamusal açık alanları kullandıkları

görülmektedir. Bunun rutin bir alışkanlığa dönüştüğünü, hayatlarının bir parçası olduğunu söylemek mümkündür.

4.3.3 Ulaşılabilirlik ve bağlantılar

Anket çalışmasının üçüncü bölümü olan bu bölümünde, 3. Alt Hipotez olan “Lüleburgaz Gençlik Parkı, kent içinde ulaşılabilir bir konuma sahiptir ve park içindeki mekânlar arası ilişkileri kuvvetlidir.” test etmek amaçlı sorular katılımcılara sorulmuştur. Parkların çevrelerindeki arazi kullanımlarındaki çeşitliliği parkın kent içindeki ulaşılabilirliğini değerlendirmek açısından önemlidir, anket çalışmasında bu konunun soru alarak yer alması pek mümkün olmadığından bu konuya yazarın 4.2.3.2’de detaylı anlatımı ile yer verilmiştir. Alt Hipotez 3 bağlamında kullanıcılara; kullanıcıların hangi yollarla ulaşım sağladıkları, parka ne kadar sürede ulaştıkları, parka ulaşmak için olan şehir içi yollardan memnuniyetleri, parkın arka kapısının açık olması durumunun kullanıcılara avantaj sağlayıp sağlamayacağı, park içi yollardan olan memnuniyetleri ve parkın şehir merkezine yakın olmasının kullanımlarına etkisi sorulmuştur.

4.3.3.1 Katılımcıların parka hangi yollarla ulaşım sağladıkları

Anket katılımcılarının %77’si yürüyerek, %10’u toplu taşıma ile, %6’sı özel araç ile %5’i bisiklet ile, %2’si de motosiklet ile parka geldiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.24). Parkın şehir merkezine ve konut alanlarına yakın olması sebebiyle katılımcıların yürüyerek gelme oranının yüksek olduğu söylenebilir. Parka farklı erişim yollarının sağlanması parkın çeşitli kullanıcı gruplarına hitap etmesi açısından önemlidir. İstisnalar olsa da parklara ulaşımın genel olarak yürüyerek sağlandığı görülmektedir (Çizelge B.4).

4.3.3.2 Katılımcıların parka ulaşma süreleri

Anket katılımcılarının %27’si 1-5 dakika arası, %33’ü 6-10 dakika arası, %21’i 11-15 dakika arası, %8’i 20 dakikada, %6’sı 30 dakikada, %5’i de 40 dakika ve üzeri sürede parka ulaştıklarını belirtmişlerdir (Çizelge 4.24). Yürüme süresi arttıkça yaya olarak gelenlerin sayısı azalmaktadır. Toplu taşıma ile gelenlerin genellikle çevre köy ve kasabalardan geldiği görülürken, özel araç ile gelenlerin ise parka kısmen uzak mahallelerden geldikleri görülmüştür. Buna göre parka 15 dakikalık ulaşım mesafesinde olanların parkı daha çok kullandıkları anlaşılmaktadır. Parklara ulaşma

süresi ile kullanıcı sayısının ters orantılı olduğu görülmektedir (Çizelge B.4).

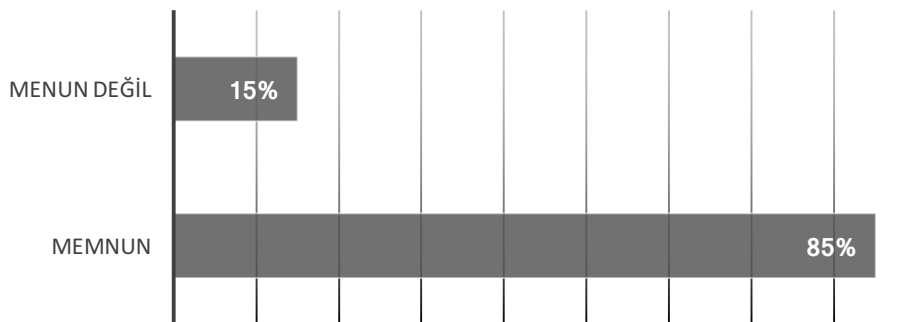
Çizelge 4.25 : Katılımcıların parka ulaşma süreleri ve ulaşım yolları.

	Yürüyerek	Toplu Taşıma	Özel Araç	Bisiklet	Motosiklet	Toplam
1-5 dk	23	-	-	1	1	27
6-10 dk	25	1	3	3	1	33
11-15 dk	15	4	1	1	-	21
20 dk	6	2	-	-	-	8
30 dk	3	3	-	-	-	6
40 dk	3	-	2	-	-	5
Toplam	77	10	6	5	2	100

4.3.3.3 Katılımcıların parka ulaşmaları için olan şehir içi yollardan memnuniyeti

Anket katılımcılarının %85'i parka ulaşmak için olan şehir içi yollardan memnun, %15'i ise memnun değildir (Çizelge 4.25). Kullanıcıların parka erişimini sağlayan yollardan zahmetsizce parka ulaşabiliyor olmaları park kullanımlarını pozitif yönde etkileyen bir özelliktir. (PPS, 2000).

Çizelge 4.26 : Katılımcıların şehir içi yollardan memnuniyeti.

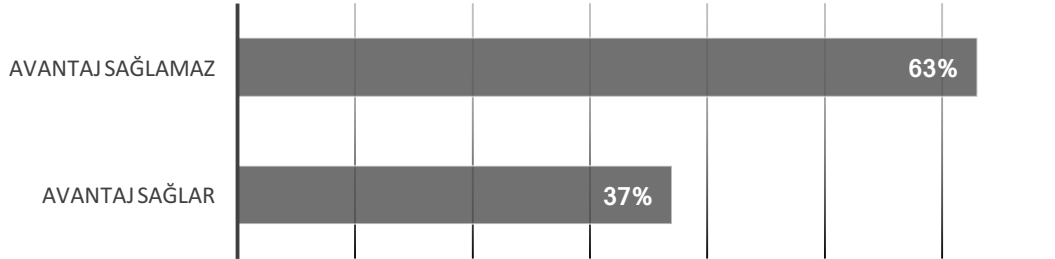

4.3.3.4 Parkın arka kapısının açık olması durumunun kullanıcılara avantaj sağlayıp sağlamaması

Anket katılımcılarının %63'ünün görüşü parkın diğer kapısının açık olmasının onlara bir fayda sağlamayacağı yönünde olurken, %37'si ise kapının açık olmasını tercih edeceklerini ifade ettiler (Çizelge 4.26). Parkın kapalı olan kapısı tarafından gelen kullanıcıların zaten %30'larda olması bu soruya olumlu cevap verenlerin de %37

oranında olması ile ilişkilidir (Şekil 4.37). Arka kapının kapalı olması, o taraftan gelen daha az sayıda kullanıcıyı etkilediği için, arka kapının açık olmasını isteyen kullanıcıların çoğunluğunun o bölgeden gelen ziyaretçiler olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.27 : Diğer kapının açık olmasının katılımcıların park kullanımına etkisi.

4.3.3.5 Katılımcıların park içindeki yollardan olan memnuniyetleri

Anket katılımcılarının %93'ü park içerisindeki yolları yeterli bulurken %7'si buna katılmamaktadır (Çizelge 4.27). Bu soru katılımcılara sorulurken, sorunun park içindeki yollarının oturma alanlarına, kafeteryaya, çocuk oyun alanlarına, tuvaletlere, yürüyüş parkuruna, egzersiz alanlarına kolay ve kesintisiz bir şekilde ulaşılabilirliği sağlayıp sağlamadığını ifade ettiği açıklanmıştır. Kullanıcıların park içinde mekânlar arası ulaşımını engelleyen bir durum olması, o mekânların kullanımlarını negatif yönde etkilemektedir (PPS, 2000). Bu açıklamaların sonucunda kullanıcıların büyük çoğunluğu yollardan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.28 : Katılımcıların park içindeki yollardan memnuniyeti.

4.3.3.6 Parkın şehir merkezine yakın olmasının kullanıcıların park kullanımına etkisi

Anket katılımcılarının %98'i parkın şehir merkezine yakın olmasının kullanımlarını

arttırdığını belirtmiştir (Çizelge 4.28). Parkın şehir merkezine yakın olması arazi kullanımlarının da çeşitlenmesini beraberinde getirdiğinden, farklı arazi kullanımlarının da kullanıcıların parka gelişini pozitif yönde etkilediği görülmektedir.

Çizelge 4.29 : Parkın şehir merkezine yakın olmasının park kullanımına etkisi.

4.3.3.7 Ulaşılabilirlik ve bağlantılar bölüm sonucu

Anket çalışmasının üçüncü bölümü olan bu bölümünde, katılımcılara 3. Alt Hipotez olan “Lüleburgaz Gençlik Parkı, kent içinde ulaşılabilir bir konuma sahiptir ve park içindeki mekânlar arası ilişkileri kuvvetlidir.” hipotezini test etmek amaçlı sorular sorulmuştur. Kullanıcıların verdiği cevapların sonuçlarına göre katılımcıların çoğu parka yürüyerek ulaşmaktadır, bunun yanı sıra toplu taşıma, bisiklet, motosiklet ve özel araç ile gelen kullanıcılar da vardır. Bisiklet ile gelen kullanıcıların bisiklet park yerine ihtiyacı olduğu kullanıcılar tarafından belirtilmiştir, bisiklet park yerlerinin parka eklenmesi kullanıcıları bisiklet kullanımına teşvik edecektir.

Parka ulaşım süresi arttıkça gelen kullanıcıların sayısı azaldığı görülmektedir. Kullanıcıların çoğunluğu parka ulaşmak için olan şehir içi yollardan memnundur. Parkın kuzeyindeki mahallelerden gelen katılımcıların parkın kapalı olan kapısının açık olmasını tercih edeceklerini belirtmişlerdir ki bu oran %37’dir. Güvenlik sebebiyle parkın arka kapısının kapalı olması bu yönden gelen kullanıcı sayısını negatif yönde etkilediğinden, günün belirli saatlerinde bu kapının açık olması kuzeyde oturan kullanıcıları da parkı kullanmaya teşvik edeceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte özel araç ile gelen kullanıcılar araçlarını kapalı olan kapı tarafına park etmek zorunda kaldıkları için bu kapının açık olmasını tercih edeceklerini eklemişlerdir. Kullanıcıların büyük çoğunluğu park içindeki yollardan memnundur. Kullanıcılar yollardan memnun olduklarını dile getirseler de; park genel olarak düz bir zemine sahip olmasına rağmen girişte alçak merdivenlerin olduğu bölümde

yaşlılar, engelliler ve bebek arabalıların kullanımı için rampalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Parkın şehir merkezinde olması neredeyse kullanıcıların tamamının parka gelmesini pozitif yönde etkilemektedir. Bu cevaplara göre Alt Hipotez 3 doğrulanmıştır.

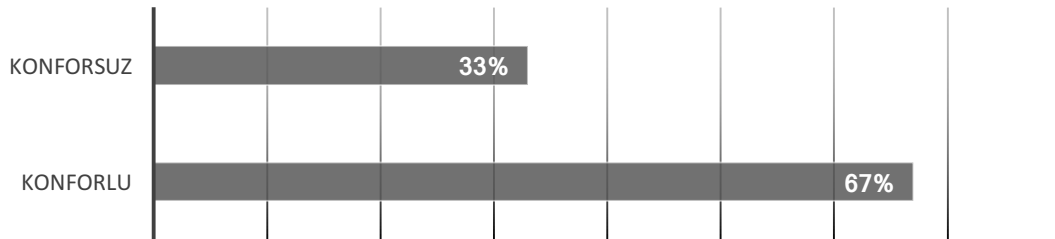
4.3.4 Konfor ve imaj

Anket çalışmasının dördüncü bölümü olan bu bölümde katılımcılara parkın konforlu olup olmadığı, parktaki konfor öğelerinden olan memnuniyetleri, parkın güvenlik durumu ve parkta rahatsız oldukları durumlar sorulmuştur. Bu soruların sonucunda Alt Hipotez 4 “Lüleburgaz Gençlik Parkı, imaj ve konfor açısından kullanıcılarını tatmin etmektedir.” test edilecektir.

4.3.4.1 Parkın konforu

Anket katılımcılarının %67’si ile geneli parkın konforlu bulurken, %33’ü konforsuz olduğunu düşünmektedir (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.30 : Kullanıcıların gözünden parkın konfor durumu.

4.3.4.2 Katılımcıların parkın konfor öğeleri ile ilgili memnuniyetleri

Kullanıcıların çoğunluğu parkın büyüklüğü, konumu, atmosferi, güvenliği, genel imajı, tasarımı ve bitkilendirmesi konularında parkın iyi olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.30). Parkın gece aydınlatması konusunda katılımcıların %17’si parkı akşam kullanmadıkları için fikir belirtmemiş, % 27’si kötü, %24’ü orta, %32’si iyi olarak derecelendirmiş ve genel bir yardıya varılamamıştır. Kadın ve erkek kullanıcıların en memnun oldukları konu parkın konumu olmuştur. Kadın ve erkek kullanıcıların kötü cevabını en çok verdiği konu ise gece aydınlatması olmuştur. Kadın kullanıcıların erkek kullanıcılara göre daha yüksek oranlarda, iyi şıkkını tercih ettiği görülmüştür. Bu durumda kadın kullanıcıların parktaki konfor öğelerinden erkek kullanıcılara göre daha fazla memnun olduğunu söyleyebiliriz.

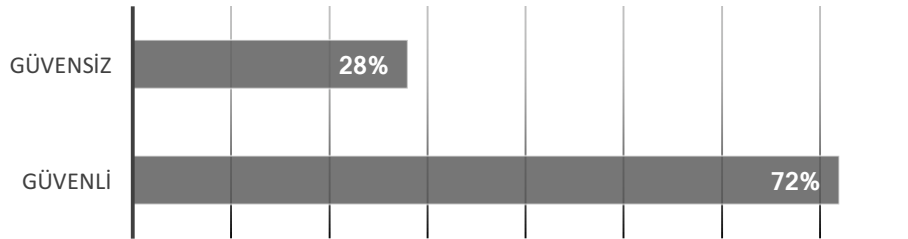
Çizelge 4.31 : Kullanıcıların konfor öğeleri ilgili memnuniyetleri.

Parkın Büyüklüğü			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	50	28	78
Orta	7	15	22
Kötü	-	-	-
Toplam	57	43	100
Parkın Konumu			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	55	40	95
Orta	2	3	5
Kötü	-	-	-
Toplam	57	43	100
Parkın Atmosferi			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	47	37	84
Orta	10	5	15
Kötü	-	-	-
Toplam	57	42	99
Parkın Güvenliği			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	36	22	58
Orta	11	10	21
Kötü	9	11	20
Toplam	56	43	99
Parkın İmajı			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	44	36	80
Orta	11	4	15
Kötü	2	3	5
Toplam	57	43	100
Parkın Tasarımı			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	36	24	60
Orta	18	14	32
Kötü	3	5	8
Toplam	57	43	100
Parkın Bitkilendirmesi			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	38	28	66
Orta	15	9	24
Kötü	4	6	10
Toplam	57	43	100
Parkın Gece Aydınlatması			
	Kadın	Erkek	Toplam
İyi	20	12	32
Orta	13	11	24
Kötü	15	12	27
Fikri yok	9	8	17
Toplam	57	43	100

4.3.4.3 Parkın güvenliği

Anket katılımcılarının %72'si parkta kendilerini güvende hissettiklerini, %28'i ise hava karardıktan sonra tedirgin olduklarını belirtmiştir (Çizelge 4.31). %28'in büyük çoğunluğu parkın ıssız alanlarında, gece aydınlatmasının da yetersizliği sebebiyle hava kararınca kendilerini güvensiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun pek çok parkta benzer bir şekilde olduğu söylenebilir (Çizelge B.6).

Çizelge 4.32 : Kullanıcılara göre parkın güvenlik durumu.

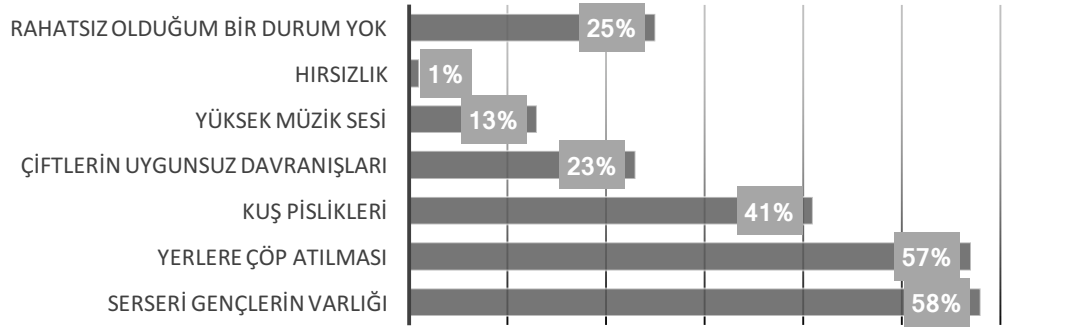

4.3.4.4 Kullanıcıların parkta rahatsız oldukları durumlar

Katılımcıların %25'i rahatsız oldukları herhangi bir durum olmadığını belirtmiştir. Rahatsız olanların ise çoğunlukla aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığından ve yerlere çöp atılmasından rahatsız oldukları görülmüştür (Çizelge 4.32). Diğer rahatsız oldukları durumlar şu şekildedir: Kuş pislikleri, çiftlerin uygunsuz davranışları, yüksek müzik sesi, hırsızlık. Gençlik Parkı'nda aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığı kullanıcıların en çok rahatsız olduğu konu olmuştur. Parkın tarihsel oluşum sürecinde de bahsedilen antisosyal davranışlar sergileyen geçmişten beri süre gelen çevreye rahatsızlık veren genç gruplar, parkın giriş çıkışları kontrollü ve parkın güvenlik görevlileri olmasına rağmen kullanıcıların en rahatsız olduğu özellik olarak öne çıkmıştır. Parkın kuzey batısında Romanlar'ın yaşadığı mahallelerin bulunması, bu mahallelerden gelen gençlerin park müdavimlerini rahatsız ettiği kullanıcı görüşmelerinden anlaşılmıştır. Aykırı davranışlar sergileyen gençlerden rahatsız olma durumu İstanbul'daki çeşitli parklarda da görülmekle birlikte rahatsızlık oranı genel olarak Gençlik Parkı'ndaki kadar yüksek değildir (Çizelge B.6). Kullanıcıların rahatsız oldukları ikinci konu ise yerlere çöp atılmasıdır, bu çöpler genellikle çekirdek kabukları ve zaman zaman içecek kutuları olmaktadır. Kullanıcıların bu tip çöplerden rahatsız olması mekânı sahiplendiklerini göstermekle birlikte, yerlere çöp atan kişilerin uyarılarak eğitilmesi

sağlanmalıdır (PPS, 2000). Kullanıcıların kuş dışkılarından ve kötü kokusundan rahatsız olduğu görülmektedir. Parkta bulunan ağaçlara konan kargaların dışkıları kötü bir kokuya sebep olmaktadır ancak ağaçların kuru dalları kesilip budanarak bu durum büyük oranda ortadan kaldırılmıştır.

Çizelge 4.33 : Katılımcıların parkta rahatsız oldukları durumlar.

4.3.4.5 Konfor ve imaj bölüm sonucu

Anket çalışmasının dördüncü bölümü olan bu bölümde, 4. Alt Hipotez “Lüleburgaz Gençlik Parkı, imaj ve konfor açısından kullanıcılarını tatmin etmektedir.” test etmek amaçlı sorular katılımcılara sorulmuştur. Kullanıcıların verdiği cevapların sonuçlarına göre katılımcıların katılımcıların çoğunluğu parkı konforlu bulmaktadır. Kullanıcılar parktaki konfor öğelerinden genel olarak memnundur. Kullanıcılar en çok parkın konumundan, en az da gece aydınlatmasından memnundurlar. Gece aydınlatmalarının yeniden düzenlenmesinin kullanıcıların kendilerini daha güvenli hissetmelerini sağlayarak parkın imajı konusundaki görüşlerini iyileştireceği düşünülmektedir.

Kadın kullanıcıların parktaki konfor öğelerinden erkeklere göre daha fazla memnun olduğu görülmüştür. Kullanıcıların çoğunluğu parkta kendilerini güvende hissederken, güvende hissetmeyen ¼'lük kısım hava kararınca aydınlatmanın yetersiz olmasından rahatsız olduklarını belirtmiştir. Parkta en çok rahatsız olunan konu aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığı ve yerlere çöp atılmasıdır. Aykırı davranışlar sergileyen gençlerin parktan uzaklaştırılması yerine parktaki sabit kullanıcı sayısının artması ile Jacobs'ın görüşlerinden de faydalanarak parkın kendi güvenliğini sağlayan bir yer haline gelmesi ile bu durumun önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Kullanıcıların rahatsız oldukları çeşitli konular olmasına rağmen kullanıcıların %67'si parkı konforlu bulmakta ve %80'i parkın genel imajını iyi olarak tanımlamaktadır. Kullanıcıların verdiği bu cevaplar doğrultusunda Alt Hipotez 4 doğrulanmıştır. Fiziksel ve mekânsal özellikleri Trakya'daki parklar arasında iyi bir konumda olan bu parkın bakımı konusunda daha özenli olunması ile parkın konfor ve imajının arttırılabileceği düşünülmektedir.

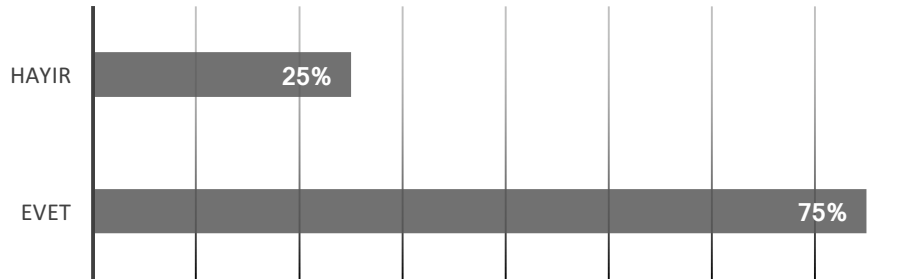
4.3.5 Sosyallik

Anket çalışmasının beşinci bölümü olan bu bölümde katılımcılara kendilerini parkın bir parçası olarak hissedip hissetmedikleri, parkı iyi bir toplanma mekânı olarak görüp görmedikleri, parkta tanıdıklarıyla karşılaşma sıklıkları, parktaki diğer insanlarla ne kadar iletişim kurdukları ve kurmak istedikleri sorulmuştur. Bu soruların sonucunda Alt Hipotez 5 “Lüleburgaz Gençlik Parkı, kullanıcılarının sosyalleşmesine imkân vermektedir.” test edilecektir.

4.3.5.1 Kullanıcıların kendilerini parkın bir parçası olarak hissetmeleri

Katılımcıların %75'i kendisini parkın bir parçası olarak hissettiğini belirtirken, %25'i aksini belirtmiştir (Çizelge 4.33). Bu durumda kullanıcıların parkı sahiplendiğini söylemek mümkündür.

Çizelge 4.34 : Katılımcıların kendilerini parkın bir parçası olarak hissetmesi.

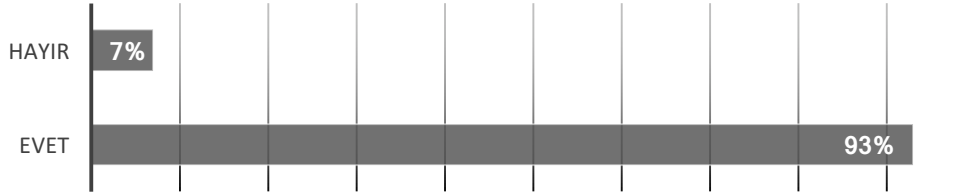

4.3.5.2 Kullanıcıların parkı iyi bir toplanma mekânı olarak görmesi

Katılımcıların %93'ü parkın iyi bir toplanma mekânı olduğunu belirtirken, %7 si de buna katılmadıklarını söylemiştir (Çizelge 4.34). Buna ek olarak kullanıcıların parkta kimlerle vakit geçirdiğine bakıldığında arkadaşlarıyla vakit geçirenlerin %67, çocuğu veya torunuyla vakit geçirenlerin %24, eşi veya ailesiyle vakit geçirenlerin de %17 olduğu görülmektedir (Çizelge 4.13). Çeşitli çalışmaların anket sonuçlarına

bakıldığında kullanıcıların büyük çoğunluğunun parkları toplanma mekânı olarak gördüğü anlaşılmaktadır (Çizelge B.6).

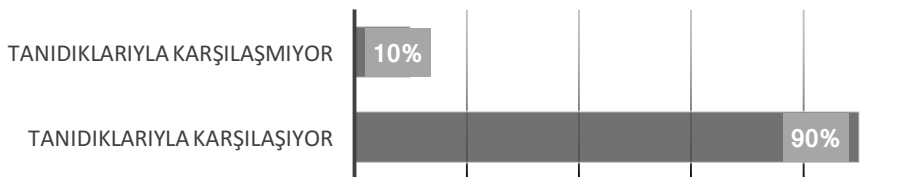
Çizelge 4.35 : Kullanıcıların parkı bir toplanma mekânı olarak görmesi.

4.3.5.3 Kullanıcıların parkta tanıdıklarıyla karşılaşma sıklıkları

Katılımcıların %90'ı parka geldiklerinde tanıdıkları ile karşılaştıklarını belirtmiştir (Çizelge 4.35). Katılımcıların %76'sı genellikle, %14'ü de nadiren de olsa tanıdıklarıyla karşılaştığını belirtmiştir. Kullanıcıların çoğunluğunun parkta tanıdıklarıyla karşılaşması, parkta sosyal ilişkilerin kuvvetli olduğunu göstermektedir. Kullanıcıların parkta tanıdıklarıyla karşılaşma oranı İstanbul'daki çeşitli parklara oranla oldukça yüksektir, bu durum Gençlik Parkı'nın küçük bir şehirde yer alması ile ilişkili olması muhtemeldir (Çizelge B.6).

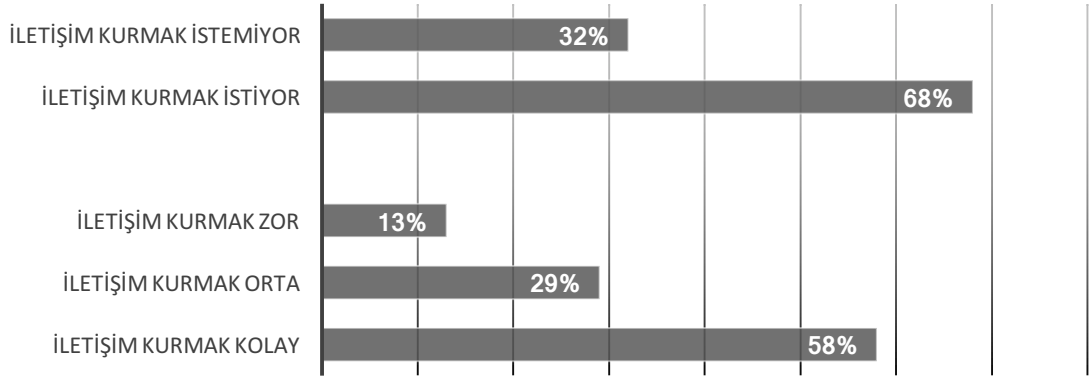
Çizelge 4.36 : Kullanıcıların parkta tanıdıklarıyla karşılaşma durumları.

4.3.5.4 Kullanıcıların parktaki diğer insanlarla iletişimi

Ankete katılanların %45'i genellikle, %23'ü de nadiren olmakla birlikte toplamda %68'i tanımadıkları insanlarla iletişim kurmak istediğini belirtmiştir. (Çizelge 4.36). Katılımcıların çoğunluğu insanlarla iletişim kurmanın kolay olduğunu düşünmektedir. Bu veriler bize kullanıcıların parkta sosyalleşmek istediklerini ve çoğunluğun sosyalleşmenin kolay olduğunu düşünmekte olduklarını göstermektedir. Bunlara ek olarak diğer insanlarla iletişim kurmak istemeyenlerin ve bu durumu zor olarak tanımlayanların genellikle genç yaştaki kullanıcılar olması dikkat çekmektedir.

Çizelge 4.37 : Kullanıcıların parktaki diğer insanlarla iletişimi.

4.3.5.5 Sosyallik bölüm sonucu

Anket çalışmasının beşinci bölümü olan bu bölümde, katılımcılara 5. Alt Hipotez “Lüleburgaz Gençlik Parkı, kullanıcılarının sosyalleşmesine imkân vermektedir.” hipotezini test etmek amaçlı sorular sorulmuştur. Kullanıcıların çoğunluğunun parkta arkadaşlarıyla, ailesi veya çocuklarıyla vakit geçirdiği görülmektedir. Woodie’nin de söylediği gibi parklar insanların arkadaşlarıyla, çocuklarıyla veya aileleriyle beraber keyifli vakit geçirebildikleri bir yer oldukları zaman, sağlıklı bir kamusal mekân olurlar (Garvin, 2011).

Katılımcıların verdiği diğer cevaplara göre kullanıcıların çoğunluğu kendini parkın bir parçası olarak hissetmekte, parkı iyi bir toplanma mekânı olarak görmekte, parktaki diğer insanlarla iletişim kurmak istemekte ve bunu kolay bir durum olarak görmektedir. Bu verilerin parkın sosyalleşmeye imkân verdiğini göstermesiyle Alt Hipotez 5 doğrulanmıştır. Parkta kullanıcıların sosyalleşmesini arttırabilmek adına oturma alanlarının grup kullanımlarını teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenmesi sosyalleşmeyi arttırmaya yönelik bir hareket olacaktır. Ek olarak şehir sakinlerinin park kullanımını arttıracak sosyal ve kültürel etkinliklerin arttırılması hem aktivite çeşitliliğine katkı sağlayacak hem de sosyalleşmesinin gelişmesini destekleyecektir.

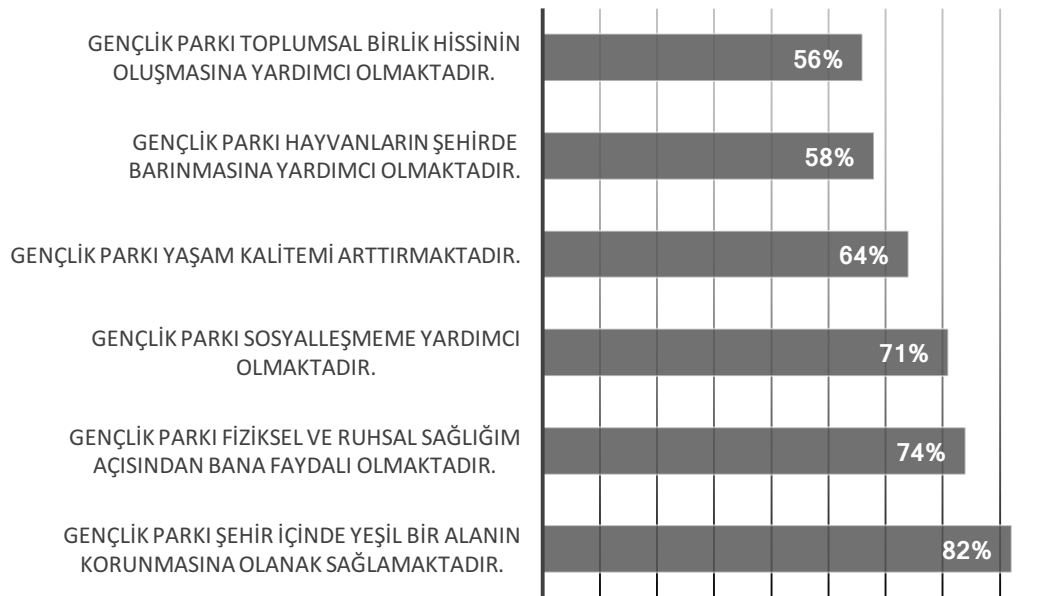
4.3.6 Genel değerlendirme ve farkındalık

Anket çalışmasının son bölümü olan bu bölümde, kullanıcıların park ile ilgili farkındalıkları ve genel görüşleri test edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcıların parkın işlevleri ile ilgili farkındalıkları, parkın en sevdikleri ve sevmedikleri özellikleri sorulmuş, son olarak da parka genel bir değerlendirme notu verilmesi istenmiştir.

4.3.6.1 Katılımcıların parkın etkileri ile ilgili farkındalığı

Bu soru; kullanıcıların, parkların kentlerde üstlendiği roller bağlamında Gençlik Parkı'nın üstlendiği işlevleri ile ilgili farkındalıklarını ölçmek üzere sorulmuştur. Kullanıcıların çoğunluğunun parkların şehirlerde üstlendikleri rekreasyonel, sosyal, ekolojik işlevlerinin farkında olduğu görülmektedir (Çizelge 4.37). Bu soruda 4 ve üzeri şıkka cevap verenlerin oranı %71'dir, verilen cevaplar cinsiyete göre farklılık göstermemektedir (Çizelge 4.38). Bu veriler Gençlik Parkı'nın bilinçli bir kullanıcı kitlesine sahip olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.38 : Katılımcıların parkın rolleri ile ilgili farkındalıkları.

Çizelge 4.39 : Katılımcıların verdiği cevap sayısının cinsiyetlere göre dağılımı.

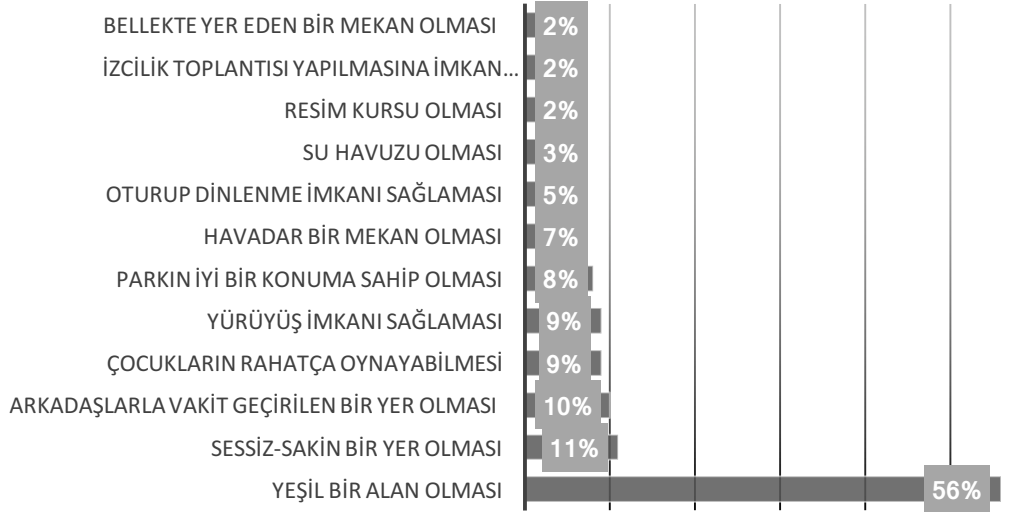
	1	2	3	4 ve üzeri	Toplam
Kadın	%14	%3	%10	%73	%100
Erkek	%16	%4	%20	%70	%100

4.3.6.2 Kullanıcıların Gençlik Parkı'nın en çok hoşlandıkları özellikleri

Bu soruya 99 kişi cevap vermiştir. Kullanıcıların park ile ilgili en sevdikleri durum yeşil bir alanda vakit geçirmeye olanak sağlaması olmuştur (Çizelge 4.39). İnsanların parkın vakit geçirilecek yeşil bir alan olarak görülmesinin en çok hoşlandıkları özellik olması tahmin edilebilecek bir durumdur. İkinci sırada sessiz ve sakin bir yer

olduğu için insanların rahatlamak bir yer olarak parkı tercih ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte arkadaşlarla vakit geçirilen bir yer olarak üçüncü sırada belirtilmesi de Gençlik Parkı'nın kullanıcılarına iyi bir sosyalleşme imkânı sağladığını tekrar göstermektedir. Bunlara ek olarak parklar deniz veya şehir manzarasına sahip olduklarında, manzara faktörünün ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Çizelge B.7)

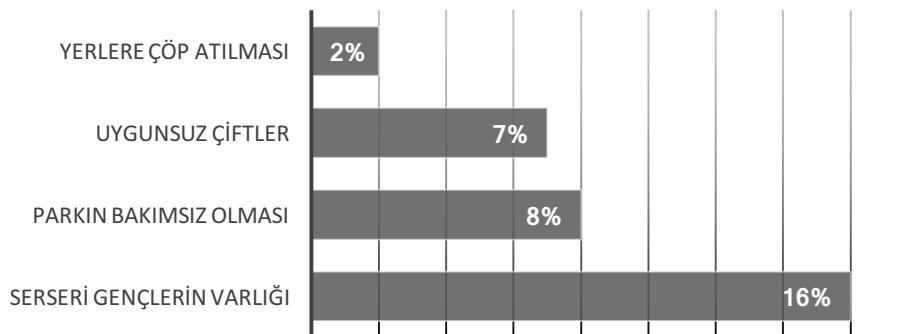
Çizelge 4.40 : Kullanıcıların parkın en sevdikleri özellikleri.

4.3.6.3 Kullanıcıların Gençlik Parkı'nın hoşlanmadıkları özellikleri

Bu soruya kullanıcıların %67 sevmedikleri bir yanı olmadığı yanıtını vermiştir. Kullanıcılara parkın hoşlanmadıkları özellikleri sorulduğunda kullanıcıların parkla ilgili en rahatsız oldukları konu olarak aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığı ilk sırada yer almıştır (Çizelge 4.40). Bu duruma 4.3.5.4'te detaylı olarak değinilmiştir.

Çizelge 4.41 : Kullanıcıların parkın hoşlanmadıkları özellikleri.

4.3.6.4 Kullanıcıların Gençlik Parkı ile ilgili genel değerlendirmeleri

Katılımcılara parka genel bir değerlendirme notu vermeleri istendiğinde %61'i iyi, %33'ü orta ve %6'sı da kötü yanıtını vermiştir. Bu durumda kullanıcıların parkın sevmedikleri ve rahatsız oldukları özellikleri olmasına rağmen, %94 gibi yüksek bir oranla kullanıcıların çoğunluğu orta veya iyi olarak nitelendirmektedir.

4.3.6.5 Genel değerlendirme ve farkındalık bölüm sonucu

Anket çalışmasının son bölümü olan bu bölümde kullanıcıların çoğunluğunun parkların şehirlerde üstlendikleri rekreasyonel, sosyal, ekolojik işlevlerinin farkında oldukları görülmüştür. Bilinçli kullanıcılara sahip Gençlik Parkı'nın en çok sevilen özelliği yeşil bir alan olması ve en hoşlanılmayan özelliği ise aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığı olmuştur. Genel değerlendirmeye göre de kullanıcıların çoğunluğu parkı iyi olarak nitelendirerek parktan memnun olduklarını göstermiştir.

5. SONUÇ

Endüstri Devrimi'nin ardından kentleşmenin hızlanmasıyla birlikte yaşam şartları ve günlük yaşam rutinleri değişmeye başlamıştır. Toplumsal yaşam biçimlerinin değişmesiyle birlikte kentlerin insan hayatına fiziksel ve sosyal etkileri oldukça büyük olmuştur. Yeni yaşam şartlarına ayak uydurmaya çalışan kent toplumları için yeni mekânsal gereklilikler ortaya çıkmıştır. Kentlilerin birlikte vakit geçirebilecekleri, kentlerdeki sağlıksız yaşam koşullarını tolere edebilecekleri açık mekânlara olan ihtiyaçları farklı büyüklüklerde kamusal mekânların oluşmasına ön ayak olmuştur. Bu sebeplerle oluşan kamusal açık mekânlar, kullanıcıları ve kullanıcılarının çeşitli ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmeye başlamıştır.

Bu tez çalışmasında kullanıcıların kamusal mekân kullanımlarını etkileyen faktörler incelenerek parklar bağlamında değerlendirilmiştir. İnsanların park kullanımlarını etkileyen ve şekillendiren etmenler, toplumların park kullanımlarının aktif olduğu gelişmiş ülkelerdeki çalışmalarda üretilen yazılı kaynaklardan derlenen başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır. Kamusal mekân kullanımını etkileyen bu faktörler; kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor ve imaj, sosyallik başlıkları altında Gençlik Parkı üzerinden detaylı olarak incelenmiştir. Gerekli görülen yerlerde çeşitli parklarda yapılan anket çalışmalarının sonuçları karşılaştırılmış ve bölüm sonuçlarında önerilerde bulunulmuştur. Anket çalışmasının sonuçlarına göre park kullanıcılarının büyük çoğunluğu, park kullanma alışkanlığına sahiptir; yarısından fazlası her türlü hava şartına rağmen dört mevsim boyunca parkı kullanmaktadır ve katılımcıların büyük çoğunluğu haftada en az bir kez parka uğramaktadır. Park kullanıcıların büyük çoğunluğu kendisini parkın bir parçası olarak hissetmektedir. Bununla birlikte Gençlik Parkı kullanıcılarının çoğunluğunun şehirdeki diğer kamusal açık alanları kullandıkları da ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar çerçevesinde kamusal açık alanları (park, meydan, sokak, vb.) kullanmanın bir yaşam tarzı, alışkanlığı olduğu görülmektedir. Tüm bunlar bize parkın kullanıcılarının büyük bölümünün kentli olma kültürünün özelliklerini yansıttığını göstermektedir.

Bu tez kapsamınca incelenen faktörler ve anket çalışmasının sonucunda getirilen öneriler çoğunlukla parkların sabit kullanıcılarının memnuniyetini ve kullanımını arttıracaklarını söylemek yanlış olmaz. Bunun yanında yeni kullanıcıları kamusal açık

alanları kullanmaya teşvik etme ve parklara yeni kullanıcılar kazandırmak açısından zayıf girişimler olacaklardır. Bu tez çalışmasında olduğu gibi gelişmiş ülkelerin bu konudaki çalışmalarının örnek alınması ile oluşturulan kamusal açık alanlarda kullanımları etkileyen faktörler, kentleşme sürecini başarılı bir şekilde yaşayamamış Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için ikincil derecede önemli başlıklar olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi kırdan kente olan hızlı göçün etkisiyle ülkemizdeki şehirlerde artan nüfus için gerekli yatırımların vaktinde yapılamamış olması ve bu durumun şehirlerin fiziksel ve kültürel yapısına yansımış olmasıdır. Çünkü bu süreçte ekonomik, demografik ve sosyal gelişimlerin dengeli bir şekilde oluşmaması toplumsal ilişkilerde kentlerdeki yaşamın gerektirdiği değişikliklere uyum sağlayan bir nüfusun oluşmasına sebep olmuştur. Şehirlerde artan nüfusun ihtiyaçlarının zamanında karşılanamamış olması kentli olma kültürünün toplum tarafından içselleştirilememesini beraberinde getirmiştir.

Kentlerde sağlıklı bir şekilde yaşayabilmenin en önemli göstergelerinden birisi olan kamusal yeşil alanlar, hızlı kentleşmenin yaşandığı Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde en çok etkilenen alanlar olmuşlardır. Kamusal açık ve yeşil alanların bir sistem bütünü olarak ele alınması ve toplumsal ihtiyaçların da bu sistem içinde düşünülmesi gerekliliği bile ülkemizde ancak 2014 Mekânsal Planlar Yönetmeliği ile yasal bir şekilde uygulamaya girmiştir.

Böyle bir durumda parklardaki kullanımları başarılı ve etkin kılmak için öncelikle kentlilik kültürünün/bilincinin oluşturulması gereklidir. Çünkü kentler bilinçli toplumların oluşmasını desteklerken, bilinçli toplumlar da yaşanabilir kentlerin oluşmasında etkin ve katılımcı bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla yeşil alanların üretimi sürecinde toplumun katılımı ön planda olmalıdır. Bu yüzden insanlara kentli olma, kamusal mekânları kullanma kültürünün edindirilmesi ve bunun günlük hayatlarının bir parçası haline getirilmesi önemlidir. Örneğin halkın katılımının özellikle teşvik edilerek parklarda ve diğer kamusal alanlarda etkinlikler düzenlenmesi, küçük yaşta bu eğitimi verebilmek için okullarda öğretmenlerin öğrencilerle birlikte parklarda çeşitli etkinlikler yapmasının teşvik edilmesi, izcilik eğitimi gibi park alanlarında yapılabilecek kamusal aktivitelerin özendirici olması gibi çeşitli önerilerle bireylere kamusal alan kullanma alışkanlığı edindirilmelidir. Kentli olmanın gerekliliği olan örgütleşmenin en önemli örneği olarak sivil toplum kuruluşlarının da bu konuda etkin bir rol oynaması gereklidir. Bireylerin

bilinçlenmesi sayesinde toplumların açık-yeşil alanlar oluşturma konusunda yerel yönetimlerde söz hakkı olması katılım açısından önemlidir. Aktif ve başarılı şekilde kullanılan yeşil alanların oluşması, insanların kamusal ihtiyaçlarını bu alanlarda karşılaması ve buraya bağlılık hissetmeleri eğitim, planlama, tasarım ve uygulama aşamalarının bilinçli bir şekilde sürdürülmesi ile mümkün olacaktır. Bu sebeple şehir yöneticileri, şehir plancıları, peyzaj mimarları ve kentli halkın katılımının sağlandığı, bilinçli bir kamusal açık-yeşil alan üretim ve yönetim şekli oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak; hızlı kentleşme sürecinin ülkemizdeki kentlerde ve toplumumuzda oluşturduğu çarpık yapı pek çok alanda kendini göstermektedir. Kentlilik bilincinin oluşturulması, toplumsal yaşamın düzene girmesi ve kent yaşamı gelişmiş ülkelerdeki gibi kamusal alan kullanımının halkın talebi ve isteğiyle ortaya çıkması ciddi bir eğitim sürecine ihtiyaç duymaktadır. Gelişmiş toplumların kamusal açık alan kullanım seviyesine ulaşırken aradaki farkı kapatmak için hem eğitimi hem de bu tez çalışmasında irdelenen kamusal alan kullanımlarını etkileyen faktörleri göz önünde bulundurarak kamusal açık-yeşil alan planlamaları ve uygulamaları yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akıncı, B.** (2010). *The Need for Evaluation in Urban Open Spaces a Case Study from the City of Vienna*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alexander, C., Ishikawa, S., Silverstein, M.** (1977). *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*. New York, NY.: Oxford University Press.
- Altman, I., ErwinZ.** (1989). *Public Places and Spaces*. Human Behavior and Environment Series: Sayı 10, New York: Plenum Press.
- Arslan, A.** (2010). *Kasabadan Kente Bir Cumhuriyet Yürüyüşü: Lüleburgaz*. Lüleburgaz, Kırklareli: GörünümYayımları.
- Arslan, M.** (1999). *Kent Parklarının Tarihsel Gelişimi ve İşlevleri*. Tarım ve Köy Dergisi
- Atabek, E.** (2002). *Kamusal Mekânlarda Kalite: Yıldız Teknik Üniversitesi Kampüsü'nde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydemir, E. S.** (2004). *Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı*, Trabzon. Akademi Kitabevi.
- Baljon, L.** (1992). *Designing Parks: Examination of Contemporary Approaches to Design in Landscape Architecture*. Amsterdam: Architectura& Natura Press.
- Baştürk, A.** (2016). Kişisel görüşme. 25 Ekim 2016, Lüleburgaz, Kırklareli.
- Bentley, I., Alcock A., Murrain, P., McGlynn, S. and Smith, G.** (1993). *Responsive Environments: A Manual For Designers*. London: Butterworth Architecture.
- Berberoğlu, B.** (2010). *Rumeli'de 653 Yıllık Vatan Lüleburgaz ve Gazi Ali Bey Camii Tarihi*. Lüleburgaz.
- Çelik, M.** (1998). *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.
- Garvin, A.** (2011). *The Public Parks: The Key to Livable Communities*. New York, W.W.: Norton & Company.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G., Stone, A. M.** (1995). *Public Space*. New York, NY.: Cambridge University Press.
- Corbusier, L.** (2007). *Atina Anlaşması*(Ayda Yörükan, Çev.). İstanbul : Yapı Kredi Yayınları.
- Düzce Yerel Haber.** (2015). *Düzce Sivil İnsiyatifi Parklar Satılmasını Diye Yürüdü*. Erişildi 06 Ocak 2017, <http://www.duzceyerelhaber.com/duzce->

haberleri/37997-Duzce-Sivil-insiyatifi-Parklar-satilmasin-diye-yurudu#.WG--I3fBKRs>, erişim tarihi 06.01.2017.

- Erdem, Ü., Erdoğan, N., Şengür, Ş.** (2014). Ekolojik Açıdan Belediyeler, Çevre ve Kentlilik Bilinci. *TMMOB İzmir Kent Sempozyumu*, Sayfa: 281-290. İzmir.
- Erdönmez, M. İ., Ünlü, S. A.** (2009). Kentsel açık alanları etkileyen sanat akımlarının Türkiye'deki yansımaları: İstanbul örneği. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Sayı: 59, 32-48.
- Erkut, G.** (1995). *Kentsel Mekân ve Yaşam Kalitesi*. Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, İstanbul Teknik Üniversitesi: İstanbul.
- Ersoy, M.** (2015). *Kentsel Planlamada Standartlar*. Beşiktaş, İstanbul: Ninova Yayınları.
- Gehl, J.** (1987). *The Life Between Buildings*. New York, NY.: Van Nostrand Reinhold.
- Gökalp, A.** (2006). *Körfez depremi sonrası Adapazarı kentsel yerleşim düzeninde açık yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Gürkaş, T.** (2003). *Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Kamusal Yeşil Alanın Doğuşu*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Halebak, E.** (2016). Kişisel görüşme. 31 Ekim, Lüleburgaz, Kırklareli.
- Hürfikir Gazetesi.** (2016). *Gençlik Parkı'nda Spor Keyfi*. Erişildi 26 Ekim 2016, <http://www.hurfikir.com.tr/haber/991/genclik-parkinda-spor-keyfi.html>>, erişim tarihi 07.10.2016.
- Jacobs, J.** (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.
- Kandemir, R. V.** (2010). *Kamusal Alan İçerisinde Mahalle Parkları ve Bir Mahalle Parkı Tasarım Rehberi Düşüncesi*. (Yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kit Campbell Associates.** (2001). *Rethinking Open Space, Open Space Provision and Management: A Way Forward*. (Scottish Executive Central Research Unit için hazırlanmış rapor). Edinburgh, İskoçya.: The Stationary Office.
- Krier, R.** (1991). *Urban Space*. Londra, England: Academy Editions.
- Le Corbusier.** (2015). *Atina Anlaşması* (A. Yörükan, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Lüleburgaz Belediyesi.** (2016). *Lüleburgaz Belediyesi 2016 Performans Programı*. Lüleburgaz, Kırklareli: Lüleburgaz Belediyesi.
- Lynch, K.** (1984). *Good City Form*. Cambridge, Massachusetts.: The MIT Press.
- Lynch, K.** (2010). *Kent İmgesi* (İrem Başaran, Çev.). İstanbul.: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Marcus. C.C., Francis. C.** (1990). *People place: Design Guidelines For Urban Space*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği.** (2014). **T. C. Resmi Gazete, 29030, 14 Haziran 2014.**
- Menzil.** (n.d.). Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişildi: 26 Ekim 2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=MENZ%C4%B0L
- Mikoleit, A., Pürckhauer, M.** (2011). *Urban Code: 100 Lessons for Understanding the City*. Cambridge, Massachusetts.: The MIT Press.
- Müderrişoğlu, F.** (1997). *Lüleburgaz ve Sokollu Mehmed Paşa Külliyesi*. Lüleburgaz, Kırklareli: Lüleburgaz Belediyesi Kültür Yayınları.
- Oğuz, D.** (1998). *Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, A.** (2009). *Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 144–153.
- Pamay, B.** (1978). *Kentsel Peyzaj Planlaması*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları.
- Philips, L. E.** (1996). *Park: Design and Management*. New York, NY.: McGraw-Hill.
- Place Making Chicago.** (2016). *Four key qualities of a successful place*. Erişildi 26 Ekim 2016, <http://www.placemakingchicago.com/about/qualities.asp>
- Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği.** (1985). **T. C. Resmi Gazete, 18916, 02 Kasım 1985.**
- Project for Public Spaces.** (2016). *Creating great urban parks?*. Erişildi: 26 Ekim 2016, <http://www.pps.org/reference/creating-great-urban-parks/>
- Project for Public Spaces.** (2000). *How to Turn a Place Around: A Handbook for Creating Successful Public Spaces*. New York: PPS.
- Project for Public Spaces.** (2016). *Urban Parks of the Past and Future*. Erişildi: 26 Ekim 2016, <http://www.pps.org/reference/futureparks/>.
- Project for Public Spaces.** (2016). *What role can design play in creating safer parks?*. Erişildi: 26 Ekim 2016, www.pps.org/topics/design/toronto_safety_3.
- Project for Public Spaces.** (2016). *Why public spaces fail?*. Erişildi: 26 Ekim 2016, <http://www.pps.org/failedplacefeat/>
- Project for Public Spaces.** (2016). *What makes a successful place?*. Erişildi: 26 Ekim 2016, <http://www.pps.org/reference/grplacefeat>
- Rapaport, A.** (1977). *Human Aspects of Urban Form: Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design*. Oxford: Pergamon Press.

- Rekreasyon.** (n.d.). Türk DİL Kurumu Sözlüğü. Erişildi: 26 Ekim 2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=267173
- Schwartz, A.** (2003). *Parks as Places: What's on Our Bookshelves, Places, A Forum of Environmental Design*, Sayı 15.
- Thompson, I.** (1998). *Landscape and Urban Design, Introducing Urban Design: Intervention and Responses*,
- Thwaites, K.** (2001). *Experiential Landscape Place: an exploration of space and experience in neighbourhood landscape architecture*, Landscape Research, Sayı 26.
- TRAKYAKA.** (2016). *Trakya'da Sosyal Yapı*. Erişildi 26 Ekim 2016, http://www.trakyaka.org.tr/content-182-trakya%C2%B4da_sosyal_yapi.html
- TRAKYAKA.** (2016). *Trakya'nın Demografisi*. Erişildi 26 Ekim 2016, http://www.trakyaka.org.tr/content-183-trakya%C2%B4nin_demografisi.html
- TRAKYAKA.** (2016). *Sanayi Üçlüsünün Kırklareli Merkezi Lüleburgaz*. Erişildi 26 Ekim 2016, http://www.trakyaka.org.tr/content-204-sanayi_uclusunun_kirklareli_merkezi_luleburgaz.html
- Türel, G. D.** (1988). *Ankara kenti yeşil alanlarının kullanım etkilerinin bugünkü durumu ve yeterliliği için alınması gereken önlemler*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünver Şehircilik Mimarlık Danışmanlık Bürosu.** (2000). *Lüleburgaz Araştırma, Değerlendirme ve Genel Revizyon İmar Planları İle 3-A Bölgesinin 3194 Sayılı İmar Kanununun 18. Madde Esasına Uygun 1/5000 Ölçekli İlave Revizyon Nazım İmar Planı ve 1/1000 Ölçekli İlave Uygulama İmar Planı Açıklama Raporu*. (Lüleburgaz Belediyesi için hazırlanmış rapor).
- Whyte, W. H.** (1980). *The Social Life of Small Urban Spaces*. Washington, D.C.: The Conservative Foundation.
- Yıldızcı, A. C.** (1978). *İstanbul'da Kentsel Doku ile Yeşil Doku Arasındaki İlişkiler ve İstanbul Yeşil Alan Sistemi için Bir Öneri*. (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yorulmaz, A.** (2006). *Harikalar Diyarı Parkı'nın Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yücel, G. F.** (2005). *Kent Parkları ile İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması*. (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yükselen, C.** (2010). *Örnekleme Süreci ve Örnekleme Yöntemleri*. 4. Pazarlama Araştırmaları Eğitim Semineri (Sunum), 26-29 Ekim 2010

Url-1<<http://www.luleburgaz.bel.tr/kentimizin-cografyasi/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-2<<http://www.luleburgaz.bel.tr/demografik-yapi/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-3<http://www.luleburgaz.gov.tr/default_b0.aspx?content=194>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-4<http://www.luleburgaz.gov.tr/default_b0.aspx?content=194>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-5<<http://www.luleburgaz.bel.tr/kentimizin-tarihi/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-6<<http://luleburgazaturkio.meb.k12.tr/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-7<<http://luleburgazhem.meb.k12.tr/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-8< <http://tarihteburgaz.blogspot.com.tr/>>, erişim tarihi 07.10.2016.

Url-9<<https://tr.foursquare.com/v/gençlik-parkı/4e039514d22d4cebf3706a39/photos>>, erişim tarihi 05.10.2016.

Url-10< <https://tr.foursquare.com/v/gençlik-parkı/4e039514d22d4cebf3706a39>>, erişim tarihi 01.10.2016.

Url-11< <https://tr.climate-data.org/location/7424/9>>, erişim tarihi 01.10.2016.

EKLER

EK A: Anket

EK B: Karşılaştırma tabloları

EK A

Şekil A.1 : Anket

KAMUSAL BİR MEKÂN OLARAK PARKLARIN KULLANIM KRİTERLERİNİ SAPTAMAYA YÖNELİK ANKET FORMU

ÇALIŞMA ALANI: LÜLEBURGAZ GENÇLİK PARKI

Bu araştırma projesi İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Fakültesi, Disiplinler Arası Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan peyzaj mimarı Doğa Duygu Uslu tarafından yürütülmektedir. Yüksek lisans tez çalışması kapsamında yapılan bu anket ile kamusal açık yeşil alanların kullanım kriterleri ve kullanıcının bu konudaki algısı, etkileri araştırılmaktadır. İkincil olarak da küçük şehir ölçeğinde kamusal yeşil alan algısının büyük şehirlere göre farklılaştığı noktaların olup olmadığı incelenmektedir. Araştırmanın danışmanlığı İTÜ Şehir ve Bölge Planlama bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Lale Berköz tarafından yapılmaktadır.

Bilimsel nitelik taşıyan bu araştırma çalışmasında katılımcıların bilgileri gizli tutulacaktır. İletişim için dogaduyguuslu@gmail.com mail adresi üzerinden irtibat sağlayabilirsiniz. İlgi ve katılımınız için teşekkürler.

TARİH..... SAAT..... HAVA DURUMU.....

I- PARK KULLANICISININ KİŞİSEL BİLGİLERİ

1. Cinsiyetiniz nedir?

A) Kadın B) Erkek

2. Kaç yaşındasınız?

3. Medeni durumunuz nedir?

A) Evli B) Bekar C) Diğer

4. Çocuğunuz var mı? Var ise yaşı/yaşları kaç?

5. Eğitim durumunuz nedir?

A) İlkokul mezunu
B) Ortaokul mezunu
C) Lise mezunu
D) Üniversite mezunu

6. Çalışıyor musunuz?

A) Evet Memur () Serbest Meslek () Çiftçi () İşçi ()
B) Hayır Ev hanımı () Öğrenci () Emekli () İşsiz ()

7. Kaç yıldır Lüleburgaz'da ikamet ediyorsunuz?

A) 1-5 yıl B) 6-20 yıl C) 20 yıldan fazla

8. Hangi mahallede ikamet ediyorsunuz?

A) Yeni Mahalle	B) Cumhuriyet Mahallesi	C) Kocasinan Mahallesi
D) İstiklal Mahallesi	E) Özerler Mahallesi	F) Gençlik Mahallesi
G) İnönü Mahallesi	H) Siteler Mahallesi	I) Gündoğu Mahallesi
J) Güneş Mahallesi	K) Hürriyet Mahallesi	L) Yıldız Mahallesi
M) Yılmaz Mahallesi	N) 8 Kasım Mahallesi	O) Barış Mahallesi
P) Dere Mahallesi	R) İstasyon Mahallesi	S) Diğer.....

II- KULLANIM VE AKTİVİTELER

9. Kentinizde parka gitme alışkanlığınız var mı?

- A) Evet B) Hayır

10. Kentinizde en sık kullandığınız park/parklar hangileridir?

A) Gençlik Parkı	B) 8 Kasım Parkı	C) Z. Özbek Kaynaştırma Parkı
D) Atatürk Parkı	E) İnönü Parkı	F) Zübeyde Hnm. Parkı
G) Şeker Çocuk Parkı	H) Aydın Mutlu Parkı	I) Yıldız Mah. Çocuk Parkı
J) 100. Yıl Parkı	K) Zafer Parkı	L) Babam Görmez Parkı
M) Lüleburgaz Çamlık	N) Eczacıbaşı Parkı	O) Aydınevler 3. Kısım Parkı
P) Örnek Ev. S. Parkı	R) Aynur Özbilen Parkı	S) Onur Kent Parkı
T) Aydın Yvm. K. Parkı	U) Diğer.....	

11. Gençlik Parkı'nı ne sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?

- A) Her gün
B) Haftada 4-5 defa
C) Haftada 2-3 defa
D) Haftada 1 defa
E) Ayda 2-3 defa
F) Daha az

12. Gençlik Parkı'nda ortalama ne kadar vakit geçiriyorsunuz?

- A) 0-30 dk.
B) 30-60 dk.
C) 1-2 saat
D) 2 saatten fazla

13. Gençlik Parkı'na genelde hangi gün ve saatlerde geliyorsunuz?

Hafta içi	Sabah erken ()	Öğleden önce ()	Öğleden sonra ()	Akşam ()
Hafta sonu	Sabah erken ()	Öğleden önce ()	Öğleden sonra ()	Akşam ()

14. Bu parka genellikle hangi mevsimlerde geliyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) İlkbahar B) Yaz
C) Sonbahar D) Kış

15.Gençlik Parkı'nda genellikle kimlerle vakit geçiriyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- A) Yalnız başıma B) Çocuğum ile C) Torunum ile
D) Arkadaşlarım ile E) Diğer

16.Kentinizdeki diğer kamusal alanlardan hangilerini aktif olarak kullanıyorsunuz?

- A) Kongre Meydanı B) Belediye Meydanı
C) Çeşme Meydanı D) Yayalaştırılan cadde ve sokaklar
E) Diğer Parklar F) Diğer..... G)Hiç biri

17.Hafta sonları boş zamanınızı değerlendirmek (rekreasyon) amaçlı vakit geçirmek için genellikle nerelere gitmeyi tercih ediyorsunuz?

.....

18. Gençlik Parkı'nda yer alan aktivitelerin çeşitliliğini ne kadar yeterli buluyorsunuz?

- A) Yeterli B) Orta C) Yetersiz

19.Gençlik Parkı'nı hangi amaçlarla ziyaret ediyorsunuz?

- A) Parkı kullanmak B) Kütüphaneye gitmek
C) Kursa katılmak D) Diğer

20.Gençlik Parkı'nda hangi aktiviteleri yapıyorsunuz?

- A) Yürüyüş veya koşu yapmak
B) Oturmak
C) Egzersiz yapmak
D) Arkadaşlarımla buluşmak/görüşmek
E) Yeni insanlarla tanışmak
F) Çocuk oyun alanlarını kullanmak
G) Gazete/kitap okumak
H) Kafeteryayı kullanmak (çay/kahve içmek)
I) Şehirden bunalıp yeşil bir alanda vakit geçirmek
J) Etrafı seyretmek
K) Güneşlenmek
L) Etkinliklere katılmak
M) Rahatlamak / stres atmak
N) Diğer

21.Gençlik Parkı'nda düzenlenen etkinliklerden haberdar oluyor musunuz?Cevabınız evet ise hangi yollar ile haberdar oluyorsunuz?

- A) Evet Arkadaşlarım aracılığı ile () Yerel basın ile () Afış ve posterler ile ()
B) Hayır

22.Gençlik Parkı'nda olmayan ama olmasını istediğiniz aktivite, etkinlik ve olanaklar var mıdır, varsa nelerdir?

23.Gençlik Parkı'ndaki aktivite alanları ile ilgili aşağıdaki özellikleri lütfen değerlendiriniz.

	YETERLİ	ORTA	YETERSİZ
Çocuk oyun alanlarının büyüklüğü			
Çocuk oyun elemanlarının kalitesi			
Oturma elemanlarının sayısı			
Oturma elemanlarının kalitesi			
Egzersiz elemanlarının sayısı			
Egzersiz elemanlarının kalitesi			
Koşu parkurunun kalitesi			
Tuvaletler			
Kafeterya			
Kültür Evi			
Oyuncak Evi			

24.Gençlik Parkı'nda vakit geçirirken genellikle hangi alanları kullanıyorsunuz?

- A) Yürüyüş parkuru
- B) Egzersiz alanları
- C) Çocuk oyun alanları
- D) Akülü araba alanı (go-kart alanı)
- E) Su topu alanı
- F) Oturma alanları
- G) Parkın iç yolları
- H) Kültür evi
- I) Kafeterya
- J) Diğer

25.Gençlik Parkı'nda özellikle kullanmaya çekindiğiniz veya kullanmayı tercih etmediğiniz alanlar var mı? Var ise neresi olduğunu ve sebebini belirtir misiniz?

.....

III-ULAŞIM

26.Gençlik Parkı'na ulaşımınızı nasıl sağlıyorsunuz?

- A) Yürüyerek
- B) Bisiklet ile
- C) Motorsiklet ile
- D) Özel araç ile
- E) Toplu taşıma (dolmuş) ile
- F) Diğer

27.Gençlik Parkı'na ulaşmanız ne kadar vaktinizi alıyor?

28.Bu parka ulaşmanız için olan şehir içi yollardan memnun musunuz?

- A) Evet
- B) Hayır

29.Gençlik Parkı'nın diğer kapısının açık olması sizin bu parkı kullanımınızı arttırır mıydı?

A) Evet B) Hayır

30.Bu park içerisindeki yolları yeterli buluyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

31.Gençlik Parkı'nın şehir merkezine yakın olması sizin kullanımınızı arttırıyor mu?

A) Evet B) Hayır

IV-KONFOR VE İMAJ

32.Sizce bu park konforlu bir park mı?

A) Evet B) Hayır

33.Gençlik Parkı ile ilgili aşağıdaki özellikleri lütfen derecelendiriniz.

	İYİ	ORTA	KÖTÜ
Parkın büyüklüğü			
Parkın konumu			
Parkın atmosferi			
Parkın güvenliği			
Parkın genel imajı			
Parkın tasarımı			
Parkın bitkilendirmesi			
Parkın gece aydınlatması			

34.Bu parkta kendinizi güvende hissetmediğiniz zamanlar oluyor mu? Var ise ne zamanlar?

.....

35.Gençlik Parkı'nda sizi rahatsız eden durumlar var mıdır?

- A) Rahatsız olduğum bir durum yok
- B) Hırsızlık
- C) Çiftlerin uygunsuz davranışları
- D) Aykırı davranışlar sergileyen gençlerin varlığı
- E) Yüksek müzik sesi
- F) Yerlere çöp atılması
- G) Kuş pislikleri
- H) Diğer.....

V-SOSYALLİK

36.Kendinizi bu parkın bir parçası olarak hissediyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

37.Sizce bu park insanlar için iyi bir toplanma mekânı mıdır?

A) Evet B) Hayır

38.Bu parka geldiğinizde tanıdıklarınızla karşılaşıyor musunuz?

A) Evet Genellikle () Nadiren ()

B) Hayır

39.Bu parka geldiğinizde diğer insanlarla iletişim kurmak istiyor musunuz?

A) Evet Genellikle () Nadiren ()

B) Hayır

40.Bu parktaki diğer insanlarla iletişim kurmak nasıldır?

A) Kolay B) Orta C) Zor

VI-GENEL BEĞENİ VE DEĞERLENDİRME

41.Bu parkın özelliklerinden hangilerine katılıyorsunuz.

A) Fiziksel ve ruhsal sağlığım açısından bana faydalı olmaktadır.

B) Çocuğumun fiziksel ve ruhsal sağlığı açısından faydalı olmaktadır.

C) Sosyalleşmeme yardımcı olmaktadır.

D) Yaşam kalitemi arttırmaktadır.

E) Toplumsal bir aidiyetlik hissi oluşturmaktadır.

F) Ekolojik bir doku olması sebebiyle hayvanların şehirde barınmasına yardımcı olmaktadır.

G) Şehir içinde yeşil bir alanın korunmasına olanak sağlamaktadır.

42.Gençlik Parkı ile ilgili genel bir değerlendirme yapsanız parka nasıl bir not verirsiniz?

A)İyi B) Orta C) Kötü

43.Bu parkla ilgili olarak en çok hoşlandığınız şeyler nelerdir?

.....

44.Bu parkla ilgili olarak hoşlanmadığınız şeyler nelerdir?

.....

45.Park ile ilgili eklemek istedikleriniz var ise;

.....

İlgi ve katılımınız için teşekkürler.

EK B

Çizelge B.1 : Araştırma Bulgularının Örnek Çalışmalarla Karşılaştırılması.

Literatür çalışması esnasında incelenen kaynaklar arasından karşılaştırma yapılacak parklar seçilirken öncelikli olarak araştırma konularının benzerliği ve sonrasında da konum ve büyüklük gibi benzerlik özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Burcu Akıncı'nın *Kentsel Açık Alanlarda Kullanım Sonrası Değerlendirme İhtiyacı: Viyana Şehrinden Örnek Alan Çalışması* adlı yüksek lisans tez çalışması kapsamında Viyana'nın kuzeyindeki Rudolf Bednard Park'ta 2010 yılında yürütülen araştırmanın verileri ile bu tezin anket sorularının karşılaştırmaya el vermesi ve alan büyüklüğü olarak Gençlik Parkı ile benzerlik göstermesi Akıncı'nın çalışmasının karşılaştırmaya alınması açısından tercih sebebi olmuştur. Akıncı'nın araştırması çerçevesinde Rudolf Bednard Parkı'nda 90 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Rudolf Bednard Park Viyana'nın kuzeyinde 100.000 nüfuslu gelişmekte olan bir konut bölgesinde yer almaktadır (Akıncı, 2010).

Firdevs Yücel'in *Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterleri'nin Oluşturulması* adlı doktora tezi kapsamında İstanbul'daki Maçka, Ulus ve Zeytinburnu Parkları'nda 2005 yılında yürütülen çalışmanın anket sorularının bu tezin anket soruları ile benzerlik göstermesi ve bu parkların da Gençlik Parkı ile Türkiye'nin aynı coğrafik bölgesinde yer almaları karşılaştırma açısından yararlı olacağı düşünülmüş ve tercih edilmiştir. Yücel'in araştırması çerçevesinde her bir parkta 200'er kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Maçka, Ulus ve Zeytinburnu Parkları İstanbul ölçeğinde parklar olmakla birlikte kent parkı olarak tanımlanmışlardır (Yücel, 2005).

Beş farklı park bu tezin alan çalışması olan Gençlik Parkı anketinin genel çerçevesi kapsamında kullanıcıların demografik özellikleri, parklardaki kullanım ve aktiviteler, ulaşılabilirlik ve bağlantılar, konfor ve imaj sonrasında da sosyallik başlıkları altında karşılaştırılmıştır.

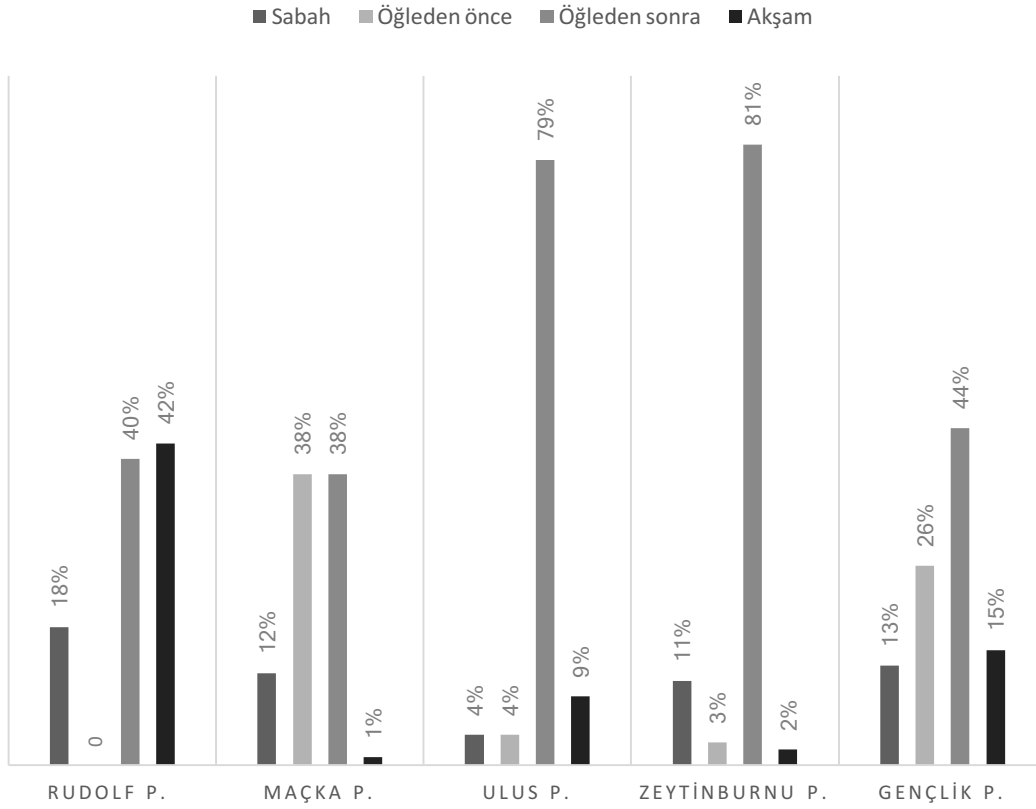
Çizelge B.2 : Demografik veriler.

	RUDOLF P.	MAÇKA P.	ULUS P.	ZEYTİNBURNU P.	GENÇLİK P.
Erkek	43%	65%	59%	77%	43%
Kadın	56%	35%	41%	23%	57%
Bekar	57%	63%	50%	61%	44%
Evli	43%	37%	50%	39%	56%
Çalışan	45%	35%	43%	42%	29%
Emekli	3%	13%	5%	9%	28%
Öğrenci	22%	13%	17%	17%	21%
Ev hanımı	-	15%	10%	10%	20%
İlk öğretim	32%	39%	26%	64%	22%
Orta öğretim	37%	33%	33%	27%	47%
Yüksek öğretim	19%	28%	41%	9%	29%
12-16	19%	8%	5%	12%	19%
17-25	25%	30%	42%	42%	13%
26-55	45%	51%	48%	40%	38%
56-74	11%	11%	5%	6%	29%

Çizelge B.3 : Aktivite ve kullanımlar.

	RUDOLF P.	MAÇKA P.	ULUS P.	ZEYTİNBURNU P.	GENÇLİK P.
Haftada en az 1	80%	52%	32%	55%	73%
0-30 dk.	13%	-	-	-	5%
30-60 dk.	28%	22%	25%	16%	35%
1-2 saat	27%	38%	44%	44%	39%
2 saat ve üzeri	32%	40%	31%	40%	21%
Hafta içi	-	28%	16%	16%	21%
Hafta sonu	-	31%	49%	58%	20%
İkisi birden	-	41%	35%	26%	59%
Sabah	18%	12%	4%	11%	13%
Öğleden önce	-	38%	4%	3%	26%
Öğleden sonra	40%	38%	79%	81%	44%
Akşam	42%	1%	9%	2%	15%
Her mevsim	-	63%	61%	67%	55%
Arkadaşlarla	14%	30%	33%	44%	67%
Çocuğu ile	17%	-	-	-	24%
Ailesi ile	-	25%	21%	25%	6%
Yalnız	-	27%	20%	24%	36%
Aktivitelerin Yeterliliği	-	60%	61%	15%	69%
Genel beğeni		96%	97%	70%	94%

Çizelge B.4 : Günün saatlerine göre park kullanımı.

Çizelge B.5 : Ulaşılabilirlik ve bağlantılar.

	RUDOLF P.	MAÇKA P.	ULUS P.	ZEYTİNBURNU P.	GENÇLİK P.
10 dk dan az	90%	-	-	-	60%
15 dk dan az	-	66%	55%	85%	81%
Yürüyerek	87%	84%	47%	87%	77%
Toplu Taşıma	13%	6%	16%	2%	10%
Bisiklet	-	2%	1%	3%	6%
Özel araç	-	6%	32%	9%	5%
Motosiklet	-	-	-	-	2%

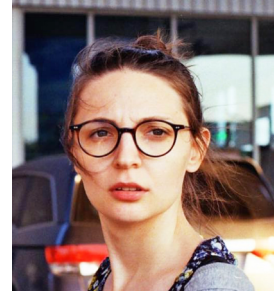
Çizelge B.6 : Konfor ve imaj.

	RUDOLF P.	MAÇKA P.	ULUS P.	ZEYTİNBURNU P.	GENÇLİK P.
Konfor	-	70%	71%	23%	67%
İmaj	-	59%	88%	33%	95%
Genel beğeni		96%	97%	70%	94%
Güvensiz hissetme	-	64%	35%	73%	28%
Hava kararınca	-	23%	19%	36%	25%
Belli bir zamanı yok	-	19%	12%	23%	2%
Yok	-	32%	57%	21%	25%
Uygunsuz çiftler	-	9%	11%	3%	23%
Serseri gençler	-	32%	12%	30%	58%
Çöp	-	45%	24%	62%	57%
Aydınlatma					
Yetersiz	-	26%	18%	75%	27%
Fikri yok	-	57%	43%	20%	17%
Bitkilendirme Tsrn		88%	92%	53%	90%

Çizelge B.7 : Sosyallik

	RUDOLF P.	MAÇKA P.	ULUS P.	ZEYTİNBURNU P.	GENÇLİK P.
Toplanma mekanı	-	89%	93%	79%	93%
Parkın bir parçası hissetme	-	79%	64%	71%	75%
Tanıdıklarla karşılaşma	-	63%%	50%	75%	90%
İnsanlarla iletişim kurmak isteme	-	60%	46%	74%	68%
İletişim kurma zordur	-	24%	28%	43%	13%
Yeşil bir alan	x	x			x
Manzara			x	x	

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Doğa Duygu USLU
Doğum Tarihi ve Yeri : 29.08.1989 Lüleburgaz
E-posta : dogaduyguuslu@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2013, İTÜ, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı
- **Yan Dal** : 2013, İTÜ, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama
- **Lise** : 2007, Kabataş Erkek Lisesi

YAYINLAR:

- **Uslu D., Özdemir Z., Tezer T., Senvenli B., Kömürcü P., Karabacak G., Miguel A.,** 2014. Metropoliten Buluşma Alanı Olarak Eminönü Meydanı'nın Değerlendirilmesi. 26. Uluslararası Yapı ve Yaşam Fuar ve Kongresi, 3-5 Nisan, 2014, Bursa, Türkiye.

